

Lønns- og prisdepartementet.

INNSTILLING

fra

**Det tekniske beregningsutvalg
for inntektsoppgjørene 1968**

**Utvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon
av 25. august 1967**

Innstillingen avgitt 6. februar 1968

**GRØNDAHL & SØN, BOKTRYKKERI
OSLO 1968**

Innhold¹⁾

	Side
Kap. 1 Oversikt og sammendrag	5
Kap. 2 Inntektsutviklingen i de senere år	8
1. Utviklingen i de to siste år	8
2. Et tilbakeblikk	11
3. Eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer eksklusive fiske	12
Kap. 3 Lønnsutviklingen innenfor NAF's tariffområde	14
1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper	14
2. Lønnsspredningen	16
Kap. 4 Konsumprisutviklingen i de senere år	17
1. Bevegelsen i konsumprisindeksen	17
2. Alternativ gruppering av konsumprisindeksens materiale	18
Kap. 5 Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1967	21
Kap. 6 Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder	24
Kap. 7 Utviklingen i Norges konkurransevne	25
1. Levekostnadene	25
2. Engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	25
3. Lønnsdata for Norge og andre land	26
4. Bedriftenes egenfinansieringsevne	28
Kap. 8 Konjunktursituasjonen	29
1. Verdensøkonomien	29
2. Norsk økonomi	30
3. Devalueringens virkninger for Norge	30
Kap. 9 Kritisk vurdering av modellen	31
1. Kommentarer til modellens forutsetninger	31
2. Etterprøving av pris- og fordelingsmodellen	32
Kap. 10 Beregninger for virkningen av inntektsoppgjørene i 1968 ..	38
1. Forutsetninger	38
2. Prognoser. Hovedalternativ	41
3. Supplerende beregninger	44
4. Virkningstabell for 1967	46
Vedlegg: Tabeller	49

¹⁾ I den trykte utgave er enkelte tallopgaver ført ajour, samtidig som det er foretatt noen mindre vesentlige redaksjonelle endringer.

KAPITTEL 1

Oversikt og sammendrag.

1. Oppbyggingen av utvalgets innstilling.

Utvalgets innstilling faller i fire deler. Kapitlene 2—5 gir en analyse av ulike sider ved inntekts- og prisutviklingen i de to år som har gått siden forrige inntektsoppgjør. De fleste av disse kapitler inneholder dessuten et kort tilbakeblikk på utviklingen i 1960-årene. I kapitlene 6—8 behandler utvalget ulike sider ved den økonomiske situasjon i Norge og verden i dag, slik utvalget bedømmer den. Blant annet behandles en rekke forhold som må tas i betraktning ved valg av forutsetninger for beregninger (prognoser) av virkningene av de forestående inntektsoppgjør. (I kapittel 9 gir utvalget en kritisk vurdering av den numeriske modell for pris- og inntektsmekanismen i Norge som ble lagt fram av Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, og som også dette utvalg har brukt som grunnlag for sine prognoser. Kapitlet inneholder resultatene av en rekke beregninger som er utført med sikte på å etterprøve brukbarheten av modellen, spesielt for prognoseformål.) Utvalgets prognoser og forutsetningene for disse, utgjør innstillingens siste del og finnes i kapittel 10.

I dette kapittel skal utvalget gi et kort sammendrag av innholdet i innstillingen.

2. Inntektsutviklingen.

Siden forrige inntektsoppgjør har trygde-systemet blitt sterkt utbygd, og finansieringen skjer for en stor del ved avgifter på bedriftene, utliknet på grunnlag av bedriftenes lønnsutbetalinger. Denne del av faktorinntekten blir i virkeligheten båndlagt for sosiale formål. Utvalget har beregnet at den rest av faktorinntekten som har stått til disposisjon for fordeling mellom bedrifter og lønnstakere økte med bare 2,5 prosent regnet pr. utført årsverk i 1966 og med knapt 1,5 prosent pr. årsverk i 1967 (i verdifaste kroner).

Den gjennomsnittlige reallønn (utbetalt lønn pr. årsverk uten trygdepremier betalt av arbeidsgiverne deflatert med nasjonalregnskapsprisindeks) for alle lønnstakere under ett steg med 5,2 prosent fra 1965 til 1966 og med 3,1 prosent fra 1966 til 1967. For voksne menn i industrien var den reelle stigning i timefortjenesten, eksklusive beta-

ling for helge- og høytidsdager samt feriepenger, henholdsvis 3,8 prosent og 3,3 prosent i de to år.

For jordbruket beregner utvalget økingen i realinntekt pr. årsverk til gjennomsnittlig 3,8 prosent for de to år. Fisket hadde en meget sterk øking i realinntekten pr. årsverk fra 1965 til 1966 og et enda sterkere fall fra 1966 til 1967, slik at realinntekten i 1967 var noe mindre enn i 1965.

Eierinntektene utenom jordbruk og fiske falt i begge år, nemlig 3,2 prosent fra 1965 til 1966 og med ytterligere 1,9 prosent fra 1966 til 1967 regnet i verdifaste kroner. De skjermede næringer greide seg best og hadde totalt sett stigende eierinntekter både i 1966 og 1967 (henholdsvis + 0,1 prosent og + 1,1 prosent i verdifaste kroner). Men stigningen var langt svakere enn vanlig. I konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske) gikk eierinntektene sterkt ned (÷ 9,7 prosent fra 1965 til 1966 og ÷ 8,4 prosent fra 1966 til 1967 i verdifaste kroner).

I kapittel 2 gir utvalget for øvrig et tilbakeblikk på inntektsutviklingen i tidligere år og framhever bl. a. enkelte ulikheter i utviklingen i 2-års perioden 1964—1965 og 1966—1967. Eierinntektsutviklingen i de konkurranseutsatte næringer utenom fisket blir nærmere analysert.

3. Lønnsutviklingen innenfor NAF's tariffområde.

Stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne arbeidere i industrien vil utgjøre ca. 8 prosent fra 1966 til 1967. Inklusive feriegodtgjørelse og arbeidsgiverandelen av trygdepremiene vil bedriftenes lønnskostnader innenfor NAF's tariffområde stige med ca. 10 prosent. Dette er en noe sterkere stigning enn gjennomsnittlig i årene fra 1960 til 1967, da stigningen var 9 prosent pr. år. I gjennomsnitt for disse årene fordelte stigningen seg med 3,4 prosent på tariffmessig øking, 2,9 prosent på lønnsglidning og 2,7 prosent på sosiale kostnader. I 1967 har stigningen vært forholdsvis sterkere for lønnsglidningen og de sosiale kostnader.

Til Lønns- og prisdepartementet

Ved kongelig resolusjon av 25. august 1967 ble det oppnevnt et teknisk beregningsutvalg i tilknytning til inntektsoppgjørene med følgende mandat:

«Utvalget skal i tilknytning til inntektsoppgjørene legge fram det best mulige faktiske tallmessige bakgrunnsmateriale og presentere det i en slik form at uenighet partene imellom om de faktiske forhold så vidt mulig kan unngås.

Utvalget skal analysere virkningene på priser, inntekter og inntektsfordeling av alternative oppgjør.

Utvalget skal videre utforme sine utredninger slik at den sannsynlige økonomiske effekt av alternative inntektsoppgjør så vidt mulig kan utledes av utredningene.

Utredningene avgis til Lønns- og prisdepartementet og tilstilles de interesserte organisasjoner.»

Utvalget oversender herved sin innstilling.

Mandatet pålegger oss uttrykkelig å legge fram beregninger (prognoser) over virkningene på priser og inntektsfordeling av alternative inntektsoppgjør. I valget av emner ellers har vi lagt særlig vekt på å skaffe fram materiale som av partsrepresentantene i utvalget har vært antatt å kunne bli til nytte under forhandlingene.

Prognoser er beregnet for virkningen av alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. De alternativer som det er regnet på, er valgt innenfor intervaller som er foreslått av partsrepresentantene og av Lønns- og prisdepartementets representant i utvalget. Utvalget understreker sterkt at valget av alternativer selvsagt ikke representerer noen meningsyttring om hvilket utfall vårens inntektsoppgjør bør få. De andre forutsetninger for prognosene er valgt etter utvalgets beste skjønn og representerer til dels kompromisser mellom ulike oppfatninger.

I våre prognoser og beregninger har vi bl. a. bygget på den modell av pris- og inntektsfordelingsmekanismen i Norge som ble oppstilt foran forrige inntektsoppgjør av Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966. Vi ønsker også å understreke den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til slike prognoser, både på grunn av ufullkommenheter ved modellen og på grunn av vanskelighetene med å skaffe sikre anslag for den sannsynlige utvikling av de utenfra gitte (eksogene) størrelser i modellen. Vi viser i så måte til betraktningene i kap. 9 og 10.

En vanskelighet i vårt arbeid har vært at norsk statistikk ikke er godt nok utbygd til å tillate en fullgod analyse av den faktiske inntektsutvikling. Viktige sider ved denne er derfor mangelfullt belyst i innstillingen.

Arbeidet i utvalget har vært hemmet av at størparten av det tallmateriale innstillingen bygger på, av naturlige grunner først forelå i januar i år. Innstillingen er derfor i det vesentlige skrevet i siste halvdel av januar av ulike forfattere. Av praktiske grunner har det ikke vært mulig for alle utvalgets medlemmer å vurdere alle formuleringer i detalj gjennom hele innstillingen.

De nasjonalregnskapstall som det bygges på i innstillingen er foreløpige for 1966 og 1967. En må regne med at en del av dem har betydelige feilmarginer.

Som rådgivere for utvalget med møterett har deltatt kontorsjef Hans Bjaaland, Norsk Arbeidsgiverforening, byråsjef Ingolf Hæreid, Finansdepartementet, cand. oecon. Ulf Sand, Landsorganisasjonen i Norge, byråsjef Knut Skipenes, Lønns- og prisdepartementet, og forsker Arne Øien, Statistisk Sentralbyrå. Forsker Per Sevaldson og konsulent Svein Longva i Statistisk Sentralbyrå har ydet teknisk-økonomisk eksperthjelp.

Oslo, 6. februar 1968.

Odd Aukrust
formann

Paul M. Dalberg

Oystein Gjelsvik

Arnulf Midtgaard

Jon Rikvold

Hermod Skånland

Lars Aarvig

industrien svakere i Norge enn i konkurrerende land, mens stigningen i 1966 og 1967 var sterkere.

Den gjennomsnittlige timefortjeneste (eksklusive betaling for helgedager og feriepenger) for voksne industriarbeidere steg fra 1960 til 1966 noe mindre i Norge enn i de fleste land vi pleier å sammenlikne oss med. Fra 1.—3. kvartal 1966 til samme kvartaler 1967 var imidlertid stigningen i timefortjenesten større i Norge og de øvrige nordiske land enn i alle de andre.

De totale lønnskostnader pr. timeverk som inkluderer de indirekte personalkostnadene, lå for voksne industriarbeidere i Europa i 1966 høyest i Sverige. I Norge, Danmark og Vest-Tyskland lå disse kostnadene på omtrent samme nivå og betydelig høyere enn i de øvrige europeiske land. Det statistiske materiale og de beregninger som foreligger over de indirekte personalkostnadene, tyder på at disse kostnadene i de senere år har steget sterkere i Norge og Sverige enn i de øvrige land.

Industriens evne til egenfinansiering er forsøkt belyst ved å se på forholdet mellom kreditttilgangen etter kredittmarkedstatistikken og investeringene etter nasjonalregnskapet. Går man ut fra at den kortsiktige bankkreditt nyttes til andre formål enn investering i fast realkapital, synes det ikke å ha funnet sted noen påtakelig endring i egenfinansieringsandelen i tidsrommet 1958—1966.

8. Konjunktursituasjonen.

I kapittel 8 har utvalget gitt en vurdering av konjunktursituasjonen. Utvalget antar at det er grunn til å regne med at den oppgang i den internasjonale økonomi som er begynt, vil vare ved framover, men veksten i Vest-Europa gjennom 1968 vil neppe bli like sterk som i første halvdel av 1960-årene. For 1969 har utvalget i sine prognoser basert seg på en normal vekst. For Norges vedkommende skulle forholdene på etterspørselssiden gi grunnlag for å regne med en produksjonsstigning på 4—4,5 prosent i 1968 som forutsatt i nasjonalbudsjettet. For 1969 er det regnet med nærmere 5 prosent produksjonsvekst. En arbeidstidsforkortelse vil imidlertid i noen grad begrense mulighetene for en slik produksjonsøking. Med hensyn til de foretatte devalueringers betydning for norsk økonomi, har utvalget funnet det vanskelig å gi noen helhetsvurdering. I de anslag for visse størrelser som er nødvendige for utvalgets prognoser, har en imidlertid innarbeidet sine vurderinger også av devalueringens virkning for vårt eget land.

9. Kritisk vurdering av modellen.

Kapittel 9 gjengir i avsnitt 1 en del kommentarer som Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 gav til den modell det lanserte.

I kapittel 9, avsnitt 2, presenteres beregninger som belyser numerisk hvor brukbar denne modellen kan være til prognoseformål. Det gis materiale som viser i hvilken utstrekning viktige forutsetninger i modellen har vært oppfylt i årene 1961—1967. En har undersøkt hvor gode prognoser modellen kunne ha gitt i perioden 1961—1967 om alle utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer hadde blitt helt riktig anslått. Denne undersøkelsen viser i hovedtrekkene at de avvik som er til stede, ikke er av et slikt omfang at de ville ha ødelagt modellens brukbarhet som prognoseapparat.

Videre undersøkes hvor gode de anslag var som Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 gav for de utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer, og det undersøkes hvor store feil det var i de prognoser som ble lagt fram i 1966 som følge av feil i disse anslag. Mens de opprinnelige prognose-tallene ligger noenlunde bra an, jamført med de reviderte tall, for konsumprisstigning, faktorinntekt i alt og reallønn pr. årverk, så er avvikene til dels store for eierinntektene.

10. Beregninger for virkningene av inntektsoppgjørene 1968.

Ved bruk av en numerisk modell for prognoseformål må en gi forhåndsanslag for en del størrelser som etter modellen er pris- og inntektsbestemmende. Som støtte for sine forhåndsanslag har beregningsutvalget innhentet opplysninger fra forskjellige institusjoner. I hovedsak har utvalget akseptert de vurderinger av den realøkonomiske situasjon som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for 1968.

Det er stort sett regnet med svakt stigende utenlandspriser, idet utvalget forutsetter en viss bedring i konjunktursituasjonen utenlands. Devalueringen forutsettes totalt sett bare å få liten betydning. For sjøfart er det lagt til grunn at Suez-kanalen kan ventes å bli åpnet ved slutten av 1968, og at dette vil føre til fallende fraktrater.

Det er gjort gjeldende ulike oppfatninger i utvalget om hvordan en arbeidstidsforkortelse fra 1. juli 1968 vil virke på produktivitetsutviklingen. Utvalget har blitt stående ved et hovedalternativ der det er forutsatt at ca. 40 prosent av arbeidstidsnedsettelsen vil bli kompensert ved ekstraordinær øking av bruttoproduksjonen pr. timeverk. Når denne forutsetning

legges til grunn, regner utvalget med en vekst i bruttonasjonalproduktet på 3,8 prosent i 1968 og 4,1 prosent i 1969. Men utvalget har i tillegg til hovedalternativet foretatt supplerende beregninger der det forutsettes at henholdsvis 0 prosent og 100 prosent av arbeidstidsnedsettelsen blir kompensert.

Eierinntektsandelen i sektoren «andre skjermede næringer» har sunket mer enn vanlig de to siste årene. Utvalget har følt seg usikker på hvilket forhåndsanslag det skulle bli stående ved for kommende 2-års periode. Det er derfor gjort beregninger for et hovedalternativ, samtidig som det også her er utført supplerende beregninger for andre alternativer.

Forutsetningene for prognosen er valgt etter utvalgets beste skjønn. Det er klart at utvalget selv ikke sitter inne med slike detaljkun-

skaper på alle områder at det fullt ut kan vurdere de gitte forhåndsanslag.

Prognoser for virkningene er beregnet for alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. Valget av alternativer representerer selvsagt ikke noen meningsytring om hvilket utfall vårens inntektsoppgjør bør få. I tilknytning til prognosene er det gjort rede for en del forhold som en bør merke seg ved tolking av prognosene.

Til slutt i kapittel 10 er det gjengitt en fornyet «virkningstabell» av samme type som på side 8 i den første innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966. «Virkningstabellen» gir, med rimelig nøyaktighet, mulighet for å anslå hvordan en endring i forutsetningene påvirker de prognoser modellen gir.

KAPITTEL 2

Inntektsutviklingen i de senere år.

I dette kapittel er gitt et overblikk over inntektsutviklingen i de senere år. Oversikten tar sikte på å belyse de store trekk i bildet og er med hensikt gjort knapp, idet det ellers vises til tabellvedlegget. Det vises også til den mer utførlige omtale av lønnsutviklingen innenfor NAF's tariffområde i kap. 3 og analysen av prisutviklingen i kap. 4. Det vises også til kap. 5, som inneholder materiale om realdisponerte inntekter for utvalgte inntektsgrupper.

1. Utviklingen i de to siste år.

Den sterke utbygging av trygdesystemet i den senere tid, først og fremst innføringen av folketrygden fra 1. januar 1967, har brakt et nytt og viktig element inn i inntektsutviklingen. Finansieringen av det utbygde trygdesystem skjer i stor utstrekning ved en avgift på bedriftene, utliknet på grunnlag av bedriftenes lønnsutbetalinger. Denne del blir i virkeligheten båndlagt for sosiale formål. Mel-

lom 1965 og 1967 er arbeidsgivernes utgifter til trygdepremier, etter foreløpige og usikre anslag, omtrent fordoblet. Mens de i 1965 utgjorde 3,6 prosent av den samlede faktorinntekt, utgjorde de i 1967 6,2 prosent.

Økingen i arbeidsgivernes andel av trygdepremien i 1966 og 1967 svarte omtrent til en tredjedel av den totale realinntektsøkning i de to årene. Til lønninger og eierinntekter ble det igjen tilsvarende mindre. Utslagene er så store at utvalget, når det gjelder å belyse inntektsutviklingen i de to siste år, finner det nødvendig å skille skarpt mellom bedriftenes lønnskostnader (som svarer til hovedlønnsbegrepet i det nåværende nasjonalregnskap, og som inkluderer arbeidsgivernes andel av trygdepremier) og hva en for korthets skyld vil kalle utbetalt lønn (hvor arbeidsgivernes andel av trygdepremier er trukket fra, men ikke andre former for sosiale utgifter).

Den nominelle inntektsutvikling fra 1965 til 1967 er belyst ved tabell 2. b. Bedriftenes lønnskostnader steg uvanlig sterkt i begge år.

Tabell 2. a. Lønnsinntekter og eierinntekter i prosent av faktorinntekt, 1963—1967.

	1963	1964	1965	1966	1967
Utbetalt lønn	61,5	60,6	59,8	61,2	61,5
Arbeidsgivers andel av trygdepremier	3,3	3,4	3,6	4,2	6,2
Eierinntekt i skjermede næringer (inkl. jordbruk)	25,8	25,0	24,6	23,7	23,2
Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer	9,4	11,0	12,0	10,9	9,1
Faktorinntekt i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Regnet pr. årsverk utgjorde økingen i gjennomsnitt for alle næringer 9,4 prosent i 1966 og 10,9 prosent i 1967. Gjennomsnittet for perioden 1951—1965 var 7,2 prosent.

For utbetalt lønn pr. årsverk var stigningen en del svakere, nemlig i gjennomsnitt for alle lønnstakere ca. 8,6 prosent i 1966 og 7,7 prosent i 1967. Tallene er influert av overgang av arbeidskraft fra lavere til høyere betalt arbeid. De ligger likevel ikke langt unna den

gjennomsnittlige stigning i timefortjenesten for voksne menn i industrien. (Tallene er ikke direkte sammenliknbare, bl. a. fordi timefortjenesten er beregnet eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenges). Også for utbetalt lønn pr. årsverk var stigningen i årene 1966 og 1967 sterkere enn gjennomsnittet for etterkrigsperioden. (Ca. 7,0 prosent for perioden 1951—1965.)

Tabell 2. b. Den nominelle inntektsutvikling i 1966 og 1967. Øking i prosent.

	1965-1966	1966-1967	Gj.snitt 1965-1967
Nettonasjonalprodukt	7,8	8,9	8,3
Faktorinntekt i alt	7,1	8,7	7,9
Bedriftenes lønnskostnader, i alt ¹⁾	10,5	12,6	11,5
Bedriftenes lønnskostnader, pr. årsverk ¹⁾	9,4	10,9	10,2
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	8,6	7,7	8,1
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	7,2	7,8	7,5
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,2	11,2 ⁴⁾	7,1 ⁴⁾
Inntekt av fiske, pr. årsverk	27,3	÷ 25,7	÷ 2,7
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	÷ 0,1	2,5	1,2
Herav:			
Skjermede næringer	3,3	5,6	4,4
Konkurransutsatte næringer	÷ 6,8	÷ 4,3	÷ 5,6

1) Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.

2) Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser.

3) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenges.

4) Basert på foreløpige årsverksanslag i nasjonalregnskapet. Tallet er antakelig for lavt, se teksten.

Eierinntektene økte totalt sett langt svakere enn den utbetalte lønn pr. årsverk, nemlig med bare noe over 1 prosent i begge år. Eierinntektsutviklingen var særlig svak i de konkurransutsatte næringer. Her gikk eierinntekten betydelig ned i begge år. Eierinntekten i de konkurransutsatte næringer regnet som prosent av den samlede faktorinntekt kom i 1967 igjen ned på nivået fra 1962 og 1963 (tabell 2. a.), som inntil da var det laveste nivå som er registrert etter krigen. I jordbruket og i skjermede næringer utenom jordbruket gikk eierinntekten opp i begge år. Men stigningen var noe svakere enn stigningen i gjennomsnittlig utbetalt lønn pr. årsverk.

Den relativt svake eierinntektsutviklingen i de skjermede næringer eksklusive jordbruket i siste tariffperiode er bemerkelsesverdig. En erfaringsregel har vært at stigende kostnader i de skjermede næringer blir ledsaget av prisforhøyelser på en slik måte at forholdet mellom total lønn og total eierinntekt for de skjermede næringer under ett holder seg stabilt (bortsett fra en svakt stigende trend i lønnsandelen bl. a. som følge av øking i tallet på lønnstakere). Denne erfaringsregel ble brutt både i 1966 og 1967. I begge år gikk lønns-

andelen i de skjermede næringer eksklusive jordbruk merkbart opp, mens eierinntektsandelen falt (se tabell 7 i tabellvedlegget).

Prisene steg, målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks, med 3,2 prosent fra 1965 til 1966 og videre med 4,4 prosent i 1967. (Etter den offisielle konsumprisindeks var stigningen henholdsvis 3,3 prosent og 4,4 prosent.) Nyttets nasjonalregnskapets konsumprisindeks som mål for prisutviklingen, får en de hovedtall for realinntektsutviklingen som er gjengitt i tabell 2. c.

Reallønnen, dvs. utbetalt lønn pr. årsverk deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks, steg i gjennomsnitt for alle lønnstakere med 5,2 prosent i 1966 og med 3,1 prosent i 1967. (For bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandelen av trygdepremier, deflatert, var stigningen henholdsvis 6,0 prosent og 6,2 prosent.) Som for de tilsvarende nominelle tall kan stigningsprosenten være influert av overgang av arbeidskraft fra lavere til høyere betalt arbeid. For voksne menn i industrien var den reelle stigning i timefortjenesten eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenges henholdsvis 3,8 prosent og 3,3 prosent i de to år.

Jordbrukets realinntekt pr. årsverk steg etter de foreløpige nasjonalregnskapstall for året under ett med gjennomsnittlig 3,1 prosent om året. Utvalget mener imidlertid det må være grunn til å tro at anslaget for nedgangen i sysselsettingen i jordbruket i det foreløpige nasjonalregnskapet (2 000 årsverk) må være for lavt. Regner en i stedet med en nedgang på 5 000 årsverk som tidligere år,

var stigningen i jordbrukets realinntekter pr. årsverk i de to år gjennomsnittlig 3,8 prosent om året. I fiske steg realinntekten sterkt i 1966 som følge av gode fangster og priser, men den falt enda sterkere i 1967.

Ellers merker en seg den svake utvikling for de reelle eierinntekter i næringer utenom jordbruk og fiske. Særlig svak var utviklingen i de konkurranseutsatte næringer.

Tabell 2. c. *Realinntektsutviklingen¹⁾ i 1966 og 1967. Øking i prosent.*

	1965-1966	1966-1967	Gj.snitt 1965-1967
Nasjonalprodukt (volumtall)	3,4	5,0	4,2
Faktorinntekt i alt	3,7	4,1	3,9
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	5,2	3,1	4,1
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	3,8	3,3	3,5
Inntekt av jordbruk, pr. årsverk	÷ 0,1	6,5 ⁴⁾	3,1 ⁴⁾
Inntekt av fiske, pr. årsverk	23,3	÷ 28,9	÷ 6,3
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	÷ 3,2	÷ 1,9	÷ 2,6
Herav:			
Skjermede næringer	0,1	1,1	0,6
Konkurranseutsatte næringer	÷ 9,7	÷ 8,4	÷ 9,1

1) Tall i løpende priser deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

2) Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser.

3) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger.

4) Basert på foreløpige årsverksanslag i nasjonalregnskapet. Tallet er antakelig for lavt, se teksten.

For de forskyvninger i inntektsfordelingen som fant sted i de to år, var etter utvalgets vurdering først og fremst følgende faktorer avgjørende:

1. Den reelle faktorinntekt steg med 3,7 prosent fra 1965 til 1966 og med 4,1 prosent fra 1966 til 1967 (tabell 2. c.). Den samlede realinntektsøkning som stod til disposisjon for fordeling som utbetalt lønn og som eierinntekt ble imidlertid vesentlig mindre, fordi økte trygdeavgifter innkrevd hos bedriftene la beslag på en del av realinntektsøkningen. Regnet pr. årsverk var økingen i den ikke-båndlagte del av faktorinntekten bare om lag 2,5 prosent i 1966 og knapt 1,5 prosent i 1967.

2. Kostnadsøkningen i de skjermede næringer eksklusive jordbruk ble i langt mindre grad enn i tidligere år overveltet i form av høyere priser. Etter utvalgets mening kan noe av forklaringen være at en del av de bedrifter og bransjer som er klassifisert som skjermet i virkeligheten er konkurranseutsatte, og at konkurranseforholdene for disse bedrifter i 1966 og 1967 var slik at prisforhøyelser vanskelig lot seg gjennomføre. (Av en samlet produksjon i næringsgruppen i 1967 på 54 milliarder kroner ble varer for 3,1 milliarder kroner eksportert.) Fallet i eierinntektsandelen i de skjermede næringer førte til at virkningen av det økte kostnadsnivå for konsumprisin-

deksen ble mindre enn den ellers ville ha blitt. En annen virkning var at veksten i eierinntektene i de næringer som er klassifisert som skjermet, totalt sett ble svak. Etter alt å dømme var det fall i eierinntektene — til dels betydelige — i bl. a. slakterier, margarinfabrikker, treindustri og lærindustri.¹⁾

3. Utbetalt lønn pr. årsverk steg i begge år litt sterkere enn gjennomsnittlig for de siste 15 år. Fordi kostnadsstigningen i de skjermede næringer, som nevnt, ikke i samme grad som i tidligere år slo ut i prisstigning, ble økingen i reallønnen relativt sterk. I jordbruket påvirkes inntektene av svingninger i avlingene.

4. Realinntekten av fisket var sterkt påvirket av svingninger i fangstkvantum og priser.

5. For bedriftene i de konkurranseutsatte næringer eksklusive fiske betydde økingen i utbetalt lønn pr. årsverk og i arbeidsgivernes

¹⁾ De fleste av disse bransjer burde ved en finere klassifikasjon av næringene i «skjermet» og «konkurranseutsatt» enn den som nå av praktiske grunner må brukes, ha vært klassifisert i den siste gruppen. Det er en svakhet ved den prognosemodell som nå brukes at klassifiseringen er så grov. Men samtidig gir det håp om at modellen vil kunne forbedres ved å gjøre klassifikasjonen finere. Dette forutsetter imidlertid et betydelig merarbeid.

andel av trygdepremier en direkte og indirekte belastning av størrelsesordenen 2 milliarder kroner. Om lag halvparten av dette kunne de konkurranseutsatte næringer ta igjen ved produktivitetssøkinger i næringslivet og ved utvidet produksjon. Utviklingen i utenlandsprisene, som stort sett steg i perioden, gav dekning for ytterligere en fjerdepart. Resten, vel 400 mill. kroner, slo ut i reduserte eierinn-

tekter i de konkurranseutsatte næringer (se avsnitt 2.3).

2. Et tilbakeblikk.

For å sette inntektsutviklingen i de to siste år i perspektiv er i tabell 2. d. stilt sammen en del hovedtall for realinntektsutviklingen tilbake til 1951. (For flere detaljer vises til tabellvedlegget.)

Tabell 2. d. Realinntektsutviklingen¹⁾ 1951—1965. Gjennomsnittlig årlig øking i prosent.

	1951-1957	1957-1963	1963-1965	1965-1967
Bruttonasjonalprodukt ²⁾	3,9	4,1	5,3	4,6
Nettonasjonalprodukt ²⁾	3,6	3,8	5,1	4,2
Nettonasjonalprodukt ²⁾ pr. årsverk	3,4	3,5	4,4	3,5
Faktorinntekt i alt	3,4	3,2	5,7	3,9
Bedriftenes nominelle lønnskostnader pr. årsverk ³⁾	(7,5)	(6,7)	(7,8)	(10,2)
Utbetalt lønn pr. årsverk ⁴⁾			2,7	4,1
Gj.sn. timefortjeneste i industrien, menn ⁵⁾ ..	3,2	3,5	2,9	3,5
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	4,7	1,8	4,4	3,1
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 1,7	0,7	37,7	÷ 6,3
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..	1,5	0,3	7,4	÷ 2,6
Skjermede næringer	3,1	4,9	3,5	0,6
Konkurranseutsatte næringer i alt utenom fiske	÷ 0,4	÷ 7,0	16,5	÷ 9,1
Importkonkurrerende næringer	1,8	3,7	3,6	÷ 1,6
Eksportkonkurrerende næringer	÷ 0,8	÷ 10,9	23,7	÷ 12,5

1) Tall i løpende priser deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

2) Volumtall.

3) Inklusive arbeidsgivers andel av premier til sosiale trygder.

4) Eksklusive arbeidsgivers andel av premier til sosiale trygder.

5) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger.

Det har tidligere vært påvist at tidsrommet 1951—1965 naturlig kan deles inn i flere underperioder, som skiller seg ut ved ulik utvikling i utenlandsprisene og som følge derav ved ulik utvikling av eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer (eksklusive fisket). Tabell 2. d. skiller mellom fire slike perioder. I årene 1951—1957 steg utenlandsprisene svakt. De konkurranseutsatte næringer eksklusive fisket maktet i disse årene tilnærmet — om ikke helt — å kompensere den innenlandske kostnadsstigning ved produktivetsforbedringer og prisforhøyelser. Mellom 1957 og 1963 var utenlandsprisene gjennomgående fallende. De konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske) kom i klemme mellom stigende kostnader og fallende produktpriser, og eierinntekten i disse næringer ble redusert med nær en fjerdedel, mens andre inntekter steg med om lag 50 prosent. I årene 1964 og 1965 hadde utenlandsprisene stigende tendens samtidig som produksjonen i de konkurranseutsatte næringer tok seg konjunkturmessig opp, og eierinntekten i de konkurranseutsatte næringer steg kraftig. (For en utførligere analyse

vises til Innstilling I fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, avgitt 22. januar 1966, side 15—18.) De to siste år gav, som nevnt, et nytt fall i eierinntektene.

Ved en sammenlikning av siste 2-års periode (1966 og 1967) med den foregående (1964 og 1965), finner en at de var ulike i svært mange henseender. Vi har allerede kommentert den ulike utvikling i eierinntekten i de konkurranseutsatte næringer eksklusive fiske i de to perioder, og den svake stigning i eierinntekten i de skjermede næringer eksklusive jordbruk i den siste. Like forskjellig var reallønnsutviklingen i de to perioder: På grunn av uvanlig svak reallønnsøkning i 1964, ble den gjennomsnittlige årlige reallønnsøkning svakere i første periode enn i den andre, enda produktjonsveksten var svakest i den siste.

Etter utvalgets vurdering kan det gis følgende forklaring på utviklingen av reallønnen i de to perioder:

1. I de to årene 1964 og 1965 var veksten i den samlede produksjon betydelig sterkere enn i de to årene 1966 og 1967. Samtidig utviklet bytteforholdet overfor utlandet seg

gunstig for Norge i den første av de to perioder, men ugunstig i siste periode. Den samlede reallønnsøkning — som vi har et mål for i den deflaterte faktorinntekt — var derfor vesentlig større i første periode enn i siste (henholdsvis 5,7 prosent og 3,9 prosent i gjennomsnitt pr. år). Samtidig ble en betydelig del av realinntektsøkningen i siste 2-års periode båndlagt for utbygging av det sosiale trykkesystem. Til fordeling som øking i lønn og eierinntekter stod derfor vesentlig mindre realbeløp i siste periode enn i første.

2. Likevel ble reallønnsøkningen større i siste periode enn i første (henholdsvis 4,1 prosent og 2,7 prosent pr. år i gjennomsnitt for alle lønnstakere). Noe av forklaringen var at utbetalt lønn pr. årsverk gjennomsnittlig steg sterkere i siste 2-års periode (8,1 prosent pr. år) enn i første (7,4 prosent). Resten av forklaringen må søkes i konsumprisutviklingen som er nærmere analysert i kap. 4.

3. Eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer eksklusive fiske.

Som kjent foreligger det i norsk statistikk ingen tall som gir pålitelige opplysninger om fortjenesteforholdene i næringslivet. De eneste oppgaver en har, er nasjonalregnskapets anslag for eierinntektene. En kan neppe stole på disse som uttrykk for fortjenesten i v å e t, men det blir vanligvis antatt at de kan gi en viss orientering om bevegelsen i fortjenestene i de enkelte næringer. Med disse forbehold gjengir utvalget tabell 2. e., som tar sikte på å vise hvilke næringer som særlig har fått eierinntektene redusert mellom 1965 og 1967. Tall for året 1963, som sammen med 1962 var det dårligste år for disse næringer inntil da, er tatt med til sammenlikning. (Se tabell E i tabellvedlegget for flere detaljer.)

Etter de foreløpige nasjonalregnskapstall var nedgangen i eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske) mel-

Tabell 2. e. Eierinntekter i konkurranseutsatte næringer utenom fiske. Mill. kr.

	1963	1965	1967
Konkurranseutsatt industri i alt	1 658	2 378	2 191
Tekstil- og bekledningsindustri	278	281	133
Annen konkurranseutsatt konsumvareindustri	165	118	150
Investeringsvareindustri	600	825	997
Treforedlingsindustri	39	108	40
Kjemisk industri	321	526	337
Primær jern- og metallindustri	255	520	534
Skogbruk	511	699	595
Sjøfart	420	711	528
Andre næringer	176	314	344
Konkurranseutsatte næringer i alt	2 765	4 102	3 658

lom 1965 og 1967 på i alt ca. 450 mill. kroner. Herav falt ca. 200 mill. kroner (netto) på konkurranseutsatt industri, ca. 100 mill. kroner på skogbruk og vel 150 mill. kroner på sjøfart. Innenfor industrien var svikten størst i tekstil- og bekledningsindustri, treforedlingsindustri og kjemisk industri. Bare investeringsvareindustrien, som i 1967 for en del produserte på gode kontrakter inngått i tidligere år, skilte seg ut med en eierinntektsutvikling som avvek fra det vanlige mønster for den konkurranseutsatte industri.

Statistisk Sentralbyrå har gjort et forsøk på å «forklare» år-til-år endringene i eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske) siden 1961 ved hjelp av den modell som ble stilt opp av Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966. Resultatene er gjengitt samlet for «import-konkurrerende industri» og «andre eksport-konkurrerende

næringer» i tabell 2. f. og for sjøfart i tabell 2. g. I Utredningsutvalgets modell blir endringene i eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske) forklart ved endringer i et meget stort antall pris- og inntektsbestemmende faktorer, bl. a. bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk, utenlandspriser, produktiviteter, sysselsetting og volum av kapitalitet i de enkelte næringer.

Ved å sette de faktiske konstaterte endringer for de inntektsbestemmende faktorer inn i modellen kan virkningen av hver enkelt av dem (i alt ca. 40) beregnes. I tabellene 2. f. og 2. g. er resultatene trukket sammen i henholdsvis 6 og 7 grupper av faktorer, og de beregnede virkninger er vist særskilt for hver gruppe. Tallene i linjen «Uforklart» viser hvor mye eller lite av endringene i eierinntektene som modellen ikke kan forklare.

Tabellene illustrerer at endringer i lønns-

nivået bare er en av de mange faktorer som er bestemmende for eierinntektsutviklingen i de konkurranseutsatte næringer, og iblant langt fra den viktigste. I de år tabellene 2. f. og 2. g. omfatter har endringer i produktiviteter og sysselsetting og i utenlandsbestemte produktpriser ofte gitt like store eller større ut-

slag. Prisendringer på importerte råvarer kan slå merkbart ut. Videre er endringer i volumet av kapitalslitet en faktor av betydning. Spesielt for sjøfart er de utenlandsbestemte priser på skip en viktig faktor, fordi de er avgjørende for størrelsen av kapitalslitet beregnet i løpende priser.

Tabell 2. f. Endring i eierinntekten i konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske og sjøfart) som følge av endringer i utenfragitte (eksogene) inntektsbestemmende faktorer 1961—1967. Mill. kr.

	1961- 1962	1962- 1963	1963- 1964	1964- 1965	1965- 1966	1966- 1967
Virking av:						
1. Endring i lønnsnivået ¹⁾ (W)	÷ 483	÷ 320	÷ 462	÷ 554	÷ 735	÷ 712
2. Endring i produktivitet og sysselsetting ²⁾ (Z ₂ , Z ₃ , Z ₆ , N ₃ , N ₆)	323	285	791	540	330	416
3. Endring i produktpriser (P ₃ , P ₆)	33	70	343	605	280	268
4. Endring i priser på importerte råvarer og investeringsvarer (Q ₂ , Q ₃ , Q ₆ , P ₁₀)	147	93	÷ 108	÷ 90	÷ 62	÷ 17
5. Endring i volum av kapitalslit	÷ 31	÷ 57	÷ 66	4	÷ 105	÷ 114
6. Endring i andre inntektsbestemmende (eksogene) faktorer ³⁾	÷ 13	÷ 5	73	54	117	÷ 8
7. Uforklart	÷ 59	10	10	÷ 21	39	45
8. Faktisk endring i eierinntekt i alt	÷ 83	77	507	538	÷ 136	÷ 123

1) Direkte og indirekte kostnadsvirkninger av endringer i bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk (inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier).

2) Vesentlig virkningen av økt produksjon i de konkurranseutsatte næringer (eksklusive fiske og sjøfart) som følge av sysselsettingsendring og økt produksjon pr. årsverk.

3) Bl. a. endringer i eierinntektsandelen i skjermede næringer. Videre alle eksogene variable som ikke er særskilt nevnt.

Tabell 2. g. Endring i eierinntekten i sjøfart som følge av endringer i utenfra gitte (eksogene) inntektsbestemmende faktorer 1961—1967. Mill. kr.

	1961- 1962	1962- 1963	1963- 1964	1964- 1965	1965- 1966	1966- 1967
Virking av:						
1. Endring i lønnsnivået ¹⁾ (W)	÷ 205	÷ 128	÷ 139	÷ 168	÷ 209	÷ 420
2. Endring i produktivitet og sysselsetting ²⁾ (Z ₂ , Z ₅ , N ₅)	353	389	309	549	439	704
3. Endring i produktpris (P ₅)	÷ 205	÷ 34	286	÷ 28	104	400
4. Endring i priser på importerte råvarer m. v. og investeringsvarer (Q ₂ , Q ₅ , P ₁₀)	47	7	÷ 49	10	÷ 82	÷ 118
5. Endring i volum av kapitalslitet	÷ 171	÷ 181	÷ 188	÷ 223	÷ 245	÷ 271
6. Endring i skipspriser ³⁾ (S ₅)	169	77	41	÷ 145	÷ 114	÷ 342
7. Endring i andre inntektsbestemmende (eksogene) faktorer	÷ 6	1	15	÷ 8	÷ 27	5
8. Uforklart	18	2	3	16	÷ 9	3
9. Faktisk endring i eierinntekt i alt	0	133	278	12	÷ 143	÷ 39

1) Direkte og indirekte kostnadsvirkninger av endringer i bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk (inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier).

2) Vesentlig virkning av økt produksjon i sjøfart som følge av sysselsettingsendring og økt produksjon pr. årsverk.

3) Sammen med volumet av kapitalslitet avgjørende for kapitalslitet i sjøfart regnet i løpende priser.

KAPITTEL 3

Lønnsutviklingen innenfor NAF's tariffområde.

I dette kapittel er gitt en oversikt over lønnsutviklingen etter 1960 og for lønnsfordelingen i 3. kvartal i årene 1963, 1965 og 1967. Tallene bygger på Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk.

1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper.

Arbeidslønn er samtidig både inntekt for lønsmottakerne og utgift eller produksjonskostnad for bedriftene. Dette forhold kan gjøre det naturlig å bruke flere lønnsbegrep når man skal beskrive lønnsutviklingen.

I det følgende er brukt 3 lønnsbegrep for arbeidere, nemlig gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusiv og inklusiv betaling for helgedager og feriepenger, samt gjennomsnittlig timefortjeneste inklusiv såvel betaling for helgedager og feriepenger som arbeidsgivertilskuddene til trygdene. I tabell 3. a. er det gitt en oversikt over lønnsutviklingen for voksne mannlige og kvinnelige industriarbeidere på grunnlag av disse 3 lønnsbegrepene.

På grunnlag av NAF's lønnsstatistikk som foreligger for de 3 første kvartaler i 1967, kan man anslå stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste eksklusiv betaling for helgedager og feriepenger for voksne industriarbeidere til 7,9 prosent fra 1966 til 1967. For menn utgjorde stigningen ca. 7,8 prosent og for kvinner ca. 9,1 prosent. Stigningen for samtlige voksne arbeidere i næringene industri, bygg- og anleggsvirksomhet og landtransport kan anslås til 7,8 prosent.

I tidsrommet 1963 til 1967 fant det sted en tariffmessig opptrapping av betaling for helgedager til i prinsippet full lønn for disse dager for mannlige arbeidere i det private næringsliv. For kvinner anså man full lønn for disse dagene allerede oppnådd i 1963. I de senere år er dessuten feriegodtgjørelsen hevet flere ganger. Feriegodtgjørelsen for time- og akkordlønnede arbeidere utgjorde 6,5 prosent av utbetalt lønn (ekskl. feriepenger) i 1960, ble hevet til 7,5 prosent fra det opp-tjeningsår som begynte 16. mai 1962, til 9,0 prosent i forbindelse med innføringen av 4 ukers ferie og senere til 9,5 prosent. Samtidig er beregningsgrunnlaget for feriegodtgjørelsen utvidet og prosentsatsen er gjort gjeldende også for uke- og månedslønnede.

I tabell 3. a. er det gitt en oversikt over den registrerte betaling for helgedager samt beregnede feriepenger i prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusiv disse ytelsene. Feriepengene blir beregnet av utbetalt

lønn inklusive betaling for helgedager, men eksklusiv feriepenger, samt i de senere år av beregnet full lønn under sykdom i inntil 3 måneder. Forhøyelsen av feriegodtgjørelsen (prosentsatsen) er lagt til grunn fra det tidspunkt forhøyelsen inntrådte som kostnad for bedriftene. Som det framgår av tabellen steg den gjennomsnittlige timefortjeneste inklusiv betaling for helgedager og feriepenger med 8,5 prosent fra 1966 til 1967.

Lønn for ikke arbeidet tid, f. eks. feriepenger karakteriseres ofte som en sosial utgift eller indirekte personalkostnad for bedriftene. Det er andre utgifter som står i samme stilling, f. eks. arbeidsgivertilskuddene til trygdene. Fra en kostnadssynsvinkel er det vanlig å inkludere disse arbeidsgivertilskuddene under lønnskostnadene. I tabell 3. a. er det gitt en oversikt over utviklingen i gjennomsnittlig timefortjeneste inklusiv betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgivertilskuddene til trygdene. Denne timefortjeneste viser en stigning på 10,0 prosent fra 1966 til 1967 og en sterkere stigning enn den direkte timefortjeneste i de senere år. De sosiale kostnadene har hittil i 60-årene vist en stigning på 2,7 prosent pr. år av utbetalt lønn inklusiv disse tilleggene (tabell 3. b.). Samtidig har den tariffmessige lønnsøkning anslagsvis utgjort 3,4 prosent pr. år og lønnsglidningen 2,9 prosent pr. år av det samme lønnsbegrep.

Den sterke stigning i arbeidsgivertilskuddene til trygdene fra 10,9 prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste (ekskl. betaling for helgedager) for industriarbeidere i 1966 til 12,7 prosent i 1967 skyldes overgangen til folketrygden og hevingen av dagpengesatsene og redusert karenstid i tilleggstrygden for dagpenger under sykdom (avtale LO-NAF). I 1968 er arbeidsgivertilskuddet til folketrygden hevet fra 7,0 prosent til 7,6 prosent av utbetalt lønn, mens arbeidsgiverpremien til tilleggstrygden heves med 3 øre pr. timeverk fra 1. april. I 1969 heves tilskuddet til folketrygden til 8,2 prosent, mens det også må finne sted en øking i arbeidsgiverpremien til tilleggstrygden 1. april samme år, idet ytelsene i den offisielle syketrygd og tilleggstrygden tilsammen da skal utgjøre ca. 90 prosent av trygdedes netto arbeidsinntekt.

Utenfor NAF's tariffområde for arbeidere foreligger også lønnsstatistikk for enkelte grupper av lønsmottakere. Denne statistikk er imidlertid stort sett ikke direkte sammenlignbar med lønnsstatistikken for arbeidere og utarbeides heller ikke regelmessig.

For funksjonærer innen NAF's tariffområde steg den gjennomsnittlige månedslønn med 7,8 prosent for menn og 7,5 prosent for kvinner fra 1. september 1966 til 1. september 1967. For ansatte i varehandelen steg den gjennomsnittlige månedsførtjeneste med 10,3 prosent for menn og 7,2 prosent for kvinner fra 1. mars 1966 til 1. mars 1967. For voksne menn i utenriksfart steg månedsførtjenesten med 21,4

prosent fra mars 1966 til mars 1967. For statsansatte foreligger ingen lønnsstatistikk for dette tidsrom, men på grunnlag av lønnsregulativet kan man anslå den gjennomsnittlige stigning i bruttolønnssetene for de forskjellige lønnsklasser til ca. 5,5 prosent fra 1966 til 1967.

For enkelte grupper foreligger lønnsstatistikk som viser utviklingen i tiden 1965—

Tabell 3. a. *Lønnsutviklingen for voksne arbeidere i industrien (gjennomsnitt for kvinner og menn).*

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967 ¹⁾	
Gj.sn. timefortj. ekskl. helgedagsbet. øre	601	644	698	736	787	862	926	999	
Stigning fra foregående år . . . . . prosent		7,2	8,4	5,4	6,9	9,5	7,4	7,9	
Indirekte personalkostnader i prosent av gj.sn. timefortj. (ekskl. helgedagsbet.):									
Betaling for helgedager	1,8	2,0	2,9	2,9	2,7	2,7	2,4	2,8	
Feriepenger	6,7	6,7	7,3	7,8	9,0	9,5	9,8	10,0	
Arbeidsgivertilskuddene til trygdene	5,8	6,0	8,0	8,0	9,8	10,1	10,9	12,7	
Gj.sn. timefortj. inkl. helgedagsbet. og feriepenger	652	700	769	815	879	967	1039	1127	
Stigning fra foregående år . . . . . prosent		7,4	9,9	6,0	7,9	10,0	7,4	8,5	
Gj.sn. timefortj. inkl. helgedagsbet., feriepenger og arb.g.tilsk. til trygdene øre	687	739	825	874	956	1054	1140	1254	
Stigning fra foregående år . . . . . prosent		7,6	11,6	5,9	9,4	10,3	8,2	10,0	
Prosentvis stigning pr. år									
	Gj.sn. timefortj. ekskl. helgedagsbet. og feriepenger	Gj.sn. timefortj. inkl. helgedagsbet. og feriepenger	Gj.sn. timefortj. inkl. helgedagsbet., feriepenger og arbeidsgivertilskudd til trygdene						
1960—1967	7,5	8,2	9,0						
1963—1967	7,9	8,5	9,5						
1965—1967	7,7	8,0	9,1						
1966—1967 ¹⁾	7,9	8,5	10,0						

1) Anslag for 1967.

Tabell 3. b. *Tariffmessig lønnsøkning, lønnsglidning samt stigning i sosiale kostnader for voksne industriarbeidere.¹⁾*

	1960-1961	1961-1962	1962-1963	1963-1964	1964-1965	1965-1966	1966-1967	Gj.sn. 1960/67
Stigning i:								
Gj.sn. timefortj. inklusive helgedagsbet., feriepenger, arb.g.tilskuddene . . . . . øre	52	86	49	82	98	86	114	
prosent	7,6	11,6	5,9	9,4	10,3	8,2	10,0	9,0
Herav:								
Tariffmessig øking . . . . . øre	24	33	21	24	43	34	35	
prosent	3,5	4,5	2,5	2,7	4,5	3,2	3,1	3,4
Lønnsglidning . . . . . øre	19	21	17	27	32	30	38	
prosent	2,8	2,8	2,1	3,1	3,4	2,9	3,3	2,9
Sosiale kostnader . . . . . øre	9	32	11	31	23	22	41	
prosent	1,3	4,3	1,3	3,6	2,4	2,1	3,6	2,7

1) Prosenttallene er her beregnet av gj.sn. timefortjeneste inklusive arbeidsgivertilskuddene, mens det er vanlig at den tariffmessige lønnsøkning og lønnsglidning beregnes av den gj.sn. timefortjeneste eksklusive arbeidsgivertilskuddene.

1967. Dette gjelder kommunale arbeidstakere hvor statistikken viser en stigning i den gjennomsnittlige månedsfortjeneste på 14,7 prosent for menn og 13,7 prosent for kvinner fra 1. mai 1965 til 1. januar 1967. For funksjonærer i bankvirksomhet steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste med 15,4 prosent for menn og 17,1 prosent for kvinner fra 1. september 1965 til 1. september 1967. I samme tidsrom steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste i forsikringsvirksomhet med 16,0 prosent for menn og 18,3 prosent for kvinner. Det foreligger også lønnsstatistikk av varierende kvalitet for enkelte andre grupper og for noen grupper finnes ingen statistikk.

2. Lønnsfordelingen.

Under tariffrevisjonen i 1963 ble det ikke gitt noe spesielt lavtlønnstillegg, mens slike tillegg er gitt i hvert av de etterfølgende årene 1964—67. I 1964 ble det gitt et lavtlønnstillegg på inntil 15 øre pr. time til arbeidere med en timefortjeneste under henholdsvis kr. 6,50 for menn og kr. 4,90 for kvinner. For samtlige arbeidere slo dette tillegget ut med ca. 5 øre pr. time. Pr. 22. februar 1965 ble det gitt et nytt lavtlønnstillegg på inntil 10 øre pr. time som slo ut med ca. 3 øre for samtlige arbeidere. I 1966 ble det gitt et lavtlønnstillegg som varierte fra 1—24 øre pr. time og som gjennomsnittlig slo ut med 4,2 øre pr. time, og pr. 1. april 1967 ble det gitt et lavtlønnstillegg på 2/3 av tillegget i 1966. Foruten lavtlønnstilleggene er det i alle årene siden 1963 gitt like store generelle tillegg i praktisk talt alle vårfagene. Disse tilleggene har derfor slått prosentvis sterkere ut i bran-

sjer med et lavere lønnsnivå enn i bransjer med et høyere lønnsnivå.

Denne bevisste tariffpolitikk for å heve det relative lønnsnivå i lavtlønnsbransjene preger derimot ikke den faktiske lønnsutviklingen i dette tidsrommet. Bortsett fra hermetikkfabrikkene og sildoljefabrikkene er det få lavtlønnsbransjer hvor det relative lønnsnivå er steget i tidsrommet 3. kvartal 1963—3. kvartal 1967. Derimot er det relative lønnsnivå steget i en del høytlønsbransjer. Dette gjelder kjemisk mineralindustri (dvs. sementfabrikkene etc), bergverkene og byggefagene. Det relative lønnsnivå er også steget noe i jernindustrien som veier tungt i statistikken. I anleggsvirksomheten er det i løpet av det siste året avsluttet enkelte større kraftverk — noe som har påvirket lønnsutviklingen i denne bransje. Som følge av bl. a. likelønnsopptrappingen og de like store generelle øretilllegg er det en merkbar stigning i det relative lønnsnivå for kvinner, som er steget fra 70,4 prosent til 74,6 prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste for menn i industrien.

Når man bare i liten utstrekning kan spore virkningene av lavtlønnstilleggene i den faktiske lønnsutviklingen, skyldes dette den såkalte lønnsglidning. Denne glidningen varierte gjennomsnittlig stort sett mellom 3,0—3,5 prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste (eksklusive betaling for helgedager) for voksne menn i industri, bygg- og anleggsvirksomhet og landtransport i årene 1961—66, men er i 1967 kommet opp i 4,0—4,5 prosent. Lønnsglidningen har i de senere årene særlig gjort seg gjeldende i byggefagene og i bransjer som jernindustrien og kjemisk mineralindustri og i bergverkene.

Tabell 3. c. *Det relative lønnsnivå¹⁾ og lønnsutvikling 3. kvartal 1963 til 3. kvartal 1967. (Industri i alt = 100.)*

	3. kvartal 1963	3. kvartal 1965	3. kvartal 1967	Stigning +	Fall ÷	Uendret =
Voksne menn:						
Industri i alt	100	100	100			
Bergverksdrift	108	109	113	+		
Konserverfabrikker	85	83	86	+		
Hermetikkfabrikker	78	78	81	+		
Møller	92	92	92			=
Sjokoladefabrikker	107	102	100		÷	
Margarinfabrikker	96	92	90		÷	
Filet- og fryseribedrifter	101	97	100		÷	
Bryggerier	93	91	94	+		
Tobakksfabrikker	98	92	92		÷	
Tekstilfabrikker	88	87	88			=
Trikotasjefabrikker	88	86	87		÷	
Skofabrikker	96	95	94		÷	
Konfeksjonsfabrikker	94	92	92		÷	
Trelastbruk	89	88	88		÷	

Mellom januar 1966 og januar 1967 steg konsumprisindeksen 4,2 prosent og mellom januar 1967 og januar 1968 4,1 prosent. Dette var i begge år en prisstigning av samme styrke som gjennomsnittet for januar 1961—januar 1966. I årene 1955—1960 var prisstigningen en god del svakere, nemlig 2,8 prosent pr. år.

For om mulig å komme årsakene til prisstigningen nærmere inn på livet, har utvalget fått Statistisk Sentralbyrå til å ajourføre en del av de beregninger som finnes i Innstilling II fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, kapittel 2. De ajourførte tabeller er tatt inn som vedleggstabeller 4. B. og 4. C. til dette kapittel.

Tabell 4. A. viser hvilket bidrag de enkelte vareposter år for år har gitt til stigningen i konsumprisindeksen uttrykt i poeng. Tabell 4. B. er stilt sammen med sikte på spesielt å vise hvilken betydning matvarene har hatt for prisutviklingen. Såvel for matvarer som for andre varer har prisutviklingen siden inntektsoppgjørene i 1966 skilt seg forholdsvis lite ut fra prisutviklingen tidligere i 1960-årene. Dette går enda klarere fram av tabell 4. b. som svarer til tabell 4. B. bortsett fra at alle endringer for sammenlikningens skyld er uttrykt som prosenter istedenfor som poeng.

Tabell 4. b. *Konsumprisindeks. Endring i totalindeksen på grunn av endring i de enkelte poster. Prosent.*

	Totalindeks	Totalindeks uten matvarer	Matvarer i alt	Herav		
				Poteter, grønnsaker, frukt, bær	Sjokolade og sukker m. v. kaffe, te	Andre matvarer
15. jan. 1961—15. jan. 1966 (gj.snitt pr. år)	4,23	2,30	1,93	0,47	0,05	1,41
15. jan. 1966—15. jan. 1967	4,23	2,69	1,54	0,14	÷0,18	1,58
15. jan. 1967—15. jan. 1968	4,12	2,07	2,05	0,66	0,05	1,34

For andre varer enn matvarer var prisstigningen i 1966 noe sterkere og i 1967 litt svakere enn tidligere i 60-årene. Bidraget til stigningen i konsumprisindeksen var ca. 2,7 prosent fra januar 1966 til januar 1967, og ca. 2,1 prosent fra januar 1967 til januar 1968 mot 2,3 prosent om året i gjennomsnitt for den foregående 5-års periode.

For matvarer var utviklingen i de to år delvis den motsatte. Mellom januar 1966 og januar 1967 trakk matvarene konsumprisindeksen opp med 1,5 prosent. Det var mindre enn gjennomsnittet for den foregående 5-års perioden (1,9 prosent). Fra januar 1967 til januar 1968 var prisoppgangen for matvarer igjen raskere, og virkningen på konsumprisindeksen ble sterkere. Et nærmere studium av tabell 4. b. viser at den ulike utvikling i matvareprisene i de to perioder kan føres tilbake på noen få poster, nemlig poteter, grønnsaker, frukt og bær og importvarer som sukker, kaffe og te. Den forholdsvis svake stigning i prisindeksen for matvarer i 1966 forklares således fullt ut ved at høsten i jordbruket dette året var god, slik at prisstigningen for poteter, grønnsaker m. v. ble svak. Også prisene på sukker, kaffe og te m. v. viste fallende tendens gjennom 1966. I 1967 var prisstigningen for poteter, grønnsaker, frukt og bær noe sterkere enn den har pleid å være.

2. Alternativ gruppering av konsumprisindeksens materiale.

En gjennomgåelse av de enkelte poster i konsumprisindeksen gir ingen dyptgående forklaring på den prisstigning som har funnet sted. Et stykke lenger kan en komme ved hjelp av tabell 4. C. i tabellvedlegget, hvor en etter mønster av Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 har klasifisert vareprisene i 5 grupper:

1. Norske jordbruksvarer
2. Andre norske varer
3. Importvarer
4. Husleie
5. Andre tjenester

(Om avgrensingen av de enkelte grupper, se Utredningsutvalgets innstilling II, side 18.)

Tolkingen av tabell 4. C. vanskeliggjøres av at prismaterialet for konsumprisindeksen gjelder priser i butikk, ikke priser fra produsent eller ved import til Norge. Prisindeksen for importvarer i tabellen vil således være et gjennomsnitt av en prisindeks for disse varer ved innførsel til Norge og en prisindeks for de tjenester som er forbundet med omsetning av dem innenlands. Den vekten denne importprisindeksen får i konsumprisindeksen, kan oppfattes som en sum av to vekter, en vekt knyttet til verdien av importvarene ved inn-

førsel og en vekt knyttet til verdien av de tjenestene som er forbundet med omsetningen av dem innenlands. Tilsvarende forhold gjelder for norske jordbruksvarer. Tabell 4. C.'s prisindeks for disse varene er påvirket av de

prisene produsenten oppnår, av foredlings- og markedsføringskostnader som for disse varers vedkommende ofte bæres av varehandelen, og av subsidier som utbetales gjennom foredlings- og omsetningsleddene.

Tabell 4. c. Bidrag til endring i konsumprisindeksen for grupper av varer. Prosent pr. år.

	Jordbruks- varer, norske	Andre norske varer	Import- varer	Husleie	Andre tjenester	I alt (= endring i totalindeks)
15. jan. 1961—15. jan. 1966 (gj.snitt pr. år)	1,2	1,8	0,2	0,2	0,8	4,2
15. jan. 1966—15. jan. 1967	1,2	1,7	0,1	0,2	1,0	4,2
15. jan. 1967—15. jan. 1968	1,7	1,0	0,4	0,2	0,8	4,1

Tabell 4. C. viser at de forskjellige varegrupper har hatt svært ulik prisutvikling. Dette gjelder også for de to siste år. De enkelte delgruppers bidrag til stigningen i konsumprisindeksen har imidlertid variert noe fra periode til periode. Dette framgår både av tabell 4. C., hvor bidraget er uttrykt i poeng, og av tabell 4. c., hvor en — for å få sammenliknbare tall — har regnet bidraget om i prosentpoeng.

Norske jordbruksvarer, vurdert til detaljpriser, viser en prisstigning fra januar 1966 til januar 1968 på 13,0 prosent (fra 126,9 til 143,4). Dette trakk konsumprisindeksen opp — målt på årsbasis — med 1,2 prosent mellom januar 1966 og januar 1967, hvilket svarer til det gjennomsnittlige bidrag til stigningen i konsumprisindeksen i foregående 5-års periode fra denne varegruppen. Mellom januar 1967 og januar 1968 var bidraget noe større, nemlig 1,7 prosent, vesentlig som følge av sterkere prisstigning for poteter, grønnsaker, frukt og bær. Vi må oppfatte disse tallene som en sum av prisstigningen fra produsent og av stigning i prisen (korrigert for subsidier) på de tjenester som er forbundet med foredling og omsetning av varene. Vi har ikke grunnlag for å avgjøre hvilken av disse prisstigningskomponenter som har virket sterkest.

Prisindeksen for den gruppe som er kalt «andre norske varer» i tabellen, har fra januar 1966 til januar 1968 steget svakere enn totalindeksen (nemlig med 6,3 prosent). Prisutviklingen for varene i denne gruppen hevet konsumprisindeksen med 1,7 prosent i perioden fra januar 1966 til januar 1967, men med

bare 1,0 prosent fra januar 1967 til januar 1968. Tallet for 1967 ligger langt under gjennomsnittet for de foregående år og er det mest bemerkelsesverdige trekk ved prisutviklingen i det senere.

Prisstigningen siden siste inntektsoppgjør har også vært relativt svak for importerte konsumvarer (4,1 prosent). Importvarene har, som tidligere i 1960-årene, bare hevet konsumprisindeksen lite. Bidraget til konsumprisstigningen fra denne varegruppen var dog noe større i 1967. Det er grunn til å tro at en stor del av den stigningen i detaljprisene fra importvarer som har funnet sted, skyldes økte avanser (korrigert for subsidier) regnet i kroner mer enn øking i prisene ved innførsel til Norge.

Posten husleie viser en øking i perioden omtrent som «andre norske varer», nemlig 6,0 prosent fra januar 1966 til januar 1968. Dette hevet konsumprisindeksen med 0,2 prosent såvel mellom januar 1966 og januar 1967 som mellom januar 1967 og januar 1968. Dette svarer til det som har vært vanlig i tidligere år.

Gruppen «andre tjenester» er den som har vist størst prisstigning (13,8 prosent) siden inntektsoppgjørene i 1966. Dette har trukket konsumprisindeksen opp — regnet på årsbasis — med 1,0 prosent regnet fra januar 1966 til januar 1967 og med 0,8 prosent mellom januar 1967 og januar 1968. Det er for denne gruppen at en øking i lønnsnivået vil slå mest direkte ut. Enkelte av postene i gruppen er rene lønnsutgifter, og storparten av de øvrige er tjenester hvor lønnskostnadene utgjør en høy andel av prisene.

Tabell 4. A. Endring i konsumprisindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper.

	Jan. 1961- jan.1962	Jan. 1962- jan.1963	Jan. 1963- jan.1964	Jan. 1964- jan.1965	Jan. 1965- jan.1966	Jan. 1961- 1966	Jan. 1966- jan.1967	Jan. 1967- jan.1968
Totalpoeng								
Matvarer	2,62	2,76	1,79	2,69	0,65	10,05	1,90	2,65
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	0,66	0,11	0,44	0,83	0,51	2,67	0,52	0,63
Fisk og fiskevarer	0,22	0,21	0,08	0,33	0,26	1,24	0,41	0,12
Mjølke og mjølkeprodukter	0,72	0,24	0,06	0,24	0,02	1,03	0,98	0,72
Egg	0,17	0,14	0,12	0,28	÷0,05	0,66	÷0,06	0,13
Margarin og annet fett ..	÷0,02	0,04	0,40	÷0,17	0,01	÷0,11	÷0,13	÷0,09
Mjøl, gryn og bakervarer	0,52	0,23	0,10	0,19	0,09	1,12	0,15	0,16
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	0,34	1,61	÷1,00	1,34	0,26	2,58	0,16	0,85
Sjokolade, sukker og suk- kervarer	÷0,09	0,08	1,44	÷1,03	÷0,49	÷0,24	÷0,11	0,17
Kaffe og te	÷0,07	—	—	0,51	÷0,05	0,38	÷0,11	÷0,11
Andre matvarer	0,17	0,10	0,15	0,17	0,09	0,72	0,09	0,07
Alkoholholdige drikkevarer..	0,07	0,11	0,10	0,07	0,03	0,40	0,17	0,03
Tobakk	÷0,04	0,28	—	0,10	0,06	0,56	0,18	0,02
Bolig, lys og brensel	0,69	0,33	0,43	0,65	0,50	2,88	0,69	0,68
Bolig	0,41	0,12	0,14	0,36	0,32	1,59	0,22	0,32
Elektrisitet	0,15	0,10	0,09	0,17	0,05	0,59	0,26	0,13
Brensel	0,13	0,11	0,20	0,12	0,13	0,70	0,21	0,23
Klær og skotøy	0,34	0,37	0,41	0,80	0,51	2,50	0,44	0,42
Klær	0,26	0,30	0,32	0,66	0,44	2,04	0,36	0,35
Skotøy	0,08	0,07	0,09	0,14	0,07	0,46	0,08	0,07
Andre utgifter	1,29	1,07	0,97	1,87	1,52	7,42	1,85	1,52
Møbler og utstysvarer ..	0,21	0,05	—	0,32	0,21	0,90	0,20	0,13
Helsepleie	0,22	0,16	0,48	0,37	0,50	1,82	0,39	0,43
Renhold og personlig pleie	0,25	0,12	0,07	0,27	0,11	0,88	0,16	0,14
Transport	0,24	0,23	0,14	0,22	0,27	1,50	0,57	0,42
Annet	0,37	0,51	0,28	0,69	0,43	2,32	0,53	0,40
I alt	4,97	4,92	3,70	6,18	3,27	23,81	5,23	5,32

Tabell 4. B. Konsumprisindeks. Endring i totalindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper. Poeng.

	Totalindeks	Totalindeks uten matvarer (1—3)	Matvarer i alt (4+5+6)	Herav		
				Poteter, grønnsaker, frukt, bær	Sjokolade og sukker m. v. kaffe, te	Andre matvarer
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
15. jan. 1960—15. jan. 1961	0,77	1,23	÷0,46	0,03	÷0,16	÷0,33
15. jan. 1961—15. jan. 1962	4,97	2,35	2,62	0,34	÷0,16	2,44
15. jan. 1962—15. jan. 1963	4,92	2,16	2,76	1,61	0,08	1,07
15. jan. 1963—15. jan. 1964	3,70	1,91	1,79	÷1,00	1,44	1,35
15. jan. 1964—15. jan. 1965	6,18	3,49	2,69	1,34	÷0,52	1,87
15. jan. 1965—15. jan. 1966	3,27	2,62	0,65	0,26	÷0,54	0,93
I alt						
15. jan. 1961—15. jan. 1966	23,04	12,53	10,51	2,55	0,30	7,66
15. jan. 1966—15. jan. 1967	5,23	3,33	1,90	0,16	÷0,22	1,96
15. jan. 1967—15. jan. 1968	5,32	2,67	2,65	0,85	0,06	1,74

Tabell 4. C. *Konsumprisindeks. Indekstall for grupper av varer. (1959 = 100.) Bidrag til endring i totalindeksen 1960—1967. Poeng.*

	Jordbruks- varer, norske	Andre norske varer	Import- varer	Husleie	Andre tjenester	Total
Vekt i prosent	22,5	43,0	14,3	7,6	12,6	100,0
Indekstall:						
15. januar 1960	98,6	100,8	97,7	101,1	101,5	100,0
15. januar 1961	98,0	101,1	97,2	104,3	106,2	100,7
15. januar 1962	106,1	105,5	98,4	109,7	111,1	105,7
15. januar 1963	114,1	109,5	101,6	111,3	117,9	110,6
15. januar 1964	112,2	113,6	110,8	113,1	125,0	114,3
15. januar 1965	123,9	119,2	108,9	117,8	133,3	120,5
15. januar 1966	126,9	122,9	106,2	122,0	141,7	123,8
15. januar 1967	133,7	127,7	107,0	125,0	152,4	129,0
15. januar 1968	143,4	130,6	110,6	129,3	161,2	134,3
Bidrag til stigning i totalindeksen (poeng):						
15. jan. 1961—15. jan. 1966	6,5	9,5	1,3	1,3	4,5	23,1
15. jan. 1966—15. jan. 1967	1,5	2,1	0,1	0,2	1,3	5,2
15. jan. 1967—15. jan. 1968	2,2	1,2	0,5	0,3	1,1	5,3

KAPITTEL 5

Utviklingen i disponibel realinntekt 1959-1967.

I kapittel 2 og 3 er drøftet inntektsutviklingen før skatt og trygdepemier. I dette kapittel er gjengitt beregninger som utvalget har latt foreta med sikte på å belyse utviklingen i disponibel realinntekt. Beregningene er gjennomført for følgende grupper:

- a) Ektepar med alderstrygd (grunnpensjon i folketrygden). Inntekt ca. kr. 8 100 i 1967.
b) Industrierarbeider, inntekt ca. kr. 19 000 i 1967.

c) Industrierarbeider, inntekt ca. kr. 24 000 i 1967.

d) Funksjonær, inntekt ca. kr. 35 000 i 1967.

e) Funksjonær, inntekt ca. kr. 65 000 i 1967.

For alle inntektsgrupper pkt. b—e er beregningene gjennomført for klasse 1, klasse 4 og klasse 6, dvs. for enslige, ektepar med 2 barn og ektepar med 4 barn.

Resultatet av beregningene er gjengitt i tabell 5. a.

Tabell 5. a. *Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1967. (1959 = 100.)*

	Trygdet ektepar	Industrierarbeider Inntekt ca. 19000 kr. i 1967			Industrierarbeider Inntekt ca. 24000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 35000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 65000 kr. i 1967		
		Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	99,7	..	..	..	102,2	103,0	102,6	104,0	103,6	104,3	101,8	101,7	101,6
1961	108,2	..	..	..	106,2	106,5	105,7	105,7	105,2	106,4	102,4	102,0	101,7
1962	126,3	109,4	110,0	108,7	109,3	110,2	109,0	105,4	105,1	106,9	101,1	104,2	100,5
1963	129,6	111,8	113,1	113,2	112,2	112,3	113,6	108,1	108,0	109,9	101,2	101,0	101,0
1964	138,2	..	..	..	110,4	110,7	110,8	108,9	108,3	110,1	99,3	99,9	100,0
1965	147,4	117,2	119,4	118,8	114,7	115,5	116,9	107,5	109,2	111,5	102,5	104,5	106,0
1966	153,1	121,3	122,9	121,5	118,2	118,5	119,6	109,5	110,8	113,2	104,8	106,7	107,7
1967	175,7	122,0	124,8	125,6	120,6	120,8	124,4	109,1	111,5	114,8	107,1	108,9	110,1
Gjennomsnittlig årlig vekst (prosent):													
1959—67	7,3	2,5	2,8	2,9	2,4	2,4	2,8	1,1	1,4	1,7	0,8	1,1	1,2
1965—67	9,2	2,0	2,2	2,8	2,5	2,3	3,2	0,7	1,0	1,5	2,2	2,1	1,9
1965—66	3,9	3,5	2,9	2,3	3,1	2,6	2,3	1,9	1,5	1,5	2,2	2,1	1,6
1966—67	14,8	0,6	1,5	3,4	2,0	1,9	4,0	÷0,4	0,6	1,4	2,2	2,1	2,2

Utviklingen i de viktigste av de komponenter som inngår i beregningene går fram av tabellvedlegg 5. A.—5. D. til dette kapittel.

I tabell 5. A. er vist utviklingen i inntekt før skatt og trygdepremier for de ulike inntektsgrupper.

Når ytelsene for de trygdede er blitt endret i løpet av et kalenderår er pensjonene omregnet til gjennomsnittlig ytelse pr. år, jfr. kolonne 1. Grunnlaget for utviklingen i industriarbeiderlønn, kolonne 2 og 3, er bevegelsen i gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne menn i industrien etter NAF's statistikk. Grunnlaget for utviklingen i funksjonærlønn er NAF's statistikk over månedfortjenesten for mannlige kontorfunksjonærer i selvstendig arbeid på eget ansvar, kolonne 4, og månedfortjeneste for kontorfunksjonærer i ledende stilling, kolonne 5.

I 1967 ble statistikken for funksjonærer lagt om, slik at tallene for 1967 for de enkelte grupper ikke er helt sammenliknbare med tallene for de foregående år. For å vise utviklingen fra 1966 til 1967 for funksjonærgruppene har en derfor bygget på utviklingen i gjennomsnittlig månedfortjeneste for mannlige kontorfunksjonærer i alt.

Ved beregningen av skatter og trygdepremier, tabell 5. B., er bl. a. lagt til grunn et beregnet gjennomsnittlig kommunalt skattøre for landet som helhet, avrundet til nærmeste halve prosent. Skattøret beregnet på denne måte har variert mellom 17 prosent i 1959 og 19 prosent i 1966 og 1967. De kommunale reduksjonstabeller er blitt endret en rekke ganger i årene 1959—67. Beregningene bygger for hvert år på den reduksjonstabell som har gitt de laveste fradrag ved likningen.

Inntektsgrunnlaget for ordinær inntektskatt til staten, kommunal tilleggsavgift/skatteutjammingsavgift og særskatt til utviklingshjelp (fra 1964) er antatt inntekt. Beregningen av antatt inntekt bygger på at minstefradraget for lønnstakere har vært anvendt for alle de inntektsgrupper beregningen omfatter. I perioden 1959—1967 har minstefradraget hele tiden vært 8 prosent av bruttoinntekten, minimum 500 kroner og maksimum 1 500 kroner.

Medlemspremiene til grunntrygdene, fra 1967 folketrygden, er ens for hele landet. Det samme gjelder arbeidsledighetstrygden. Medlemspremien til syketrygden varierer fra kommune til kommune. For denne trygden er premietariffene for Oslo lagt til grunn.

I tabell 5. C. er vist utviklingen i barne-trygden for familier med to og fire barn i alder 16 år eller lavere.

Trygdet ektepar uten ekstra forsørgelsesbyrde har i perioden 1959—1967 vært liknet

etter skatteklasser 4. Såvel ved kommuneskatte-likningen som statsskatte-likningen har dette i alle år gitt en skattefri inntekt som har overstegget alderspensjonen for ektepar. De trygdedes disponible inntekt, tabell 5. D., kolonne 1, har derfor vært lik deres brutto-inntekt, jfr. tabell 5. A., kolonne 1.

Ved beregning av disponibel realinntekt er indeksen for disponibel inntekt deflatert med konsumprisindeksen, tabell 5. D. Konsumprisindeksen viser prisbevegelsen for et gjennomsnittsforsbruk og en gjennomsnittsfamiliestørrelse på grunnlag av materiale innhentet ved husholdningsundersøkelser, vesentlig i 1958. En kan reise spørsmålet hvor representativ denne prisbevegelsen er, særlig for de lavere og høyere inntektsgrupper, for enslige eller for familier med mange forbruksenheter. Det har i de senere år vært en relativt ensartet utvikling i Statistisk Sentralbyrås prisindeks for arbeiderhusholdninger og prisindeksen for funksjonærhusholdninger.

Utvalget vil særlig framheve to karakteristiske trekk ved det materiale som er lagt fram foran.

For det første har veksten i den disponible realinntekten gjennomgående vært avtakende med økende inntektsnivå. Dette gjelder uten unntak for perioden 1959—1967 sett under ett, mens utviklingen i siste 2-års periode ikke har vært like entydig. Mens en industriarbeider med årslønn ca. 19 000 kroner i klasse 4 i perioden 1959—1967 hadde en gjennomsnittlig vekst i sin disponible reallønn på ca. 2,8 prosent pr. år, var den tilsvarende øking for en funksjonær med årslønn 65 000 kroner 1,1 prosent. For de mellomliggende inntektsgrupper (samme skatteklasser) som beregningene omfatter, var stigningen i disponibel realinntekt i samme periode henholdsvis 2,4 og 1,4 prosent pr. år. I perioden 1965—1967 var veksten i disponibel realinntekt vel 2 prosent i gjennomsnitt pr. år både for de to grupper industriarbeidere og for funksjonær med årsinntekt ca. 65 000 kroner, mens den for funksjonær med årsinntekt ca. 35 000 kroner var ca. 1 prosent (skatteklasser 4). Med unntak for den øverste inntektsgruppen og for industriarbeidere i klasse 6 var veksten i disponibel realinntekt svakere i 1967 enn i 1966. Denne øverste gruppen hadde fram til og med 1964 ikke noen stigning i sin disponible realinntekt.

Inntektsutviklingen for de trygdede skiller seg klart ut fra de øvrige inntektsgrupper beregningene omfatter. Hittil i 1960-årene har et trygdet ektepar hatt en gjennomsnittlig øking i sin disponible realinntekt på 7—8 prosent pr. år. I 1966 og 1967 var veksten 9—10 prosent i gjennomsnitt pr. år. Utvalget vil peke på at dette bilde av utviklingen i de

tryggedes inntektsforhold vil kunne bli noe modifisert om en også tar hensyn til endringer i de kommunale tilleggsytelser.

Det annet hovedtrekk utvalget har festet seg ved er at den disponible realinntekt med få unntak har økt sterkere jo større forsørgelsesbyrden har vært. En ser da bort fra en mulig forskjell i prisutvikling for de ulike familiestørrelser og inntektsgrupper. For gruppen industriarbeidere med årslønn ca. 19 000 kroner var forskjellen i årlig vekstrate mellom

klasse 1 og klasse 6 nærmere $\frac{1}{2}$ prosent i perioden 1959—1967, mens den i årene 1965—1967 var ca. $\frac{3}{4}$ prosent. For gruppen funksjonærer med årslønn 35 000 kroner i 1967 var forskjellen i årlig vekstrate i de to perioder henholdsvis vel $\frac{1}{2}$ prosent og $\frac{3}{4}$ prosent. Et unntak fra denne hovedtendens representerer en industriarbeider i klasse 4 med årslønn 24 000 kroner, som i perioden 1965—1967 hadde en svakere stigning i disponibel realinntekt enn i klasse 1 og i klasse 6.

Tabell 5. A. Utviklingen i inntekt før skatt 1959—1967. (1959 = 100.)

	Trygdet ektepar 8 100 kr. i 1967 ¹⁾	Industriarbeider Inntekt ca. 19 000 kr. i 1967 ²⁾	Industriarbeider Inntekt ca. 24 000 kr. i 1967 ²⁾	Funksjonær Inntekt ca. 35 000 kr. i 1967 ³⁾	Funksjonær Inntekt ca. 65 000 kr. i 1967 ⁴⁾
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	100,0	104,1	104,1	105,8	104,2
1961	111,3	111,4	111,4	112,2	110,6
1962	136,8	120,6	120,6	120,9	118,2
1963	144,0	127,0	127,0	127,4	123,3
1964	162,2	134,8	134,8	137,3	134,4
1965	180,4	147,1	147,1	142,8	144,1
1966	193,5	157,7	157,7	152,6	156,4
1967	231,9	170,0 (anslag)	170,0 (anslag)	164,6 ⁵⁾	168,5 ⁵⁾
<i>Gjennomsnittlig årlig vekst (prosent):</i>					
1959—67	11,1	6,9	6,9	6,4	6,7
1965—67	13,4	7,5	7,5	7,4	8,1

1) Utvikling som alderstrygd/grunnpensjon for trygdet ektepar.

2) Utvikling som timefortjeneste voksne menn i industri (NAF), eksklusive betaling for helgedager.

3) Utvikling som månedsfortjeneste for kontorfunksjonærer i selvstendig arbeid på eget ansvar (NAF).

4) Utvikling som månedsfortjeneste for kontorfunksjonærer i ledende stilling (NAF).

5) Fra 1966 til 1967 har en lagt til grunn utviklingen i månedsfortjenesten for mannlige kontorfunksjonærer i alt.

Tabell 5. B. Skatter og trygdepremier. (1959 = 100.)

	Industriarbeider Inntekt ca. 19000 kr. i 1967			Industriarbeider Inntekt ca. 24000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 35000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 65000 kr. i 1967		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
	1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	..	..	..	108,6	108,4	111,6	109,9	113,2	111,6	108,4	109,6	111,2
1961	..	..	..	117,2	119,6	124,6	121,8	128,3	125,6	121,1	124,1	128,6
1962	126,5	124,4	128,2	126,7	125,0	127,9	139,5	149,1	150,8	135,6	139,6	146,2
1963	134,8	130,7	146,8	133,6	136,2	140,8	147,6	157,4	166,4	145,0	150,6	160,7
1964	..	..	..	150,5	156,6	172,8	166,0	177,8	189,6	170,0	176,0	189,4
1965	157,4	145,1	154,9	165,8	170,6	172,8	174,0	179,5	183,0	181,3	183,3	189,8
1966	170,0	161,1	176,4	180,7	190,6	195,3	192,5	202,4	210,7	204,3	208,5	219,6
1967	194,7	189,4	206,6	200,0	217,2	213,3	221,1	234,7	251,0	223,9	229,1	243,7
<i>Gjennomsnittlig årlig vekst (prosent):</i>												
1959—67	8,7	8,3	9,5	9,0	10,2	9,9	10,4	11,3	12,2	10,6	10,9	11,8
1965—67	11,2	14,3	15,5	9,8	12,8	11,1	12,7	14,4	17,1	10,9	11,8	13,3

Tabell 5. C. Utviklingen i barnetrygden 1959—1967.

	Klasse 4		Klasse 6	
	Kroner	1959 = 100	Kroner	1959 = 100
1959	360	100,0	1 080	100,0
1960	360	100,0	1 080	100,0
1961	360	100,0	1 080	100,0
1962	360	100,0	1 080	100,0
1963	400	111,1	1 500	138,9
1964	400	111,1	1 500	138,9
1965	400	111,1	1 500	138,9
1966	400	111,1	1 500	138,9
1967 ¹⁾	460	127,8	1 850	171,3

1) Tallene for 1967 er et veiet gjennomsnitt av satsene før og etter 1. oktober 1967.

Tabell 5. D. Utviklingen i nominell disponibel inntekt 1959—1967. (1959 = 100.)
Konsumprisindeksen 1959 = 100.

	Tryg- det ekte- par	Industriarbeider Inntekt ca. 19000 kr. i 1967			Industriarbeider Inntekt ca. 24000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 35000 kr. i 1967			Funksjonær Inntekt ca. 65000 kr. i 1967			Kon- sum- pris- indeks
		Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	100,0	..	..	..	102,5	103,3	102,9	104,3	103,9	104,6	102,1	102,0	101,9	100,3
1961	111,3	..	..	..	109,3	109,6	103,8	103,8	103,2	109,5	105,4	105,1	104,7	102,9
1962	136,8	118,5	119,1	117,7	118,4	119,3	118,1	114,2	113,8	115,2	109,5	112,9	108,8	108,3
1963	144,0	124,2	125,7	125,8	124,6	124,8	126,2	120,1	120,0	122,1	112,4	112,2	112,2	111,1
1964	162,2	..	..	..	129,6	130,0	130,1	127,8	127,3	129,4	116,6	117,3	117,4	117,4
1965	180,4	143,4	146,2	145,4	140,4	141,4	142,9	131,6	133,6	136,5	125,5	127,9	129,7	122,4
1966	193,5	153,2	155,7	153,6	149,4	149,8	151,1	138,3	140,1	143,1	132,5	134,8	136,1	126,4
1967	231,9	161,1	164,7	165,8	159,2	159,5	164,2	144,0	147,2	151,6	141,4	143,7	145,3	132,0
<i>Gj.snittlig</i>														
<i>årlig vekst</i>														
<i>(prosent):</i>														
1959—67 ..	11,2	6,1	6,4	6,5	6,0	6,0	6,4	4,7	5,0	5,3	4,4	4,6	4,9	3,5
1965—67 ..	13,4	6,0	6,1	6,8	6,5	6,2	7,2	4,6	5,0	5,4	6,1	6,0	5,8	3,8

KAPITTEL 6

Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder.

Etter anmodning fra utvalget har det i Prisdirektoratet vært utarbeidet prognoser over utviklingen av konsumprisindeksen i de nærmeste måneder framover.

Etter de foretatte anslag er det grunn til å vente en stigning i konsumprisindeksen på ca. 2,5 poeng fra januar 1968 til juni 1968. Den tilsvarende stigning i perioden januar 1966—juni 1966 var 1,8 poeng og i perioden januar 1967—juni 1967 3,5 poeng. Av stigningen på ca. 2,5 poeng i tiden januar 1968—juni 1968 må omkring en tredjedel regnes for vanlig sesongmessig oppgang.

Mulige prisforhøyelser i tilknytning til lønns- og inntektsoppgjørene våren 1968 har det ikke kunnet tas hensyn til ved prognosene. Anslagene forutsetter at det ikke skjer endringer i gjeldende subsidie-, avgifts- og prisreguleringsordninger. Det har ved anslagene ikke vært tatt hensyn til søknader om prisforhøyelser som er fremmet overfor prismyndighetene, men som enda ikke er avgjort.

For de enkelte måneder gir prognosene følgende indekstall for tiden februar—juni 1968, ved siden av det offentliggjorte tall for januar 1968:

januar	134,3	april	136,3
februar	134,8	mai	136,6
mars	135,9	juni	136,9

En vil understreke at anslagene er usikre. Markedsforholdene kan for en rekke varer medføre en annen prisutvikling enn den som er anslått. Ytterligere må en nevne den usikkerhet ved anslagene som kommer av at en mangler opplysninger for flere av varene og tjenestene i indeksen. Som nevnt tidligere har en ikke tatt med mulige pris- og poengvirkninger av nye tariffavtaler eller indeksreguleringer som følge av passering av indekstallet 135,4. Forutsetningene for anslag og beregninger kan svikte. En må derfor regne med at de anslåtte indekstallene vil kunne avvike fra de indekstall som Statistisk Sentralbyrå kommer til å beregne for de samme måneder.

KAPITTEL 7

Utviklingen i Norges konkurransevne.

Konkurransevnen overfor utlandet påvirkes av en rekke faktorer, bl. a. forholdene på arbeidsmarkedet, bedriftsstrukturen, prisutviklingen utenlands, organiseringen av markedsføringen, utdanning og forskning og bedriftenes evne til tilpassing av produksjonen. I dette kapittel har en behandlet enkelte faktorer der utviklingen kan belyses tallmessig. I avsnitt 1 er det gjennomført en sammenlikning av utviklingen i leviekostnader i en del land, i avsnitt 2 er det beregnet indekser for engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien i Norge og konkurrerende land. I avsnitt 3 er det lagt fram materiale til belysning av lønnsutviklingen i Norge og konkurrerende land. Endelig er det i avsnitt 4 gitt visse oppgaver til belysning av industriens egenfinansieringsevne. Utvalget viser ellers til den omtale av utviklingen i eierinntektene som er gitt i kapittel 2.

1. Leviekostnadene.

Tabellvedlegg 7. A. viser utviklingen i konsumprisindeksen i en del OECD-land. Året 1960 er basis for indeksseriene. Dette gir antakelig sammenlikningen et relativt ugunstig utgangspunkt for Norge, idet vi i vårt land fikk en prisstigningsperiode fra begynnelsen av 1961, etter en 2-års periode med nær prisstabilitet.

Som det går fram av tabellen hadde en

rekke land i årene 1961—1966 om lag like sterk eller sterkere konsumprisstigning enn Norge. Dette gjelder bl. a. våre EFTA-partnere Sverige, Danmark og Storbritannia. En del land har imidlertid hatt svakere øking, bl. a. USA og Vest-Tyskland.

I perioden fra første halvår 1965 til første halvår 1966 hadde de fleste land sterkere stigning i prisnivået enn Norge. Fra første halvår 1966 til første halvår 1967 hadde imidlertid Norge relativt sterk stigning i prisnivået internasjonalt sett.

2. Engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien.

En internasjonal sammenlikning av konsumprisindekser gir ikke uten videre noe uttrykk for hvordan et lands konkurransevne utvikler seg fordi konsumprisene ikke har noen direkte betydning som kostnadsfaktor. For å belyse kostnadsutviklingen noe nærmere, har en i tabellen nedenfor for de viktigste av våre konkurrenter på eksportmarkedene beregnet veide indekser dels for utviklingen i engrosprisindeksene og dels for totale lønnskostnader (inklusive sosiale ytelser) pr. produsert enhet i industrien. Disse er stilt sammen med tilsvarende indekser for Norge. Det er i denne sammenheng grunn til å understreke at lønnskostnadene bare er en del — om enn en viktig del — av de samlede kostnader.

Tabell 7. a. *Utviklingen i engrosprisindekser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien i Norge og konkurrerende land.¹⁾ (1959 = 100.)*

	Engrospriser		Lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	
	Norge	Konkurrerende land	Norge	Konkurrerende land
1959	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	101,1	100,3	99,1	101,9
1961	102,3	101,7	104,0	105,9
1962	104,1	102,7	110,8	108,8
1963	104,0	104,5	111,8	111,2
1964	109,0	107,7	113,5	112,6
1965	112,0	110,1	117,6	116,9
1966	114,0	113,0	122,7	121,1

¹⁾ Beregnet på grunnlag av oppgaver fra UN, Monthly Bulletin of statistics og beregninger utført i OECD's sekretariat, dokument CPE/WP4(67)1. Lønnskostnadene omfatter utbetalt lønn, arbeidsgivernes trygdepremier og andre sosiale kostnader. Vektgrunnlaget for sammenveiling av indeksene er utregnet på grunnlag av talloppgaver fra 1963, og er det samme som i Innstilling I fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966.

Som tabellen viser har både engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien for 1960-årene under ett steget litt sterkere i Norge enn i gjennomsnitt for våre konkurrenter. Med den usikkerhet som knytter seg til selve beregningene, derunder metoden for sammenveiging av indeksene, er imidlertid forskjellen neppe så stor at man på dette grunnlag kan regne med at det inntil 1966 skjedde avgjørende endringer i Norges konkurransemessige stilling gjennom disse år.

I Innstilling I fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, vedlegg B, er gitt en sammenlikning av utviklingen i de direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien i Norge og i konkurrerende land. I perioden

1959—1965 økte de direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien ifølge disse beregninger med ca. 11 prosent i Norge, mens økingen i de konkurrerende land var vel 18 prosent.

I 1966 og 1967 har direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien steget sterkere i Norge enn i de konkurrerende land. Dette går fram av tabell 7. b. som viser tall for de tre første kvartaler i 1967, sammenliknet med tilsvarende periode de to foregående år. Utvalget finner det riktig å ta forbehold om at tall for hele året vil kunne gi et noe annet bilde av utviklingen enn det tallene for de tre første kvartaler viser.

Tabell 7. b. *Utviklingen i engrosprisindeksen og direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien. (Januar—september 1965 = 100.)*

	Engrospriser		Lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	
	Norge	Konkurrerende land	Norge	Konkurrerende land
Januar—september 1965	100,0	100,0	100,0	100,0
Januar—september 1966	102,0	102,9	104,2	102,8
Januar—september 1967	103,6	104,1	108,0	104,8

Kilde: OECD, Main Economic Indicators og UN, Monthly Bulletin og Statistics.

Ved beregningen av utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet er det for de fleste land, blant dem Norge, bygget på tall for timefortjenesten (hourly earnings) ifølge OECD-statistikken. For enkelte land gir imidlertid statistikken bare timelønnsatser (hourly rates). Så lenge den prosentvise stigning i fortjenester og satser er noenlunde lik har ikke denne forskjellen i det fortjenestebegrep som nyttes noen praktisk betydning.

3. Lønnsdata for Norge og andre land.

For de fleste land som vi pleier å sammenlikne oss med, foreligger det stort sett bare lønnsstatistikk fram til 3. kvartal 1967. Det kan derfor være naturlig først å se på utviklingen fra 1960 til 1966. I dette tidsrommet viser den gjennomsnittlige timefortjeneste (eksklusive helgedagsbetaling og feriepenger) for voksne industriarbeidere i tabell 7. c. den sterkeste stigning i Nederland (82,8 prosent) og Danmark (79,8 prosent) og den svakeste stigning i USA (20,4 prosent), Storbritannia (44,5 prosent) og i Frankrike (47,9 prosent). I Norge var stigningen den samme som i

Sveits (54 prosent), og dette var en svakere stigning enn i de øvrige land som er med i tabellen. Velger man tidsrommet 1964—1966 viser timefortjenesten en relativt noe sterkere stigning i Norge, og det samme gjelder tidsrommet 1.—3. kvartal 1966 til 1.—3. kvartal 1967. Mens timefortjenesten i alle de nordiske land i sistnevnte tidsrom viste en sterkere stigning eller omtrent den samme stigning som gjennomsnittlig pr. år i tidsrommet 1960—1966, var stigningen svakere i alle de øvrige land. I dette tidsrom steg timefortjenesten med 8,2 prosent i Norge, mens den svakeste stigning fant sted i Storbritannia (2,1 prosent), USA (3,6 prosent) og i Vest-Tyskland (4,2 prosent).

Den direkte lønn (gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive helgedagsbetaling og feriepenger) gir ikke i dag et brukbart bilde av de totale lønnskostnader som også omfatter den indirekte lønn, dvs. lønn for ikke arbeidet tid, arbeidsgivertilskuddene til trygdene og andre sosiale utgifter. Dette skyldes den sterke stigning i den indirekte lønn i de senere år. Da de indirekte lønnskostnadene varierer sterkt fra land til land, er det ikke alltid

Tabell 7. c. *Stigning i timefortjenesten for voksne industriarbeidere, eksklusive helgedagsbetaling og feriepenger.*

	Stigning 1960-1966	Årlig stigning		
		1960-1966	1964-1966	1.-3. kv. 1966 ¹⁾ 1.-3. kv. 1967
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Norge	54,1	7,5	8,5	8,2
Danmark	79,8	10,3	12,5	10,4 ²⁾
Sverige	60,0	8,2	9,4	10,9
Finland	62,3	8,4	8,6	9,6 ²⁾
Belgia	60,5	8,2	9,2	6,1
Nederland	82,8	10,7	8,9	6,5
Frankrike	47,9	6,8	5,4	5,9
Italia	71,6	9,6	3,5	5,9
Sveits	54,3	7,5	7,5	5,1
Vest-Tyskland	67,7	9,0	8,5	4,2
Storbritannia	44,5	6,4	8,2	2,1
USA	20,4	3,1	3,7	3,6

Kilder: Year Book of Labour Statistics og OECD Main Economic Indicators.

1) Bygger på indekser over lønssatser for Belgia, Nederland, Frankrike, Italia og Sveits. For Storbritannia indeks over gjennomsnittlige ukefortjenester for alle ansatte i industrien.

2) Gjelder 1. halvår 1966—1. halvår 1967.

relevant å sammenlikne de direkte lønninger. For å få et best mulig sammenlikningsgrunnlag må man ta utgangspunkt i de totale lønninger.

Det foreligger ikke årlige statistiske undersøkelser over omfanget av de indirekte lønnskostnadene i de enkelte land. Det materiale som foreligger kan derfor ikke brukes til å beskrive utviklingen i de totale lønnskostnader i de senere år. Selv om det hefter usikkerhet ved materialet, kan det imidlertid brukes til å gi et bilde av de totale lønnskostnader pr.

timeverk for industriarbeidere i de enkelte land.

Tabell 7. d. over de direkte og totale lønnskostnader i 1966 er satt opp dels på grunnlag av foreliggende statistikk og dels på grunnlag av ajourførte beregninger for de respektive land. Tabellen gjengir variasjoner som foreligger i de totale lønnskostnader pr. timeverk i en del land. De tall som er gjengitt i parentes er omregnet etter valutakurser etter devalueringene i 1967.

Tabell 7. d. *Direkte og totale lønnskostnader for voksne industriarbeidere i 1966.*

	Gj.sn. timefortjeneste for voksne menn og kvinner i n. kr. ¹⁾	Indirekte personal-kostnader i prosent av lønn for arbeidet tid	Totale lønnskostnader pr. time i n. kr.	Gj.sn. total lønn pr. arbeidet time for voksne arbeidere ²⁾
	Kr.	Pst.	Kr.	Norge = 100
Sverige	12,17	26	15,33	128
Danmark	10,63	16	12,33	103 (95)
Norge	9,26	29	11,95	100
Vest-Tyskland	7,91	48	11,71	98
Sveits	8,17	28	10,46	88
Belgia	6,81	49	10,15	85
Finland	7,77	28	9,95	83 (64)
Storbritannia	8,22	17	9,62	81 (69)
Frankrike	5,53	73	9,57	80
Nederland	6,38	47	9,38	78
Italia	4,58	102	9,25	77
USA	19,48	22	23,77	199

1) Eksklusive feriepenger og betaling for helge- og høytidsdager. Omregnet til norske kroner etter valutakurser notert på Oslo Børs.

2) Tall i parentes etter devaluering i 1967.

Utviklingen i de indirekte personalkostnader i prosent av lønn for arbeidet tid kan på grunn av det foreliggende statistiske materialet bare angis i grovere trekk. De tall som foreligger tyder imidlertid på at disse kostnadene i de senere år har vist en sterkere stigning i Norge og Sverige enn i de øvrige land. Ved vurderingen av tallene skal man være oppmerksom på at de indirekte personalkostnadene både omfatter obligatoriske og såkalte frivillige personalkostnader. Ifølge en statistisk undersøkelse over bedriftenes indirekte personalkostnader i 1962 som ble foretatt av Norsk Arbeidsgiverforening, utgjorde disse kostnadene for arbeidere i industrien 23,0 prosent av deres lønn for arbeidet tid. Herav utgjorde de obligatoriske kostnadene 16,3 prosent og de frivillige 6,7 prosent. For 1966 er de obligatoriske kostnadene beregnet til 23,5 prosent, mens de frivillige er redusert til 5,5 prosent, i alt 29,0 prosent. For 1967 er de indirekte personalkostnaden i alt beregnet til 30,2 prosent av lønn for arbeidet tid for industriarbeidere. De obligatoriske kostnadene er beregnet til 25,5 prosent, mens de frivillige er redusert helt ned til 4,7 prosent. Som man ser, er det de obligatoriske indirekte personalkostnadene som er steget i Norge, mens de såkalte frivillige personalkostnadene er redusert. Det kan imidlertid være noe tvilsomt om de såkalte frivillige personalkostnadene faktisk er redusert så sterkt som beregningene viser. Disse ytelsene omfatter tariffmessige forpliktelser som arbeidsklær, utgifter til pensjonsordninger, bedriftslegeordning, boliger for de ansatte, kantiner osv. Det vil imidlertid ikke være mulig å få fastslått dette før en undersøkelse over disse forhold som er varslet for 1968, er bearbeidet.

Tabell 7. e. Indirekte personalkostnader i prosent av lønn for arbeidet tid for industriarbeidere.

	1962	1964	1966
	Pst.	Pst.	Pst.
Norge	23	27	29
Danmark	15	16	16
Sverige	20	24	26
Finland	24	28	28
Belgia	49	49	49
Frankrike	73	73	73
Italia	102	102	102
Nederland	47	47	47
Storbritannia	14	17	17
Sveits	28	28	28
Vest-Tyskland	48	48	48
USA	21	22	22

Kilde: Direct and total wage costs for workers. International survey, Swedish Employers' Confederation.

4. Bedriftenes egenfinansieringsevne.

Det er ikke lett å gi en tallmessig analyse av bedriftenes evne til å finansiere sine investeringer. I «Det norske kredittmarked siden 1900» (SØS nr. 19), s. 117, har Hermod Skånland forsøkt å belyse utviklingen siden 1930-årene og fram til 1963 for enkelte hovednæringer. Etter utvalgets anmodning har han ført dette materiale videre til og med 1966 for bergverk, industri og bygge- og anleggsvirksomhet. Resultatene er gjengitt nedenfor.

Undersøkelsen bygger på en sammenstilling av nettoinvesteringene i fast kapital i næringene i bestemte perioder med den kjente tilgang av kapital utenfra i form av lån (herunder ihendehaverobligasjonslån) og aksjer. Det aller meste av forretnings- og sparebankenes lån til industrien er kortsiktige lån som forutsetningsvis ikke skal nyttes som fast finansiering for investeringer, men som er ment til finansiering av lagerøking, øking av kundefordringer m. v. Det er likevel neppe tvil om at også den kortsiktige kreditt nyttes til finansiering av investeringer, men undersøkelser som er foretatt i det foran nevnte arbeid tyder på at utviklingen i faste lån gir en bedre forklaring av investeringsnivået enn utviklingen i samlede lån. Nedenfor er vist ekstern finansiering (øking i lån, ihendehaverobligasjonslån og aksjekapital) i prosent av nettoinvesteringene i bergverk, industri og bygge- og anleggsvirksomhet i 3-års perioder fra og med 1958. Faste lån til leveringskreditter er trukket fra i den utstrekning en kjenner dem. En har utført beregningene både ved å bruke fast og samlet ekstern finansiering.

	1958- 1960	1961- 1963	1964- 1966
Fast ekstern			
finansieringsprosent	40,3	37,6	41,6
Samlet ekstern			
finansieringsprosent	45,0	54,1	64,9

Det synes nærliggende å legge størst vekt på den første av de to linjene som tyder på at det gjennom denne perioden ikke har funnet sted vesentlige og varige forskyvninger i den eksterne finansierings betydning for industriens investeringer. Den nederste linjen kan nok tyde på en økt betydning for den eksterne finansiering, men man vet også at systemet med leveringskreditter er blitt sterkt utvidet, og dette må nødvendigvis ha økt behovet for kassekreditter m. v. sterkt. Disse kreditter motsvares imidlertid av kundefordringer hos bedriftene og har ingen betydning for vurdering av selvfinansieringsevnen. I 1965 og 1966 steg også lagerbeholdningene betydelig.

Tabell 7. A. *Konsumprisutviklingen i en del OECD-land. (1960 = 100.)*

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1. halvår			
								1966		1967	
								1. halvår 1965 = 100	1966	1. halvår 1965 = 100	1967
Belgia	100	101	102,4	104,6	109	113,4	118,1	104,8	120,7	107,6	
Østerrike	100	104	108	111	115	121	124	102,9	128,0	107,1	
Canada	100	100,9	102,1	103,9	105,8	108,4	112,4	103,6	115,0	106,9	
USA	100	101	102,2	103,5	104,9	106,6	109,7	102,6	111,8	105,5	
Japan	100	105,3	112,5	121,0	125,6	135,2	140,9	105,4	145,0	109,2	
Danmark	100	104	112	118	122	130	139	108,3	143,0	113,4	
Frankrike	100	103,3	108,3	113,5	117,4	120,3	123,5	102,4	125,9	105,1	
Vest-Tyskland .	100	102,3	105,4	108,5	111,1	114,9	118,9	104,2	120,7	106,2	
Italia	100	102,8	107,1	114,8	121,6	127,1	130,1	102,8	133,5	105,9	
Nederland	100	101	103	107	113	119	126	106,8	129,0	109,8	
Norge	100	103	108	111	117	122	126	102,5	130,0	107,0	
Sverige	100	103	107	110	114	120	127	107,2	132,0	112,3	
Sveits	100	101,9	106,3	109,9	113,3	117,2	122,8	105,2	126,4	109,2	
Storbritannia ..	100	103,4	107,8	110,0	113,6	119	123,7	104,0	126,4	107,2	

Kilde: OECD Main Economic Indicators.

KAPITTEL 8

Konjunktursituasjonen.

1. Verdensøkonomien.

Den avslapning i konjunktorene som tok til i midten av 1966, nådde bunnpunktet forsommeren 1967. Senere har det vært ny oppgang i etterspørsel og produksjon — først og fremst i Sambandsstatene og Vest-Tyskland, som i denne situasjon er av avgjørende betydning.

Framgangen virker foreløpig ikke stabil. Det er særlig to forhold som må tillegges vekt i denne forbindelse.

Den siste lavkonjunktur var hovedsakelig et resultat av at en rekke land aksepterte et lavere aktivitetsnivå med sikte på dels å begrense prisstigningen, dels å styrke handelsbalansen. Stagnasjonstendensene ble nok til dels sterkere enn det var regnet med, men etter at nye etterspørselsstimulerende tiltak ble truffet for å snu utviklingen, er en viss ekspansjon igjen kommet i gang. Men den lave kapasitetsutnyttningen er etter hvert har fått i flere av de større industriland betyr at etterspørselsøkningen i første omgang ikke fører til noen særlig øking i investeringene, og dette vil virke dempende på den internasjonale vekstutviklingen utover i 1968.

Det annet forhold som det er grunn til å legge vekt på er de tiltak Storbritannia og Sambandsstatene i den seneste tid har satt i

verk for å løse sine betalingsbalanseproblemer. Når to så dominerende land skal rette opp sine balanser, må det nødvendigvis gi sterke utslag i motsatt retning for andre land sett under ett. De tiltak med sikte på en sterkere ekspansjon som i den seneste tid er truffet i flere av EEC-landene kan gi et visst håp om at de tidligere overskottsland vil akseptere disse konsekvenser. Devalueringen i Storbritannia og de tilstramningstiltakene som denne er fulgt opp med, kan i noen grad svekke grunnlaget for produksjonsvekst i de land som ikke har devaluert, men virkningen samlet for de ikke-devaluerende land vil neppe bli særlig stor. De tiltak som den amerikanske regjering varslet 1. januar med sikte på å redusere betalingsunderskottet, tar i første rekke sikte på å redusere kapitaleksporten og vil først og fremst representere en skjerpelse av den internasjonale likviditetssituasjon. Felles for de britiske og amerikanske tiltak er at de, isolert sett, vil komme til å dempe den konjunkturoppgang som er under utvikling.

OECD offentliggjorde før de amerikanske tiltak ble kjent (desember 1967) anslag for veksten i bruttonasjonalproduktet i enkelte land, gjengitt i tabell 8. a.

Tabell 8. a. *Veksten i bruttonasjonalproduktet i OECD-landene.*

	Vektgrunnlag	Vekst fra året før, prosent		
	1966	1966	1967	1968
USA	52,2	5,8	2½	4½
Canada	3,7	5,9	2½	4
Frankrike	7,0	4,9	3¾	4½
Vest-Tyskland	8,3	2,4	÷ 1	3¼
Italia	4,3	5,4	5½	5
Storbritannia	7,2	1,6	1½	3
Resten av Europa	10,6	2,9	2¾	2½
Japan	6,7	9,7	12½	9
OECD i alt	100,0	5,1	3	4½
Norge (norske anslag)	0,5	4,0	5,3	4—4½

For Vest-Europa som helhet vil anslagene gi en vekst fra 1967 til 1968 på 3,5 prosent, mot bare litt over 2 prosent fra 1966 til 1967. Utvalget antar at det må være grunn til å regne med at den oppgangskonjunktur som er begynt vil vare ved i tiden framover, men den økonomiske vekst i denne del av verden gjennom 1968 vil neppe være like sterk som i første halvdel av 1960-årene. For 1969 har utvalget i sine prognoser basert seg på en normal vekst i Vest-Europa.

2. Norsk økonomi.

Med en vekst i bruttonasjonalproduktet på over 5 prosent fra 1966 til 1967, har Norge klart seg bemerkelsesverdig godt gjennom den internasjonale konjunkturavslapning det siste året. Likevel er det neppe tvil om at sviktende etterspørsel utenfra også i vårt land har satt sitt preg på utviklingen på flere områder. Sesongkorrigerte tall tyder på at veksten i vareeksporten stanset opp allerede fra tredje kvartal 1966 og holdt seg på et noenlunde uforandret nivå gjennom det meste av 1967. Den sesongkorrigerte indeks for industriproduksjonen falt gjennom det meste av forrige år etter å ha nådd opp på et ekstraordinært høyt nivå rundt årsskiftet 1966—1967.

Fra og med høsten 1967 er det tegn som tyder på ny stigning både i verdien av vareeksporten og industriproduksjonen. Samtidig har det gunstige fraktmarked på grunn av stengningen av Suez-kanalen gitt svært gode fraktinntekter, og stigningen i vareimporten har foreløpig stanset opp. Det har derfor midlertidig funnet sted en markert bedring i utenriksøkonomien.

Investeringstellingene for industrien har gjennom lengre tid varslet om et fall i industriens investeringssetterspørsel, og dette fallet synes nå å ha slått gjennom både i importtallene og investeringsproduksjonen. Den lavere investeringsaktivitet som er ventet i

1968 kan tilskrives avslutningen av flere større prosjekter uten at nye storprosjekter blir satt i gang, mens investeringene for øvrig utvikler seg mer jevnt. Alt i alt må man regne med at industriens investeringssetterspørsel vil gi mindre vekstimpulser til norsk økonomi i 1968 enn i 1967. Samtidig kan man imidlertid regne med fortsatt stigning i bygge- og anleggsvirksomheten, og den internasjonale konjunkturutvikling burde, til tross for de usikkerhetsfaktorer som er til stede, gi grunnlag for en sterkere eksportsetterspørsel enn tidligere.

Etter utvalgets oppfatning skulle forholdene på etterspørselssiden gi grunnlag for å regne med en produksjonsstigning på 4—4½ prosent som forutsatt i nasjonalbudsjettet. Også vurdert ut fra kapasitetsforholdene skulle, med den nåværende arbeidstid, en slik øking være fullt mulig uten økt press på ressursene. En arbeidstidsforkortelse vil i noen grad begrense mulighetene for produksjonsøkning, noe utvalget har tatt hensyn til i sine anslag for produktivitetsøkning pr. årsverk i kapittel 10.

3. Devalueringens virkninger for Norge.

Utvalget har ikke hatt anledning til å gjennomføre noen mer omfattende undersøkelse av virkningene av devalueringen av pund sterling, danske kroner og enkelte andre valutaer for ulike næringer og bransjer, eller for den samlede norske økonomi. En vil derfor her bare peke på enkelte forhold som vil være av betydning ved behandlingen av disse spørsmål.

Devalueringen vil ha virkning både for avtaler som er inngått i angjeldende valutastlag allerede før devalueringen og for avtaler som inngås etter de nye valutakurser. I St. meld. nr. 23 for 1967—1968 har Handelsdepartementet anslått Norges nettotap på allerede inngåtte avtaler til 900—1 000 mill. kroner. Tapet vil bli fordelt over en rekke år, likevel slik at de nærmeste årene må bære det største tapet.

Overfor eksport og import av varer og tjenester som kommer i stand etter de nye valutakurser, vil devalueringen dels ha virkninger på prisene, dels på mengdene. De land som devaluerer gjør dette for å styrke sin konkurransevne overfor utlandet ved at eksportørene kan redusere sine priser i utenlandsk valuta og enda ha like stor eller større fortjeneste enn før i egen valuta. Samtidig vil det devaluerende landet stort sett måtte betale like mye for importen som før. Det devaluerende land er villig til å betale for den bedre konkurransevne med en svekkelse av sitt bytteforhold overfor utlandet.

Det motsatte forhold må gjelde for de land som ikke devaluerer. Deres konkurransevne vil svekkes, samtidig som de vil oppnå en viss bedring i bytteforholdet. Dette må antas å være tilfelle også for Norge. Fordi både britiske og danske eksportpriser er blitt justert oppover i større eller mindre grad, målt i deres egen valuta, og mange norske eksportpriser er justert nedover, målt i norske kroner, vil ikke bedringen i bytteforholdet bli særlig påtakelig. I den utstrekning prisene på britiske og danske produkter faktisk er blitt lavere i Norge, vil dette kunne gi seg virkning både for konsum- og investeringsvarepriser.

Norske produsenter vil også møte skjerpet konkurranse fra de devaluerende land på markedene i andre land som har opprettholdt sine valutakurser. Samtidig vil disse andre land kunne tenkes å senke sine priser ved eksport

til Norge for å kunne møte den skjerpede konkurranse de er stilt overfor fra de devaluerende lands side på det norske marked.

Jo mer de devaluerende land setter ned sine priser regnet i andre lands valuta, desto mer kan deres eksportmengder ventes å stige og desto mer merkbar vil konkurransen bli for andre land. Og omvendt, i jo større grad prisene i det internasjonale vare- og tjenestebytte er blitt justert oppover (i devaluerte valutaer) som følge av devalueringen, desto mindre vil virkningene på de omsatte mengder være. Er bedringen i vårt bytteforhold således ikke særlig påtakelig, kan heller ikke virkningen på de eksporterte og importerte mengder av varer og tjenester være det. Men for de enkelte eksportører som har måttet sette ned sine priser, kan fortjenestemarginen være blitt betraktelig redusert, og varer dette ved over lengre tid, kan det få betydning for deres muligheter til å opprettholde sin eksport til de devaluerende land.

Utvalget har funnet det vanskelig å gi noen helhetsvurdering av devalueringens betydning for norsk økonomi. I de anslag som er gjort for prisutviklingen for import og eksport, samt for produktivitets- og sysselsettingsutviklingen ved prognose i kapittel 10, har en imidlertid måttet innarbeide visse vurderinger også av virkningene av devalueringen. En har i denne forbindelse bygget på de betraktninger som er gjort foran.

KAPITTEL 9

Kritisk vurdering av modellen.

1. Kommentarer til modellens forutsetninger.

Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 gav disse kommentarer til modellens forutsetninger:

(i)

«Modellen forutsetter at det er etterspørsel nok etter produktene fra hver enkelt produksjonssektor. Den forutsetter videre at sysselsettingen i den enkelte sektor på kort sikt vil være upåvirket av hva som besluttes ved et inntektsoppgjør.

Etterspørselen etter produkter fra skjermede næringer vil påvirkes av den samlede innenlandske etterspørselen. Størrelsen av denne vil igjen påvirkes av hva som skjer ved et inntektsoppgjør. Det er tenkelig at beslutninger fattet ved et inntektsoppgjør fører til at den samlede innenlandske etterspørselen blir for lav og at det oppstår avsetningsvansker for de skjermede næringene. Vi regner med at slike virkninger blir unngått, om nød-

vendig ved justeringer av penge-, kreditt- og finanspolitikken.

Vi vil videre anta at de konkurranseutsatte næringene ikke vil få avsetningsvansker hvis de kan selge til konkurrerende priser. Det kan imidlertid tenkes at produktpriser og produksjonskostnader utvikler seg på en slik måte at konkurranseutsatte bedrifter kommer i vanskeligheter og går til innskrenkninger i produksjonen. Et inntektsoppgjør kan således skape et kostnadsnivå som fører til redusert sysselsetting. Våre resultater kan belyse dette problemkomplekset på en indirekte måte: I de tilfellene beregningene viser at eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer blir svært lave (eller endog negative) vil det være et tegn på at vi har en situasjon hvor sysselsettingen i disse næringene kan bli redusert.

(ii)

Modellen forutsetter at produktiviteten i den enkelte produksjonssektor er uavhengig av endringer i jordbrukspriser og lønninger. Vi

antar at denne forutsetningen vil være realistisk hvis en hele tiden har å gjøre med situasjoner hvor det i hver enkelt sektor hele tiden er noenlunde stabile etterspørselsforhold. Forutsetningen vil neppe holde hvis en får betydelige endringer i avsetningsforholdene.

(iii)

Modellen forutsetter at produktivitetsendringer verken endrer vareinnsatsmengedene pr. produktenhet eller volumet av kapitalslitet pr. produktenhet. Forutsetningen om konstante vareinnsatsmengder pr. produktenhet er en standardforutsetning i kryssløpsanalyser. Forutsetningen om konstant kapitalslit pr. produktenhet er mer diskutabel. I nasjonalregnskapet forutsettes det at kapitalslitet varierer proporsjonalt med realkapitalens størrelse.¹⁾

(iv)

Modellen forutsetter at prisene på produkter fra skjermede næringer utenom jordbruket tilpasses slik at det vil være et bestemt forhold mellom eierinntekter og lønnsinntekter i denne gruppen. Dette er en forutsetning som har betydelige konsekvenser for våre konklusjoner. Grunnlaget for forutsetningen er årlige data fra nasjonalregnskapet (se tabell 7, vedlegg C). Disse data viser at lønnsandelen i skjermede næringer utenom jordbruket har hatt en svakt stigende trend fra 1949 til 1965 og at avvikene fra denne trenden i de fleste år er forholdsvis små.²⁾ I enkelte år — i regelen år med spesielle konjunktursituasjoner — har avvikene vært større. En hypotese om at forholdstallet mellom lønninger og eierinntekter i de skjermede næringer utenom jordbruket vil ligge nær trendverdien, synes derfor å være brukbar så lenge etterspørselsforholdene i disse næringer er «normale». Vi skal likevel nevne to spesielle forhold som gjør at man kan komme til å gjøre feil ved å bygge på hypotesen om faste fordelingsandeler i de skjermede næringer (utenom jordbruk):

- a) Det er ganske vanlig å regne med at priser har vanskeligere for å synke enn for å stige. Ifølge denne oppfatning er det mer sannsynlig at en gitt kostnadsøkning vil føre til prisstigning enn at en tilsvarende kostnadsreduksjon vil føre til prisfall. Hvis dette er tilfelle, vil beregninger bygd på konstant forhold mellom eierinntekter og lønnsinntekter føre til at man får for lave

tall for realinntektene til eierne i «andre skjermede næringer» i situasjoner hvor beregningene på grunnlag av kostnads- og produktivitetsutviklingen viser synkende produktpriser. Tallene for realinntektene til de andre grupper av befolkningen vil da bli tilsvarende mye for høye.

Selv om prisnivået i andre skjermede næringer (utenom jordbruk) kommer ut som konstant eller med svak stigning, er det rimelig å tro at det samme forholdet vil gjøre seg gjeldende, fordi konstant eller svakt stigende prisnivå som regel vil måtte innebære at noen priser går ned.

På bakgrunn av det som er sagt her, er det rimelig å se med en viss skepsis på beregninger som innebærer at indeksen for produktprisene i «andre skjermede næringer» synker eller holder seg noenlunde konstant.

- b) Til slutt må også gjøres oppmerksom på at vi ikke har regnet med noen tidsavstand mellom heving av lønningene i de skjermede næringer (utenom jordbruk) og den tilsvarende prisstigning. Er det en forsinkelse her, vil lønnsandelen en tid ligge høyere enn forutsatt.

(v)

Modellen forutsetter at prisene på produkter fra de konkurranseutsatte næringer bestemmes av eksport- og importprisene og følger utviklingen i disse. For de eksportkonkurrerende næringer, som hovedsakelig selger sine produkter på verdensmarkedet, må dette i de fleste tilfelle være riktig. For «importkonkurrerende industri» er forutsetningen mer tvilsom. De varer som framstilles i Norge, er i regelen ikke nøyaktig de samme som de varer vi importerer i konkurranse med dem. Det kan derfor tenkes at vi kan få ulike prisbevegelser. Vi har ikke hatt materiale til å belyse i hvilken grad prisbevegelsene har vært ulike, men antar at forutsetningen om en parallell prisutvikling representerer en brukbar tilnærming til de virkelige forhold.»

I tillegg til disse kommentarene vil dette utvalg gjerne presisere at pris- og fordelingsmodellen gir prognosetall for nokså omfattende gjennomsnitt. Slike gjennomsnitt kan dekke over nyanser og forskjeller, som i mange sammenhenger vil være av stor betydning.

2. Etterprøving av pris- og fordelingsmodellen.

I dette avsnitt presenteres en del tall og beregninger som belyser numerisk hvor brukbar modellen kan være til prognoseformål. Problemstillingen er da denne: I hovedsak ønsker vi i denne innstillingen å nytte modellen til å lage visse betingede prognoser over pris- og inntektsutviklingen. For å lage slike prognoser må vi først (uten hjelp av modellen) gjøre en rekke såkalte eksogene anslag.

¹⁾ På dette punkt er modellen senere endret og brakt i samsvar med beregningsmåten i nasjonalregnskapet, jfr. avsnitt 10. 1 (Merknad fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968).

²⁾ Trenden i lønnsandelen i de skjermede næringer utenom jordbruk er uten tvil et samlet resultat av flere forhold. Noen av disse forhold trekker lønnsandelen oppover; ett av disse er at tallet på lønnsstakere stiger sterkere enn tallet på selvstendige. Andre forhold drar i motsatt retning; ett av disse er at produksjonen blir mer kapitalintensiv.

Dette gjelder anslag for sysselsetting, produktivitet, lønninger, jordbrukspriser, importpriser, priser på norske produkter der prisutviklingen i det vesentlige bestemmes utenfra m. v. De prognoser dette utvalg lager, er betinget fordi utvalget ikke ønsker å uttale seg verken om utviklingen i lønninger eller jordbrukspriser. Utvalget legger derfor fram flere prognoser for ulike alternativer av stigning i lønninger og jordbrukspriser. For de øvrige eksogene variable er det imidlertid for de fleste prognoser som legges fram, bygget på de samme anslag. Dette betyr ikke at vi er sikre på at disse sistnevnte anslagene er riktige. En mener snarere at det ville være upraktisk å analysere en rekke alternativer for størrelser som forhandlingspartnerne ikke har noen kontroll over, og i mange tilfelle heller ingen formening om. Vi skal nedenfor først, ut fra et historisk materiale, se på hvor godt modellen ser ut til å fungere om alle eksogene anslag blir helt korrekt ansatt. Deretter skal vi se på i hvilken utstrekning de betingede prognoser som ble presentert i 1966¹⁾, var

1) Innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, avgitt 22. januar 1966 (side 26 og 27).

misvisende fordi eksogene anslag — andre enn lønninger og jordbrukspriser — var galt anslått.

Det er to viktige grunner til at modellen kan gi gale resultater selv om alle eksogene anslag settes rett. For det første forutsetter modellen at den vareinnsats som leveres fra import eller fra en vilkårlig valgt næringssektor til en hvilken som helst mottaker, vil stå i et konstant forhold til mottakersektorens produksjon. Både vareinnsats og produksjon forutsettes da målt i faste kroner. Det forholdstall vi i ett gitt tilfelle kommer fram til, kalles en kryssløpskoeffesient. Når vi bruker modellen, beregner vi slike kryssløpskoeffisienter ut fra nasjonalregnskapstall for basisåret, og antar at de vil gjelde også for de år vi lager prognose for. Tabell 9. a. viser hvordan de viktigste kryssløpskoeffisientene i modellen har utviklet seg over årene 1961—1967. Tallene viser at det har vært noen endringer i kryssløpskoeffisientene over perioden. Stort sett er disse endringene relativt små, men leveransene til jordbruk fra skjermede næringer har variert mellom 27,7 prosent av jordbrukets produksjonsverdi (i 1963) og 38,5 prosent (i 1967). Denne koeffisienten synes også å ha en stigende trend.

Tabell 9. a. Vareinnsats i prosent av bruttoproduksjonsverdi for utvalgte mottaker- og leverandørsektorer. 1961—1967. (Basert på tall i 1961-priser.)

Mottakende sektor	Leverende sektor	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
		Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Jordbruk	Skjermede næringer	28,3	28,0	27,7	30,4	35,1	36,8	38,5
Skjermede næringer	Jordbruk	3,1	2,8	2,5	2,5	2,6	2,5	2,5
	Importkonkurrerende næringer	3,6	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2
	Andre eksportkonkurrerende næringer	5,2	5,3	5,1	5,3	5,2	5,1	5,1
	Import	6,5	7,1	6,9	7,2	7,4	8,0	8,1
Importkonkurr. næringer	Skjermede næringer	10,9	10,5	10,7	10,6	10,8	10,7	10,6
	Import	28,0	30,3	31,3	32,6	32,8	32,9	32,9
Sjøfart	Import	31,7	31,4	31,0	30,7	30,3	30,0	29,3
Andre eksportkonk. næringer	Skjermede næringer	13,1	13,2	13,7	12,8	12,4	12,2	11,4
	Import	26,9	25,4	25,3	26,7	25,2	26,0	26,3

For det andre forutsetter modellen at prisutviklingen vil bli den samme for alle leveranser fra samme næringssektor. Dvs. vi nytter i våre prognoseberegninger samme prisindeks for alle leveranser fra samme næringssektor, uansett om leveransene nyttes til vareinnsats i ulike mottakersektorer, eller om de nyttes til konsum, investering eller eksport. Tabell

9. b. viser for noen utvalgte viktige leveranser i hvilken utstrekning denne forutsetningen har vært oppfylt i perioden 1961—1967. Et særlig grelt eksempel på at forutsetningene ikke er oppfylt, ser vi under leveransene fra skjermede næringer. Alle leveranser fra denne næringssektoren under ett hadde fra 1964 til 1965 en prisstigning på 6,0 prosent. Samtidig hadde

vareinnsatsleveransene fra skjermede næringer til jordbruk en prisendring på $\div 1,4$ prosent.

Etter våre forutsetninger skulle vi ha hatt samme tall i begge tilfelle.

Tabell 9. b. Prosentvis årlig endring i pris for utvalgte leveranser. 1961—1967.

	1961- 1962	1962- 1963	1963- 1964	1964- 1965	1965- 1966	1966- 1967
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
<i>Leveranser fra «Skjermede næringer»:</i>						
Alle leveranser	5,4	3,2	4,7	6,0	4,6	4,4
Herav:						
Vareinnsats til jordbruk	6,8	$\div 1,0$	4,7	$\div 1,4$	1,4	$\div 2,3$
Vareinnsats til importkonkurr. næringer	2,9	$\div 0,7$	1,3	2,1	1,5	1,9
Vareinnsats til eksportkonkurr. næringer	2,6	1,7	5,5	5,0	5,4	5,4
Privat konsum	5,6	3,0	6,5	5,9	4,0	5,2
<i>Leveranser fra «Importkonkurr. næringer»:</i>						
Alle leveranser	2,7	2,0	2,1	3,2	2,4	3,2
Herav:						
Vareinnsats til skjermede næringer	1,3	3,7	2,7	2,6	3,5	4,4
Privat konsum	2,4	2,8	0,7	2,5	0,0	1,2
<i>Leveranser fra «Eksportkonkurr. næringer»:</i>						
Alle leveranser	$\div 2,0$	$\div 1,0$	2,7	4,2	0,8	$\div 2,0$
Herav:						
Vareinnsats til skjermede næringer	0,5	0,3	2,4	4,4	2,8	$\div 0,7$
Privat konsum	3,8	1,2	$\div 0,5$	0,9	4,0	$\div 1,6$

Det ville være urimelig å vente at pris- og fordelingsmodellens forutsetninger skulle være eksakt oppfylt. Modellen ville da gi helt korrekte svar, om bare eksogene anslag var korrekte. For praktiske formål er det tilstrekkelig om modellen gir brukbare tilnærmelser til de riktige svar. Det er vanskelig bare ut fra tabellene 9. a. og 9. b. å vurdere om modellen vil gi resultater som er brukbare tilnærmelser. I tabell 9. c. har vi derfor gjengitt resultatene av følgende eksperiment: For hver av periodene 1961—1962, 1962—1963, . . . , 1966—1967 har vi nå i etterhånd laget «prognoser». Dvs. vi har utarbeidet kryssløpskoeffisienter og andre nødvendige størrelser fra basisårets nasjonalregnskap (eksempelvis 1961). Deretter har vi laget de «eksogene anslag» modellen krever ved å sammenlikne nasjonalregnskapstall for basisåret og «prognoseåret» (eksempelvis har vi sammenliknet tall for 1961 og 1962). Denne framgangsmåten gir oss korrekte «eksogene anslag» (men den kan selvsagt ikke brukes ved virkelige prognoser ettersom vi da ikke har nasjonalregnskapstall for prognoseåret). Vi har så nyttet modellen til å beregne resultater for «prognoseåret». Disse modell-

resultatene har vi sammenliknet med faktiske tilsvarende tall etter nasjonalregnskapet. Eksperimentet viser hvor godt modellen fungerer om vi nytter korrekte eksogene anslag. Tabell 9. c. viser stort sett god overensstemmelse mellom modellresultater og faktiske resultater. Det ser følgelig ut til at de avvik fra modellens forutsetninger som er påvist i tabell 9. a. og 9. b. ikke har noen avgjørende betydning. Vi legger merke til at modellen ikke har beregnet inntekt av jordbruk pr. årsverk særlig bra i de tre siste årene. For 1966—1967 gir modellen eksemplvis en stigning på 2 prosent, mens den faktiske stigning var 6,5 prosent. Den viktigste årsak til disse avvikene ligger i at prisutviklingen på leveranser fra skjermede næringer til jordbruk avviker fra prisutviklingen på leveranser fra skjermede næringer i alt (jfr. tabell 9. b. og kommentaren til denne ovenfor). En nøye sammenlikning av tabell 9. b. og 9. c. viser at også de feil modellberegningene gir for konsumprisindeksen, i stor utstrekning forklares ved at prisutviklingen for leveransene fra skjermede næringer til konsum, avviker fra prisutviklingen på leveranser fra skjermede næringer i alt.

Tabell 9. c. *Test av pris- og inntektsmodellen 1961/1962—1966/1967.¹⁾ (Realinntektsøking i prosent.)*

	1961-1962		1962-1963		1963-1964		1964-1965		1965-1966		1966-1967	
	Mod.	Fakt.	Mod.	Fakt.	Mod.	Fakt.	Mod.	Fakt.	Mod.	Fakt.	Mod.	Fakt.
Konsumprisstigning	4,1	4,5	2,6	2,7	4,4	5,2	4,2	3,9	3,5	3,2	3,8	4,4
Faktorinntekt i alt	3,8	3,2	6,2	6,2	5,4	4,7	6,2	6,7	3,2	3,8	4,2	4,1
Reallønn pr. årsverk	6,5	6,3	3,1	3,1	2,6	1,9	3,9	4,3	5,7	6,0	7,0	6,4
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	4,3	7,3	4,3	5,6	2,5	1,2	3,5	7,8	2,9	0	2,0	6,5
Inntekt av fiske pr. årsverk	11,0	8,6	7,7	8,2	18,1	19,9	55,1	58,6	22,3	23,3	29,8	28,8
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	1,6	2,3	9,7	9,5	8,5	7,8	6,7	7,0	3,9	3,2	2,2	1,8
Skjerm. næringer	0,3	—	11,4	11,4	2,9	2,1	4,5	5,0	0,4	0,1	1,5	1,1
Konkurr.utsatte næringer	5,7	7,4	5,6	5,4	22,6	22,1	11,3	11,2	10,8	9,7	10,1	8,2
Importkonkurr...	5,0	2,8	4,3	6,0	3,8	4,8	0,5	2,3	4,5	0,6	5,7	2,4
Sjøfart	13,4	4,5	42,8	42,7	57,1	58,0	4,2	2,1	22,3	22,6	12,6	10,8
Andre eksportkonkurrerende næringer	10,7	14,1	1,5	3,3	26,5	24,2	25,0	22,6	10,6	10,6	12,2	11,3

¹⁾ Faktisk inntrufne resultater («Faktisk») sammenliknet med modellanslag («Modell»). Modellanslagene er basert på faktisk realiserte verdier for alle eksogene variable.

Tabellene 9. d. og 9. e. sammenlikner eksogene anslag som Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 la fram i januar 1966, med de tilsvarende realiserte størrelser. Hensikten med sammenlikningene er selvsagt ikke å bedømme hvor godt arbeid dette utvalg gjorde. En regner snarere med at resultatene

kan tas som typisk for hva utvalg av denne type vil kunne prestere i tilsvarende situasjoner. Får vi etter hvert et større erfaringsmateriale, vil vi bl. a. ut fra slike sammenlikninger kunne avgjøre hvor nyttig pris- og fordelingsmodellen er for prognoseformål.

Tabell 9. d. *Prognose januar 1966 og faktiske tall for total sysselsetting, antall lønnstakere og bruttoproduktivitet. (1965 = 100.)*

	Jordbruk	Andre skjermede næringer	Importkonkurrerende næringer	Fiske	Sjøfart	Andre konkurrerende næringer
<i>Total sysselsetting:</i>						
Prognose 1966	98	102	101	98	98	99
Faktisk 1966	97,9	101,3	101,3	97,2	96,9	101,0
Prognose 1967	95	104	101	96	98	98
Faktisk 1967	97,1 ¹⁾	102,7	104,5	94,4	95,3	100,0
<i>Lønnstakere:</i>						
Prognose 1966	..	102	101	..	98	99
Faktisk 1966	..	101,5	100,7	..	96,8	101,0
Prognose 1967	..	104	101	..	98	99
Faktisk 1967	..	102,9	104,8	..	95,2	100,0
<i>Bruttoproduktivitet:</i>						
Prognose 1966	102,9	102,8	104,0	103,0	108,0	103,0
Faktisk 1966	99,4	102,5	104,0	121,2	109,7	100,2
Prognose 1967	105,8	105,6	109,0	106,0	115,5	108,5
Faktisk 1967	99,6	105,6	104,8	143,5	123,7	105,8

¹⁾ Foreløpig nasjonalregnskapstall som trolig ligger for høyt.

Tabell 9. e. *Prognose januar 1966 og faktiske tall for produktpriser i konkurranseutsatte næringer, priser på importerte varer og eierinntektsandel i skjermede næringer.*

	1966		1967	
	Prognose	Faktisk	Prognose	Faktisk
<i>Produktpriser i konkurranseutsatte næringer:¹⁾</i>				
Importkonkurrerende næringer	100	102,4	101	105,7
Fiske	102	103,4	102	78,2
Sjøfart	96	101,2	92	105,2
Andre eksportkonkurrerende næringer	99	100,8	98	98,7
<i>Priser på importerte varer:¹⁾</i>				
Importerte forbruksvarer	100	100,6	101	102,3
Importerte investeringsvarer	100	102,8	101	108,8
Importerte vareinnsatsvarer i:				
Jordbruk	100	97,4	102	98,3
Andre skjermede næringer	100	100,4	101	100,5
Importkonkurrerende næringer	100	100,3	101	99,3
Fiske	100	101,3	100	105,0
Sjøfart	103	103,1	105	107,4
Andre eksportkonkurrerende næringer	100	100,7	100	99,4
Kapitalslit i sjøfart	100	103,7	100	114,0
<i>Eierinntektsandel i skjermede næringer .....</i>	<i>30,7</i>	<i>30,1</i>	<i>30,5</i>	<i>28,7</i>

¹⁾ 1965 = 100.

Det mest iøynefallende trekk ved tabell 9. d. er at en ikke i januar 1966 greidde å forutsi de gode fangstene i fiske i 1966 og 1967. Heller ikke greidde en å forutsi den sterke økingen i skipsfartens virksomhet fra 1966 til 1967. Begge disse forholdene avspiller seg ved at prognosetallene for produktivitet ligger langt under de faktiske tall. Eksempelvis anslo en at produktiviteten i fiske ville være 106 i 1967 med 1965 = 100. Det faktiske tall var 143,5.

I tabell 9. e. er de mest iøynefallende trekk disse:

- (1) En forutså ikke det sterke prisfallet på fisk i 1967.
- (2) En forutså ikke oppsvinget i fraktene (som i vesentlig grad skyldes at Suezkanalen ble stengt).
- (3) En forutså ikke fallet i eierinntektsandel i de skjermede næringer. Tabell 9. e. viser således at en for 1967 forutsatte en eierinntektsandel i de skjermede næringer på 30,5 prosent, mens det faktiske tall ble 28,7 prosent.

De eksogene anslag som er gjengitt i tabell 9. d. og 9. e. har ikke alle like stor interesse for et inntektsoppgjør. Et mer avgjørende spørsmål er hvor misvisende de betingede prognoser som presenteres for forhandlerne blir, som følge av feil i disse anslag. Tabell 9. f. viser noen av de prognoser som ble lagt fram i januar 1966, jamført med tilsvarende nye

«prognoser» basert på korrekte anslag for alle eksogene variable (bortsett fra lønninger og jordbrukspriser).¹⁾

Noen hovedtrekk kommer klart fram i tabell 9. f. Mens de opprinnelige prognosetallene ligger noenlunde bra an, jamført med de reviderte tall, for konsumprisstigning, faktorinntekt i alt og reallønn pr. årsverk, så er avvikene større for eierinntektene. Avvikene mellom opprinnelig prognose og reviderte tall er til dels meget store for eierinntektene fordelt på næring. Tabell 9. f. viser også den forskjell vi får i prognosetall mellom ulike lønnsstigningsalternativer (kolonne (II ÷ I) og (III ÷ II)). For disse tallenes vedkommende ligger de opprinnelige prognosetall meget nær de reviderte tall. Som vi skulle vente, så slår de feil i eksogene anslag som tabellene 9. d. og 9. e. viser, vesentlig ut i nivået på prognosetallene. Slike feilanslag har liten betydning for den forskjell vi får mellom de ulike prognosealternativer. I denne forbindelse bør det dog bemerkes at både de opprinnelige og de

¹⁾ De nye «prognose»-tallene avviker fra de faktiske resultater av to grunner: Utviklingen i lønninger og jordbrukets priser ble en annen enn prognosene forutsetter (Ettersom prognosene er betinget på dette punkt, kan dette ikke gi grunnlag for kritikk mot prognosene.) Dessuten har vi sett ovenfor at modellen ikke gir helt korrekte svar selv om alle eksogene anslag er korrekte.

reviderte prognoser, bygger på modellens fundamentale forutsetning om at produksjonen og sysselsettingen i de ulike næringer er upå-

virket av lønnsutviklingen. Denne forutsetning har ikke latt seg etterprøve ved de beregninger som tabell 9. f. gjengir.

Tabell 9. f. Beregnet realinntektsøkning i prosent fra 1965 til 1966 ved alternative nominelle lønnsøkinger. (Forutsatt stigning i jordbrukspriser er 5 prosent 1965—1966 og 6 prosent for 1965—1967. Alle resultater deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.)

A. 1965—1966										
	Prognose januar 1966					Revidert beregning januar 1968				
	Lønnsøkingsalternativer					Lønnsøkingsalternativer				
	I 4 pst.	II 7 pst.	III 10 pst.	(II÷I)	(III ÷II)	I 4 pst.	II 7 pst.	III 10 pst.	(II÷I)	(III ÷II)
Konsumprisstigning	0,78	2,12	3,46	+ 1,34	1,34	1,44	2,76	4,08	+ 1,32	1,32
Faktorinntekt i alt	2,63	2,93	3,22	+ 0,30	0,29	2,65	2,94	3,22	+ 0,29	0,28
Reallønn pr. årsverk	3,19	4,79	6,33	+ 1,60	1,54	2,43	4,03	5,58	+ 1,60	1,55
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	8,07	5,23	2,45	÷ 2,84	÷ 2,78	5,85	2,84	÷ 0,08	÷ 3,01	÷ 2,92
Inntekt av fiske pr. årsverk	4,57	1,87	÷ 0,75	÷ 2,70	÷ 2,62	26,88	24,04	21,27	÷ 2,84	÷ 2,77
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	÷ 1,70	÷ 3,33	÷ 4,92	÷ 1,63	÷ 1,59	÷ 0,57	÷ 2,28	÷ 3,95	÷ 1,71	÷ 1,67
Skjermede næringer	2,72	4,30	5,84	+ 1,58	1,54	÷ 3,15	÷ 1,64	÷ 0,17	+ 1,51	1,47
Konkurransetsatte næringer	÷ 9,47	÷ 16,77	÷ 23,87	÷ 7,30	÷ 7,10	4,51	÷ 3,53	÷ 11,38	÷ 8,04	÷ 7,85
Importkonkurr.....	4,07	÷ 4,12	÷ 12,10	÷ 8,19	÷ 7,98	22,76	11,79	1,10	÷ 10,97	÷ 10,69
Sjøfart	÷ 48,23	÷ 57,17	÷ 65,84	÷ 8,94	÷ 8,67	÷ 4,22	÷ 14,13	÷ 23,78	÷ 9,91	÷ 9,65
Andre eksportkon- kurr. næringer ..	÷ 6,11	÷ 12,08	÷ 17,89	÷ 5,97	÷ 5,81	÷ 2,92	÷ 8,72	÷ 14,36	÷ 5,80	÷ 5,64

B. 1965—1967										
	Prognose januar 1966					Revidert beregning januar 1968				
	Lønnsøkingsalternativer					Lønnsøkingsalternativer				
	I 6 pst.	II 10 pst.	III 15 pst.	(II÷I)	(III ÷II)	I 6 pst.	II 10 pst.	III 15 pst.	(II÷I)	(III ÷II)
Konsumprisstigning	0,71	2,44	4,60	+ 1,73	2,16	0,87	2,55	4,65	+ 1,68	2,10
Faktorinntekt i alt	5,47	5,91	6,43	+ 0,44	0,52	6,03	6,43	6,91	+ 0,40	0,48
Reallønn pr. årsverk	5,25	7,38	9,94	+ 2,13	2,56	4,90	7,07	9,69	+ 2,17	2,62
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	12,09	8,29	3,72	÷ 3,80	÷ 4,57	13,15	9,19	4,41	÷ 3,96	÷ 4,78
Inntekt av fiske pr. årsverk	6,49	2,90	÷ 1,42	÷ 3,59	÷ 4,32	÷ 3,22	÷ 6,53	÷ 10,52	÷ 3,31	÷ 3,99
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	0,22	÷ 1,92	÷ 4,50	÷ 2,14	÷ 2,58	3,31	0,89	÷ 2,03	÷ 2,42	÷ 2,92
Skjermede næringer	5,82	7,96	10,54	+ 2,14	2,58	÷ 5,93	÷ 3,98	÷ 1,63	+ 1,95	2,35
Konkurransetsatte næringer	÷ 9,65	÷ 19,32	÷ 30,97	÷ 9,67	÷ 11,65	21,48	10,45	÷ 2,83	÷ 11,03	÷ 13,28
Importkonkurr.....	19,88	8,75	÷ 4,65	÷ 11,13	÷ 13,40	50,42	35,02	16,47	÷ 15,40	÷ 18,55
Sjøfart	÷ 89,20	÷ 100,48	÷ 113,87	÷ 11,28	÷ 13,39	39,22	25,43	8,81	÷ 13,79	÷ 16,62
Andre eksportkon- kurr. næringer ..	÷ 4,15	÷ 12,09	÷ 21,64	÷ 7,94	÷ 9,55	÷ 0,69	÷ 8,34	÷ 17,55	÷ 7,65	÷ 9,21

KAPITTEL 10

Beregninger for virkningen av inntektsoppgjørene i 1968.

1. Forutsetninger.

Til å beregne virkningen av inntektsoppgjørene har utvalget brukt den numeriske modell som er beskrevet i Innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, vedlegg A. Skal en kunne bruke modellen, må en gi forhåndsanslag (prognoser) for en del størrelser. De resultater en regner seg fram til ved å bruke modellen, vil være avhengig av de anslag en gjør for disse størrelser.¹⁾ I tillegg kommer selvsagt at resultatene avhenger av de forutsetninger som ligger til grunn for selve oppbyggingen av modellen. En viser til kapittel 9.

Beregningsutvalget har som støtte for sine forhåndsanslag, innhentet opplysninger fra forskjellige institusjoner. Det er klart at ut-

valget selv ikke har en slik innsikt og sitter inne med slike detaljkunnskaper at det fullt ut kan vurdere alle de forhold som ligger bak de gitte anslag. På enkelte områder har det vært ulike oppfatninger i utvalget om hva som skal legges til grunn for forhåndsanslagene. Det vises til avsnitt 10. 3, der det er gjort beregninger for ulike alternativer for virkningen på produktiviteten av arbeidstidsforkortelsen.

For året 1968 har utvalget stort sett akseptert de vurderinger av den realøkonomiske situasjon som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for dette året. Utvalget viser om dette til sin behandling av konjunktursituasjonen i kapittel 8.

De forhåndsanslag som må gjøres for utenlandspriser, ble laget av Handelsdepartementets avdeling for utenrikshandel og utvalget i fellesskap. Prognosene er gjengitt i tabell 10. a. hvor det også er tatt inn tilbakegående tall for å lette vurderingen.

¹⁾ I avsnitt 10. 4. er gjengitt en «virkningstabell» som angir hvordan en endring på 1 prosent i en del av forhåndsanslagene virker på de prognoser modellen gir.

Tabell 10. a. Forutsetninger og tilbakegående tall for produktpriser i konkurranseutsatte næringer, priser på importerte investeringsvarer, importerte forbruksvarer, importerte vareinnsatsvarer og kapitalslit i sjøfart. Indekser 1967 = 100.

	Nasjonalregnskapstall					Prognose	
	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Produktpriser i konkurranseutsatte næringer:							
Importkonkurrerende næringer ..	89,8	91,7	94,6	96,9	100,0	102,0	105,0
Fiske	117,9	121,5	127,8	132,1	100,0	96,0	98,0
Sjøfart	91,7	95,3	95,0	96,0	100,0	96,5	93,0
Andre eksportkonkurr. næringer ..	94,6	97,2	101,3	102,0	100,0	100,0	102,0
Pris på importert vareinnsats:							
Jordbruk	108,1	106,8	101,7	99,1	100,0	100,0	102,0
Andre skjermede næringer	97,1	99,8	99,5	99,9	100,0	100,0	102,0
Importkonkurrerende næringer ..	98,3	100,6	100,7	101,0	100,0	100,0	102,0
Fiske	104,9	101,1	95,2	96,5	100,0	100,0	102,0
Sjøfart	92,0	93,9	93,1	96,0	100,0	101,0	102,0
Andre eksportkonkurr. næringer ..	95,4	99,2	100,6	101,3	100,0	98,0	100,0
Pris på importerte investeringsvarer	90,1	87,9	91,9	94,4	100,0	101,0	103,0
Pris på importerte forbruksvarer ..	95,6	98,4	97,7	98,3	100,0	101,0	102,0
Pris på kapitalslit i sjøfart	84,6	83,3	87,7	91,0	100,0	102,5	105,0

Det knytter seg selvsagt stor usikkerhet til slike anslag. Generelt har utvalget lagt vekt på at det må ventes en viss bedring i konjunktursituasjonen utenlands, slik at en stort

sett må regne med noe stigende priser. Dette forhold vil etter utvalgets forutsetning forsterke seg i 1969.

Av spesielle ting kan nevnes at prisene for

importert vareinnsats i gruppen andre eksportkonkurrerende næringer ventes å falle i 1968 på grunn av fall i tømmerprisene. Devalueringen vil trolig gjøre at vi får en noe lavere prisstigning for våre eksportprodukter enn en ellers kunne ha ventet.

Det er lagt til grunn at Suez-kanalen kan

ventes åpnet ved slutten av året, og at dette vil føre til fall i fraktratene (produktprisen for gruppen sjøfart).

Prognosen for sysselsettingen er utarbeidet av Arbeidsdirektoratet. I tabell 10. b. er forhåndsanslagene for 1968 og 1969 stilt opp sammen med tilbakegående tall.

Tabell 10. b. Forutsetninger og tilbakegående tall for total sysselsetting og antall lønntakere. Indekser 1967 = 100.

	Nasjonalregnskapstall					Prognose	
	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
<i>Antall lønntakere i:</i>							
Andre skjermede næringer	93,5	95,3	97,2	98,6	100,0	102,0	104,0
Importkonkurrerende næringer ..	93,6	94,2	95,5	96,1	100,0	100,0	101,0
Sjøfart ¹⁾	104,5	104,9	105,0	101,7	100,0	99,3	98,4
Andre eksportkonkurr. næringer ..	98,9	99,8	100,0	100,9	100,0	98,0	98,0
<i>Samlet sysselsetting i:</i>							
Jordbruk	107,9	105,4	103,0	100,9	100,0 ²⁾	97,0	94,0
Andre skjermede næringer	93,8	95,5	97,4	98,6	100,0	102,0	104,0
Importkonkurrerende næringer ..	94,2	94,5	95,7	96,9	100,0	100,0	101,0
Fiske	111,8	109,2	105,9	102,9	100,0	99,0	97,0
Sjøfart ¹⁾	105,7	106,0	104,9	101,6	100,0	99,3	98,4
Andre eksportkonkurr. næringer ..	100,0	100,7	100,0	100,9	100,0	98,0	98,0

¹⁾ Tallene for sjøfart samsvarer ikke helt med Arbeidsdirektoratets prognose. Dette henger sammen med den spesielle behandling av sjøfart i forbindelse med arbeidstidsforkortelsen. Se avsnitt 10. 3.

²⁾ Det foreløpige nasjonalregnskapstall for sysselsatte i jordbruk i 1967 er trolig for høyt, se kap. 2.

Valget av forutsetninger for produktivitetsutviklingen ble vanskelig gjort ved at det nødvendigvis er en vurdering av hvordan arbeidstidsforkortelsen vil virke. Det ble gjort gjeldende ulike oppfatninger i utvalget om dette. Utvalget fant derfor å måtte bygge sine prognoser på alternative forutsetninger om utviklingen av produksjonen pr. årsverk i 1968 og 1969. Av framstillingsmessige grunner samlet utvalget seg om et hovedalternativ, gjengitt i avsnitt 10. 2, hvor en som et kompromis har forutsatt at mellom en tredjedel og en halvdel av nedsettelsen i arbeidstiden vil bli kompensert ved økt produksjon pr. timeverk. For en bestemt kombinasjon av lønns- og jordbruksprisøkinger vil det i avsnitt 10. 3. bli lagt fram prognoser der andre forutsetninger om produktivitetsvirkningen av arbeidstidsforkortelsen er lagt til grunn.

Utvalget fastla sine produktivitetsalternativer ved å ta utgangspunkt i en forutsetning om 4,5 prosent vekst i bruttnasjonalproduktet

i 1968 med uforandret arbeidstid. Dette er i overkant av prognosen i nasjonalbudsjettet. For 1969 ble det under samme forutsetning lagt til grunn en noe høyere vekstrate, nærmere 5 prosent. En har søkt å korrigere disse tall for virkningen av en arbeidstidsnedsettelse. Det er forutsatt at arbeidstiden settes ned fra 45 til 42,5 timer fra 1. juli 1968. Sammen med Økonomiavdelingen i Finansdepartementet er det beregnet hvor stor del av de sysselsatte i de enkelte sektorer som blir berørt av nedsettelsen. Videre er det korrigert for at mellom en tredjedel og en halvdel av nedsettelsen kompenseres ved økt produksjon pr. timeverk. For bruttonasjonalproduktet impliserer dette i hovedalternativet en vekst på ca. 3,8 prosent i 1968 og ca. 4,1 prosent i 1969.

I tabell 10. c. er hovedalternativets anslag for produktivitetsutviklingen i de enkelte sektorer gjengitt når de ovenfor nevnte forutsetninger legges til grunn. En del tilbakegående tall er også tatt med.

Tabell 10. c. *Forutsetninger og tilbakegående tall for produktivitetsutviklingen (bruttoprodukt pr. årsverk) i de enkelte sektorer. Indekser 1967 = 100.*

	Nasjonalregnskapstall					Prognose ¹⁾	
	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk	98,1	97,7	100,4	99,8	100,0	102,5	105,0
Andre skjermede næringer	91,0	93,2	94,7	97,1	100,0	101,4	103,4
Importkonkurrerende næringer	87,9	93,3	95,4	99,2	100,0	102,2	104,8
Fiske	45,1	51,7	69,7	84,5	100,0	90,0	92,0
Sjøfart	68,0	72,3	80,9	88,7	100,0	112,5	120,0
Andre eksportkonkurrerende næringer	77,9	86,8	94,5	94,7	100,0	105,3	111,4

1) Det forutsettes at arbeidstiden forkortes fra 1. juli 1968. Mellom $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{2}$ av arbeidstidsforkortelsen kompenseres ved økt bruttoprodukt pr. timeverk.

Anslaget for eierinntektsandelen i sektoren «andre skjermede næringer» i hovedalternativet er gjengitt i tabell 10. d. sammen med tilbakegående tall.

Tabell 10. d. *Forutsetninger og tilbakegående tall for eierinntektsandelen i sektoren «andre skjermede næringer».*

	Nasjonalregnskapstall							Prognose	
	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Eierinntektsandel i									
Andre skjermede næringer	32,8	31,0	32,2	31,9	31,6	30,1	28,7	28,5	28,3

Som en ser av tabellen, har det vært relativt store fall i eierinntektsandelen i de to siste år. Dette gjør at prognosene for 1968 og 1969 kan være usikre. Utvalget har derfor funnet det riktigst også å lage prognoser hvor en sentral kombinasjon av lønns- og jordbruksprisøkinger er kombinert med andre forutsetninger om eierinntektsandelen enn de som er gjengitt i tabell 10. d. Om dette vises det til avsnitt 10. 3.

I den modellen som er beskrevet i Innstilling I fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, vedlegg A, er det regnet med at kapitalslitet, regnet i volum, står i et fast forhold til produksjonsvolumet i vedkommende sektor. En har nå funnet det riktigere å gi direkte anslag for kapitalslitet (i faste kroner) for de enkelte sektorer. I tabell 10. e. er disse prognoser gjengitt sammen med tall for tidligere år.

Tabell 10. e. *Forutsetninger og tilbakegående tall for kapitalslitet i mill. kr. Faste 1967-priser.*

	Nasjonalregnskapstall					Prognose	
	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk	801	822	847	864	882	900	919
Andre skjermede næringer	5 401	5 741	6 167	6 498	6 855	7 200	7 575
Importkonkurrerende næringer	417	434	484	519	552	589	626
Fiske	314	324	345	375	403	432	468
Sjøfart	3 041	3 260	3 520	3 795	4 090	4 300	4 300
Andre eksportkonkurrerende næringer	999	1 034	950	1 003	1 062	1 105	1 148

For indirekte skatter og subsidier er det gjort tilsvarende forutsetninger som i den første innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, kapittel 6.¹⁾

2. Prognoser. Hovedalternativ.

Med utgangspunkt i de forutsetninger som er omtalt foran, har utvalget brukt modellen til å beregne virkningen av alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. Prognosene er gjen-gitt i tabell 10. f. for 1967—1968 og tabell 10. g. for 1967—1969. Bortsett fra visse kom-

binasjoner, er hvert av alternativene for lønns-økinger kombinert med hvert av alternativene for økinger i jordbruksprisene. Valget av alternativer representerer selvsagt ingen meningsytring om hvilket utfall årets inntektsoppgjør bør få.

Ved bruken av tallene i tabellen bør en merke seg følgende:

(i) Endring i lønnskostnader pr. årsverk gir uttrykk for den samlede, gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader, dvs. for den gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk som følge av tariffendringer, lønnsglidning og øking i arbeidsgiverandelen av trygdepremier. Vil en bruke tallene til å beregne virkningene av en tariffendring i perioden, må en ta særskilt hensyn til hvilken lønnsglidning en må regne med, hvor stor del av lønnstakerne som blir berørt og hvilke forhøyelser i arbeidsgivernes andel av trygdepremiene som vil finne sted. Også tidspunktet for når tariffendringen trer i kraft, må tas i betraktning.

(ii) Endring i jordbruksprisene gir uttrykk for den gjennomsnittlige endring i prisene på de produkter sektoren jordbruk (inklusive meierier) leverer.

(iii) Prognosen for konsumprisnivået gjelder nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

1) For hver av næringene jordbruk, fiske og sjøfart og for næringsgruppen «eksportkonkurrerende næringer unntatt fiske og sjøfart» gjelder følgende: Netto indirekte beskatning i løpende kroner vil i hvert av årene 1968 og 1969 være den samme som i 1967.

For hver av næringsgruppene «importkonkurrerende næringer» og «skjermede næringer unntatt jordbruk» gjelder følgende: Netto indirekte beskatning i mill. kroner er lik én koeffisient multiplisert med verdien av leveransene fra næringsgruppen + en annen koeffisient multiplisert med volumet av leveransene fra næringsgruppen. I hvert av årene 1968 og 1969 vil tallverdiene på koeffisientene være de samme som i 1967.

Tabell 10. f. Prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) fra 1967 til 1970 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. (Alle tall deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.)

	Alternativer for øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk		
	I 4 pst.	II 8 pst.	III 12 pst.
Jordbruksprisalternativ I (Jordbruksprisene øker med 3 pst.):			
Konsumprisinivå	1,89	3,75	
Faktorinntekt i alt	2,60	3,01	
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	2,00	4,02	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,32	÷ 0,88	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 30,68	÷ 33,99	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	3,14	0,48	
Skjermede næringer	2,87	4,91	
Konkurransetsatte næringer	3,77	÷ 10,16	
Importkonkurrerende	8,68	÷ 7,99	
Sjøfart	÷ 10,46	÷ 31,78	
Andre eksportkonkurrerende næringer	4,44	÷ 5,49	
Jordbruksprisalternativ II (Jordbruksprisene øker med 6 pst.):			
Konsumprisinivå	2,12	3,99	5,85
Faktorinntekt i alt	2,59	3,00	3,39
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	1,76	3,78	5,72
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	8,29	4,00	÷ 0,13
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 30,90	÷ 34,21	÷ 37,40
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	2,84	0,20	÷ 2,36
Skjermede næringer	2,63	4,67	6,63
Konkurransetsatte næringer	3,35	÷ 10,54	÷ 23,95
Importkonkurrerende	8,21	÷ 8,41	÷ 24,44
Sjøfart	÷ 10,75	÷ 32,02	÷ 52,55
Andre eksportkonkurrerende næringer	4,01	÷ 5,89	÷ 15,44
Jordbruksprisalternativ III (Jordbruksprisene øker med 9 pst.):			
Konsumprisinivå		4,23	6,09
Faktorinntekt i alt		2,99	3,38
Reallønn pr. årsverk ¹⁾		3,54	5,49
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		8,87	4,66
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷ 34,42	÷ 37,60
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt		÷ 0,08	÷ 2,63
Skjermede næringer		4,43	6,39
Konkurransetsatte næringer		÷ 10,92	÷ 24,29
Importkonkurrerende		÷ 8,83	÷ 24,82
Sjøfart		÷ 32,26	÷ 52,74
Andre eksportkonkurrerende næringer		÷ 6,28	÷ 15,81

¹⁾ Reallønnen inkluderer arbeidsgivers andel av trygdepemier.

Tabell 10. g. *Prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) fra 1967 til 1969 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. (Alle tall deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.)*

	Alternativer for øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk			
	IV 7 pst.	V 12 pst.	VI 17 pst.	VII 22 pst.
Jordbruksprisalternativ IV (Jordbruksprisene øker med 5 pst.):				
Konsumprisinivå	3,24	5,53	7,81	
Faktorinntekt i alt	5,70	6,23	6,73	
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	3,48	5,97	8,36	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	5,38	0,18	÷ 4,80	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 33,50	÷ 37,66	÷ 41,64	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..	7,33	4,02	0,85	
Skjermede næringer	5,45	7,99	10,42	
Konkurransetsatte næringer	11,84	÷ 5,53	÷ 22,15	
Importkonkurrerende	27,18	6,15	÷ 13,99	
Sjøfart	÷ 54,21	÷ 79,36	÷ 103,45	
Andre eksportkonkurrerende næringer ..	20,09	7,49	÷ 4,58	
Jordbruksprisalternativ V (Jordbruksprisene øker med 9 pst.):				
Konsumprisinivå	3,56	5,84	8,13	10,41
Faktorinntekt i alt	5,67	6,20	6,70	7,19
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	3,17	5,66	8,04	10,33
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	12,07	6,74	1,63	÷ 3,26
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 33,79	÷ 37,93	÷ 41,90	÷ 45,70
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..	6,93	3,63	0,48	÷ 2,54
Skjermede næringer	5,13	7,67	10,10	12,43
Konkurransetsatte næringer	11,25	÷ 6,05	÷ 22,62	÷ 38,50
Importkonkurrerende	26,50	5,55	÷ 14,52	÷ 33,76
Sjøfart	÷ 54,47	÷ 79,54	÷ 103,55	÷ 126,57
Andre eksportkonkurrerende næringer ..	19,47	6,92	÷ 5,10	÷ 16,63
Jordbruksprisalternativ VI (Jordbruksprisene øker med 14 pst.):				
Konsumprisinivå	3,96	6,24	8,52	10,81
Faktorinntekt i alt	5,63	6,16	6,66	7,15
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	2,77	5,26	7,65	9,94
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	20,37	14,88	9,63	4,59
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 34,16	÷ 38,28	÷ 42,22	÷ 46,00
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..	6,43	3,16	0,03	÷ 2,98
Skjermede næringer	4,73	7,27	9,70	12,03
Konkurransetsatte næringer	10,51	÷ 6,70	÷ 23,20	÷ 39,01
Importkonkurrerende	25,66	4,80	÷ 15,18	÷ 34,34
Sjøfart	÷ 54,79	÷ 79,76	÷ 103,68	÷ 126,62
Andre eksportkonkurrerende næringer ..	18,69	6,21	÷ 5,75	÷ 17,22
Jordbruksprisalternativ VII (Jordbruksprisene øker med 18 pst.):				
Konsumprisinivå		6,56	8,84	11,12
Faktorinntekt i alt		6,13	6,63	7,12
Reallønn pr. årsverk ¹⁾		4,95	7,34	9,62
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		21,36	15,98	10,82
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷ 38,55	÷ 42,48	÷ 46,24
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..		2,78	÷ 0,33	÷ 3,32
Skjermede næringer		6,95	9,38	11,71
Konkurransetsatte næringer		÷ 7,22	÷ 23,66	÷ 39,42
Importkonkurrerende		4,20	÷ 15,71	÷ 34,80
Sjøfart		÷ 79,94	÷ 103,78	÷ 126,65
Andre eksportkonkurrerende næringer ..		5,64	÷ 6,27	÷ 17,69

1) Reallønnen inkluderer arbeidsgivers andel av trygdepremier.

(iv) Prognosene for eierinntektene må antas å være mer usikre enn andre deler av prognosen. For «andre skjermede næringer» skriver usikkerheten seg vesentlig fra at anslagene for eierinntektsandelen er usikre. For de konkurranseutsatte næringer beregnes eierinntekten som en restpost, og prognosetallene påvirkes derfor av en rekke feilkilder. Anslagene for inntektene i fiske vil være usikre, fordi både pris- og produksjonsanslagene må bli usikre. For de andre konkurranseutsatte næringer spiller utenlandsprisene en avgjørende rolle. Disse kan svinge raskt og sterkt og kan komme til å avvike betydelig fra de forutsetninger som utvalget har lagt til grunn for prognosene. Særlig usikre er prisforutsetningene for sjøfart og dermed prognosen for eierinntekten i denne sektor.

(v) De prosentvise endringer i eierinntektene i 10. f. og 10. g. gir endring i forhold til nivået i utgangsåret 1967. I tabell 10. h. er disse nivååttall gjengitt. En endring på mer enn ÷ 100 prosent betyr at prognosen gir negativt nivå for eierinntekten.

Tabell 10. h. *Eierinntekt¹⁾ i 1967 (mill. kr.).*

Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	
i alt	12 449
Skjermede næringer	8 789
Konkurranseutsatte næringer	3 659
Importkonkurrerende	1 280
Sjøfart	528
Andre eksportkonkurr. næringer	1 851

1) Foreløpige nasjonalregnskapstall med betydelig usikkerhetsmargin.

(vi) Ett formål som prognosene kan brukes til, er å regne ut — ved sammenlikning mellom to alternativer for inntektsoppgjøret — hva det betyr om en velger det ene alternativ i stedet for det andre. Tallene gir vesentlig

sikrere resultater ved slike beregninger (innenfor rimelige variasjoner) enn når de brukes til å beregne konsekvenser av ett bestemt alternativ for inntektsoppgjøret. (Se ellers kapittel 9 om dette.)

Det er i utvalget reist spørsmål om det er mulig å bruke modellen til å beregne virkningen av øking i subsidiene på matvarer fra norsk jordbruk. Dersom en subsidiering virker til å endre alle jordbrukspriser i samme proporsjon, kan virkningen av subsidieendringen beregnes ved hjelp av modellen. Men subsidiene på matvarer fra norsk jordbruk er i regelen knyttet til spesielle varer, og modellen er uegnet til å studere virkningen av en slik selektiv avgifts- og subsidiepolitikk. Når det gjelder virkningene av endrede matvaresubsidier, kan dette utvalg derfor bare vise til de beregninger Prisdirektoratet gjør på dette felt. Ifølge disse vil en subsidieendring på 100 mill. kroner erfaringsmessig slå ut i konsumprisindeksen med noe mindre enn 1 poeng. Etter som modellen gjør bruk av nasjonalregnskapets konsumprisindeks, med et vektgrunnlag som avviker fra Statistisk Sentralbyrås offisielle konsumprisindeks, er det dog noe problematisk å nytte modellberegninger og Prisdirektoratets beregninger til å supplere hverandre.

Utvalget medlem Jon Rikvold vil i tilknytning til ovenstående presisere at det også har interesse å studere alternativer som forutsetter endringer i prissubsidiene.

3. Supplerende beregninger.

Som pekt på i avsnitt 10. 1, har utvalget følt seg særlig usikre på hvilke forutsetninger som skal legges til grunn for virkningen av en arbeidstidsforkortelse og på hvilket anslag som skal brukes for eierinntektsandelen i sektoren «andre skjermede næringer». Utvalget

Tabell 10. i. *Alternative forutsetninger om virkningen på produktivitetsutviklingen i de enkelte sektorer av en arbeidstidsforkortelse fra 1. juli 1968.¹⁾ Indekser 1967 = 100.*

	1968			1969		
	A	B	C	A	B	C
Jordbruk	102,5	102,5	102,5	105,0	105,0	105,0
Andre skjermede næringer	100,8	101,4	102,2	102,2	103,4	105,0
Importkonkurrerende næringer	101,6	102,2	103,0	103,6	104,8	106,0
Fiske	90,0	90,0	90,0	92,0	92,0	92,0
Sjøfart	111,5	112,5	114,0	118,0	120,0	123,0
Andre eksportkonkurrerende næringer	104,7	105,3	106,0	110,4	111,4	113,0
Implisert vekst i bruttonasjonalprodukt	103,3	103,8	104,5	107,0	108,0	109,5

1) For de tre alternativene er det regnet med følgende virkninger på produktiviteten av arbeidstidsforkortelsen:

A: 0 prosent kompenseres av økt bruttoprodukt pr. timeverk.

B: 40 prosent kompenseres av økt bruttoprodukt pr. timeverk.

C: 100 prosent kompenseres av økt bruttoprodukt pr. timeverk. Dette gir samme resultat som om en ikke hadde hatt noen arbeidstidsforkortelse.

fant å burde gjøre beregninger for alternative forutsetninger på disse punkter.

For arbeidstidsforkortelsen er det laget tre alternativer med ulike forutsetninger om virkningen på produktivitet utviklingen. I tabell 10. i. er de tre alternativene gjengitt sammen med de vekstrater for bruttonasjonalproduktet som de impliserer. Alternativ B er det som ble lagt til grunn for prognosene i avsnitt 10. 2.

De supplerende beregninger med alternative

forutsetninger om virkningen på produktivitet utviklingen av en arbeidstidsforkortelse fra 1. juli 1968, er framstilt i tabell 10. j. De øvrige forutsetninger i hovedalternativet er uforandret. Av framstillingsmessige grunner er disse supplerende beregninger bare gjengitt for en bestemt kombinasjon av lønns- og jordbruksprisøkinger, nemlig 8 prosent lønnsøkning og 6 prosent jordbruksprisøkning for 1967—1968 og 17 prosent lønnsøkning og 14 prosent jordbruksprisøkning for 1967—1969.

Tabell 10. j. *Supplerende prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) 1967—1968 og 1967—1969 med tre alternative forutsetninger om produktivitet virkningen av arbeidstidsforkortelse.¹⁾ Det forutsettes 8 prosent nominell lønnsøkning og 6 prosent øking i jordbruksprisene i første periode og 17 prosent og 14 prosent i andre periode. (Alle tall deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.)*

	1967—1968			1967—1969		
	A	B	C	A	B	C
Konsumprisinivå	4,36	3,99	3,51	9,29	8,52	7,53
Faktorinntekt i alt	2,43	3,00	3,75	5,53	6,66	8,22
Reallønn pr. årsverk ²⁾	3,44	3,78	4,23	6,94	7,65	8,58
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,18	4,00	5,10	7,91	9,63	11,89
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 34,84	÷ 34,21	÷ 33,37	÷ 43,51	÷ 42,22	÷ 40,53
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	÷ 1,00	0,20	1,79	÷ 2,27	0,03	3,31
Skjermede næringer	4,30	4,67	5,15	8,93	9,70	10,71
Konkurransutsatte næringer	÷ 13,74	÷ 10,54	÷ 6,30	÷ 29,15	÷ 23,20	÷ 14,47
Importkonkurrerende	÷ 11,94	÷ 8,41	÷ 3,66	÷ 22,21	÷ 15,18	÷ 5,24
Sjøfart	÷ 36,80	÷ 32,02	÷ 24,90	÷ 112,46	÷ 103,68	÷ 90,65
Andre eksportkonkurr. næringer ÷	8,40	÷ 5,89	÷ 2,81	÷ 10,15	÷ 5,75	0,91

¹⁾ Alternativene A, B og C er de samme som er gjengitt i tabell 10. i.

²⁾ Reallønnen inkluderer arbeidsgivers andel av trygdepremier.

Tabell 10. k. *Supplerende prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) 1967—1968 og 1967—1969 med alternative forutsetninger om eierinntektsandelen i sektoren andre skjermede næringer. Det forutsettes 8 prosent nominell lønnsøkning og 6 prosent øking i jordbruksprisene i første periode og 17 prosent og 14 prosent i andre periode. (Alle tall deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.)*

	Alternative anslag for eierinntektsandelen i «andre skjermede næringer» i prosent					
	1967—1968			1967—1969		
	29,0	28,5	28,0	28,8	28,3	27,8
Konsumprisinivå	4,34	3,99	3,64	8,90	8,52	8,15
Faktorinntekt i alt	3,08	3,00	2,92	6,75	6,66	6,58
Reallønn pr. årsverk ¹⁾	3,42	3,78	4,13	7,28	7,65	8,02
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,21	4,00	4,80	8,78	9,63	10,46
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 34,82	÷ 34,21	÷ 33,60	÷ 42,85	÷ 42,22	÷ 41,59
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	1,53	0,20	÷ 1,13	1,45	0,03	÷ 1,38
Skjermede næringer	6,89	4,67	2,46	12,03	9,70	7,38
Konkurransutsatte næringer	÷ 11,33	÷ 10,54	÷ 9,77	÷ 23,97	÷ 23,20	÷ 22,43
Importkonkurrerende	÷ 9,21	÷ 8,41	÷ 7,61	÷ 15,99	÷ 15,18	÷ 14,38
Sjøfart	÷ 32,78	÷ 32,02	÷ 31,28	÷ 104,23	÷ 103,68	÷ 103,14
Andre eksportkonkurr. næringer ÷	6,67	÷ 5,89	÷ 5,11	÷ 6,57	÷ 5,75	÷ 4,94

¹⁾ Reallønnen inkluderer arbeidsgivers andel av trygdepremier.

Sjøfart har fått en noe spesiell behandling i forbindelse med beregningen av virkningen av en arbeidstidsnedsettelse. En har forutsatt at bruttoproduktet ikke går ned på grunn av en forkortelse av arbeidstiden, og en har valgt å justere sysselsettingsanslagene slik at bruttoproduktet blir opprettholdt.

For å studere betydningen av andre forutsetninger om eierinntektsandelen i «andre skjermede næringer» enn den som er brukt for prognosene i 10. 2; har utvalget i tabell 10. k. laget en beregning med alternative verdier for eierinntektsandelen i denne sektor.

4. Virkningstabell for 1967.

På anmodning har Statistisk Sentralbyrå beregnet og ajourført en «virkningstabell» av samme type som den tilsvarende tabell i Innstilling I fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966 (side 8). Den nye virkningstabell er gjengitt som tabell 10. 1.

I forspalten i virkningstabellen er listet et

utvalg av de viktigste utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer i modellen (de eksogene størrelser). For hver enkelt av disse faktorer viser linjene i tabellen hvordan en isolert (partiell) endring på 1 prosent i vedkommende faktor i forhold til nivået 1967, ifølge modellen vil virke på de størrelser som er angitt i tabellens hode (de endogene størrelser).

Alle virkninger som er spesifisert i modellen, er additive for små forandringer i de utenfra gitte faktorer. Den totale virkning av en samtidig endring i to eller flere pris- og inntektsbestemmende faktorer kan derfor anslås ved først å beregne virkningen av hver enkelt faktor tatt isolert og så addere resultatene.

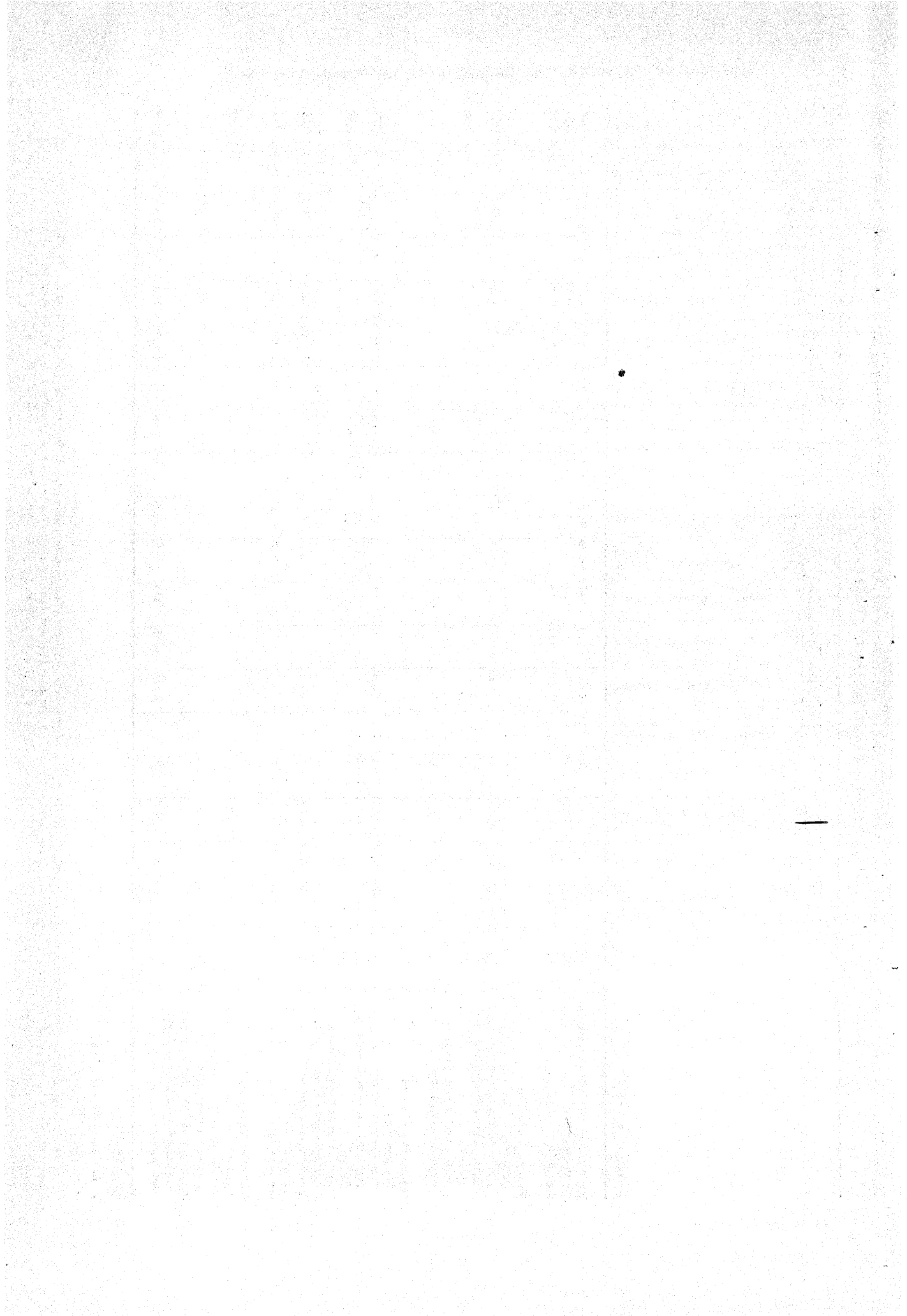
Virkningstabellen gir muligheter for tilnærmet å beregne hvilke virkninger det vil få for prognosene i avsnittene 10. 2 og 10. 3 dersom de forutsetninger utvalget har lagt til grunn for disse prognoser, blir endret på ett eller flere punkter.

		Virkninger på																			
		Priser (Endring i prosent)			Inntekter (Endring i mill. kroner)								Inntekter (Endring i prosent)								
		Produktpris for andre skjermede næringer	Konsumprisenivå	Innenlandsk disponering av varer og tjenester i alt	Faktorinntekt i alt	Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Eierinntekter				Faktorinntekt i alt	Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Eierinntekter				
									Andre skjermede næringer	Importkonkurrerende industri	Andre eksportkonkurrerende næringer	Sjøfart					Andre skjermede næringer	Importkonkurrerende industri	Andre eksportkonkurrerende næringer	Sjøfart	
Øking på 1 prosent i:																					
Lønn pr. årsverk (alle næringer) ..	W	0,68	0,47	0,45	268	309	+ 13	- 4	88	+ 46	+ 39	+ 27	0,58	1,00	+ 0,61	+ 0,53	1,00	+ 3,57	+ 2,12	+ 5,09	
Jordbrukspriser	P ₁	0,03	0,08	0,05	37	-	38	-	-	-	- 1	-	0,08	..	1,72	+ 0,03	..	-	+ 0,08	+ 0,04	
Fiskepriser	P ₄	0,01	0,01	0,01	5	..	- 1	12	-	..	- 6	-	0,02	..	+ 0,05	1,86	-	..	+ 0,35	+ 0,03	
Produktivitet i:																					
Jordbruk	Z ₁	..	..	..	20	..	20	..	..	..	..	..	0,04	..	0,92	..	..	..	..	..	
Andre skjermede næringer ..	Z ₂	+ 0,83	+ 0,57	+ 0,54	50	..	16	4	..	13	13	4	0,11	..	0,71	0,62	..	1,05	0,74	0,77	
Importkonkurrerende industri ..	Z ₄	..	..	..	61	..	..	..	..	61	..	..	0,13	..	..	..	..	4,82	..	..	
Sjøfart	Z ₅	..	..	..	69	..	..	..	..	..	..	69	0,15	..	..	..	..	..	..	13,04	
Andre eksportkonkurrerende næringer (uten fiske)	Z ₆	..	..	..	56	..	..	..	..	..	56	..	0,13	..	..	..	..	..	3,00	..	
Importpriser:																					
Råvarer for:																					
Skjermede næringer	Q ₂	0,08	0,05	0,05	+ 4	..	+ 2	-	-	-	+ 2	-	+ 0,01	..	+ 0,08	+ 0,04	..	-	+ 0,09	+ 0,08	
Importkonkurrerende industri ..	Q ₃	..	..	..	+ 29	..	..	..	..	+ 29	..	..	+ 0,06	..	..	..	..	+ 2,23	..	..	
Sjøfart	Q ₅	..	..	..	+ 31	..	..	..	..	..	..	+ 31	+ 0,06	..	..	..	..	..	..	+ 5,99	
Andre eksportkonkurrerende næringer (uten fiske)	Q ₆	..	..	..	+ 28	..	..	..	..	..	+ 28	..	+ 0,05	..	..	..	..	..	+ 1,52	..	
Konkurrerende import ¹⁾	P ₃	0,05	0,12	0,12	107	..	+ 1	-	..	112	+ 3	+ 1	0,23	..	+ 0,06	+ 0,09	..	8,81	+ 0,18	+ 0,20	
Forbruksvarer ²⁾	P ₇	..	0,13	0,06	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Investeringsvarer ³⁾	P ₁₀	0,05	0,03	0,17	+ 16	..	+ 4	-	..	+ 2	+ 10	-	+ 0,04	..	+ 0,19	+ 0,05	..	+ 0,15	+ 0,55	+ 0,05	
Eksportpriser:																					
Sjøfart	P ₈	0,01	0,01	0,01	107	..	-	-	..	-	-	107	0,24	..	-	-	..	-	-	20,23	
Andre eksportkonkurrerende næringer (uten fiske)	P ₉	0,05	0,06	0,05	99	..	- 3	-	..	+ 4	106	-	0,21	..	+ 0,13	+ 0,07	..	+ 0,29	5,77	+ 0,17	
Prosentpoengs endring i eierinntektsandelen i andre skjermede næringer ⁴⁾		r ₁	0,97	0,67	0,64	380	..	+ 19	+ 5	435	+ 9	+ 17	+ 5	0,82	..	+ 0,86	+ 0,76	4,95	+ 0,70	+ 0,91	+ 0,93

Tegnforklaring:

- = Ubetydelig virkning.
- .. = Ingen virkning.

¹⁾ Prisen på importvarer som konkurrerer på det norske marked med produkter fra importkonkurrerende industri. ²⁾ Import direkte til forbruk. ³⁾ Øking i prisen på importerte investeringsvarer (fører til øking i kapitalitet beregnet i løpende priser og reduserer eierinntektene i alle næringer unntatt de skjermede, som setter prisen opp tilsvarende). ⁴⁾ Eierinntektsandelen i skjermede næringer (uten jordbruk) i 1967 var 28,7 pst. Tallene her viser hva virkningene ville bli hvis denne andel, alt annet likt, steg med 1 prosentpoeng, dvs. til 29,7.

Vedlegg.**TABELLER**

- Tabell 1. Tabell 1. Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.
- Tabell 2. Bruttoprodukt pr. årsverk (produktivitet) etter næringsgruppe. Vekstrater.
- Tabell 3. Inntektsutviklingen 1951—1967. Løpende kroner. Vekstrater.
- Tabell 4. Inntektsutviklingen 1951—1967. Deflaterede tall. Vekstrater.
- Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Arlige tall.
- Tabell 6. Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Arlige tall.
- Tabell 7. Lønn i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»). Arlige tall.
- Tabell 8. Innenlandske priser, eksport- og importpriser.
- Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1967. Mil. kr.

Grunntabeller.

- A. Bruttonasjonalprodukt i faste (1961) priser etter næringsgruppe. Arlige tall.
- B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall.
- C. Lønn etter næringsgruppe. Arlige tall.
- D. Eierinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall.
- E. Arsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Arlige tall.

Oversikt over næringsinndelingen i tabellverket

Skjermede næringer

Jordbruk

Jordbruk
Mjølkeforedling

Andre skjermede næringer

Blant annet industrigruppene: Næringsmiddelindustri ekskl. mjølkeforedling, drikkevareindustri, treindustri, møbel- og innredningsindustri, grafisk industri, forlag m. v., lærindustri, jord- og steinvareindustri; videre blant annet bygge- og anleggsvirksomhet, transport unntatt sjø- og lufttransport og samtlige andre tjenesteytende sektorer.

Importkonkurrerende næringer

Konsumvareindustri
Tobakksindustri
Tekstilindustri

Bekledningsindustri
Gummivareindustri
Kull- og mineraloljeforedling
Diverse industri

Investeringsvareindustri

Jern- og metallvareindustri
Maskinindustri
Elektroteknisk industri
Skipsindustri

Eksportkonkurrerende næringer

Skogbruk
Fiske
Sjøfart
Hvalfangst
Bergverksdrift
Treforedlingsindustri
Kjemisk industri
Primær jern- og metallindustri
Lufttransport

Tabell 1. *Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1965	1965— 1967	1965— 1966	1966— 1967
Bruttonasjonalprodukt	3,8	4,1	5,3	4,6	4,0	5,3
Nettonasjonalprodukt	3,6	3,8	5,1	4,2	3,4	5,0
Av dette:						
Jordbruk inkl. mjølkeforedl.	0,6	÷ 1,7	÷ 3,6	÷ 4,5	÷ 6,0	÷ 2,9
» ekskl. »	1,1	÷ 1,6	÷ 4,2	÷ 6,5	÷ 5,5	÷ 7,4
Andre skjermede næringer	3,5	3,7	3,4	3,9	3,6	4,2
Importkonkurrerende næringer	2,3	4,6	4,9	4,3	4,9	3,8
Eksporthkonkurrerende næringer	5,3	5,0	13,2	6,2	3,3	9,2
Utførte årsverk i alt	0,2	0,3	0,7	0,7	0,5	0,8
Av dette: Lønnstakere	1,3	1,1	1,4	1,2	1,1	1,4
Andre	÷ 2,3	÷ 1,7	÷ 1,3	÷ 1,1	÷ 1,4	÷ 0,8
Nettoprodukt pr. årsverk	3,4	3,5	4,4	3,5	2,9	4,1
Fast realkapital i alt ¹⁾	4,5	3,9	4,2	4,5	4,3	4,7
Av dette: I bedrifter	4,4	3,7	3,9	4,3	4,0	4,5

1) Pr. 1/1.

Tabell 2. *Bruttoprodukt pr. årsverk (produktivitet) etter næringsgruppe. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1965	1965— 1967	1965— 1966	1966— 1967
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	4,8	2,2	1,1	÷ 0,3	÷ 0,6	0,2
Jordbruk ekskl. mjølkeforedling	5,2	2,2	0,1	÷ 2,1	÷ 0,8	÷ 3,3
Andre skjermede næringer	2,4	2,6	2,1	2,8	2,5	3,0
Importkonkurrerende næringer	2,7	4,2	4,1	2,3	3,8	0,8
Konsumvareindustri	3,2	5,6	2,1	2,4	4,8	0,0
Investeringsvareindustri	2,0	3,1	5,4	2,2	3,1	1,2
Eksporthkonkurrerende næringer	3,9	5,7	10,6	8,0	5,8	10,2
Fiske	0,4	0,4	24,3	19,9	21,3	18,4
Sjøfart	3,5	5,7	8,6	11,2	9,7	12,7
Annet ¹⁾	3,5	4,4	10,2	2,9	0,2	5,7
Hele økonomien	3,7	3,8	4,6	3,9	3,5	4,4

1) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

Tabell 3. *Inntektsutviklingen 1951—1967. Løpende kroner. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrater	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1965	1965— 1967	1965— 1966	1966— 1967
Nettonasjonalprodukt	7,2	6,1	10,9	8,3	7,8	8,9
Faktorinntekt i alt	7,1	5,9	10,5	7,9	7,1	8,7
Lønn	8,9	7,9	9,3	11,5	10,5	12,6
Eierinntekt	4,9	2,8	12,7	1,3	1,2	1,5
Bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk ¹⁾	7,5	6,7	7,8	10,2	9,3	11,0
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	..	..	7,4	8,1	8,6	7,7
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	8,4	4,4	9,2	7,1	3,2	11,2
Inntekt av fiske pr. årsverk	1,8	3,3	44,0	÷ 2,7	27,3	÷ 25,7
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jordbruk)	6,8	7,5	8,2	4,4	3,3	5,6
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer i alt	5,4	6,3	8,3	2,3	2,6	1,9
Konsumvareindustri	1,1	5,4	÷ 5,1	÷ 15,8	÷ 12,8	÷ 18,7
Investeringsvareindustri	10,0	7,0	17,3	9,9	10,1	9,8
Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer i alt	2,3	÷ 7,5	32,1	÷ 8,9	÷ 4,1	÷ 13,5
Do. uten fiske	2,7	÷ 8,6	29,3	÷ 9,1	÷ 10,8	÷ 7,4
Sjøfart	4,1	÷ 17,3	30,1	÷ 13,8	÷ 20,1	÷ 7,0
Annet ³⁾	1,7	÷ 3,9	29,0	÷ 7,6	÷ 7,8	÷ 7,5
Gj.sn. timefortjeneste i industrien ⁴⁾						
Menn	6,8	6,1	7,6	7,5	7,2	7,8
Kvinner	6,7	6,6	9,5	8,7	8,5	9,5

1) Inklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

2) Eksklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

3) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

4) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriegodtgjørelse.

Tabell 4. *Inntektsutviklingen 1951—1967. Deflaterte tall.⁵⁾ Vekstrater*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1965	1965— 1967	1965— 1966	1966— 1967
Nettonasjonalprodukt	3,6	3,8	5,1	4,2	3,4	5,0
Faktorinntekt i alt	3,4	3,2	5,7	3,9	3,7	4,1
Lønn	5,2	5,2	4,5	7,4	7,0	7,8
Eierinntekt	1,3	0,2	7,8	÷ 2,4	÷ 2,0	÷ 2,9
Bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk ¹⁾	3,8	4,1	3,1	6,1	5,9	6,3
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	..	..	2,7	4,1	5,2	3,1
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	4,7	1,8	4,4	3,1	÷ 0,1	6,5
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 1,7	0,7	37,7	÷ 6,3	23,3	÷ 28,9
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jord- bruk)	3,1	4,9	3,5	0,6	0,1	1,1
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer i alt	1,8	3,7	3,6	÷ 1,6	÷ 0,6	÷ 2,4
Konsumvareindustri	÷ 2,3	2,8	÷ 9,3	÷ 18,9	÷ 15,4	÷ 22,3
Investeringsvareindustri	6,3	4,3	12,1	5,9	6,7	5,2
Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer i alt	÷ 1,3	÷ 9,8	26,4	÷ 12,3	÷ 7,1	÷ 17,2
Do. uten fiske	÷ 0,8	÷ 10,9	23,7	÷ 12,5	÷ 13,6	÷ 11,3
Sjøfart	0,5	÷ 19,3	24,4	÷ 17,0	÷ 22,5	÷ 11,1
Annet ³⁾	÷ 1,8	÷ 6,3	23,4	÷ 11,0	÷ 10,6	÷ 11,4
Gj.sn. timefortjeneste i industrien ⁴⁾ .						
Menn	3,2	3,5	2,9	3,5	3,8	3,3
Kvinner	3,1	3,9	4,8	4,6	5,1	4,1

¹⁾ Inklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

²⁾ Eksklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

³⁾ Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

⁴⁾ Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager.

⁵⁾ Deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Årlige tall.

	Lønn ¹⁾		Eierinntekt i				Faktor- inntekt i alt
	I alt	Herav: arbeids- givernes andel av trygde- premier	Jord- bruk	Andre skjermede næringer	Import- konkurr. næringer	Eksport- konkurr. næringer ²⁾	
1951—1956 gjennomsnitt...	56,5	1,0	6,4	19,9	3,7	13,8	100,0
1957.....	57,9	1,1	5,7	19,3	3,1	14,0	100,0
1958.....	63,0	1,4	5,8	19,1	3,3	8,8	100,0
1959.....	64,1	2,0	6,4	19,3	3,0	7,2	100,0
1960.....	63,4	2,2	5,6	20,6	2,8	7,6	100,0
1961.....	63,3	2,5	5,4	20,8	3,2	7,3	100,0
1962.....	65,7	3,2	4,7	20,2	3,2	6,2	100,0
1963.....	64,8	3,3	4,6	21,2	3,2	6,2	100,0
1964.....	64,0	3,4	4,4	20,6	3,2	7,8	100,0
1965.....	63,4	3,6	4,3	20,3	3,1	8,9	100,0
1966.....	65,4	4,2	4,1	19,6	2,9	8,0	100,0
1967.....	67,7	6,2	4,2	19,0	2,8	6,3	100,0

¹⁾ Bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

Tabell 6. Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Årlige tall.

	Importkonk. nær.			Eksportkonkurrerende næringer				
	Konkur- ranseut- satte næringer i alt	Konsum- vare- industri	Investe- rings- vare- industri	Skog- bruk	Fiske	Sjø- fart	Indu- stri ¹⁾	Annet ²⁾
1951—1956 gjennomsnitt	17,3	1,7	1,8	2,5	1,8	4,0	4,4	1,1
1957.....	17,1	1,4	1,7	2,8	1,2	5,7	3,4	0,9
1958.....	12,1	1,2	2,1	2,6	1,0	1,8	2,9	0,5
1959.....	10,2	1,3	1,7	2,1	1,2	0,5	3,0	0,4
1960.....	10,4	1,4	1,4	2,0	1,1	0,8	3,4	0,3
1961.....	10,5	1,4	1,8	2,1	1,0	1,0	2,7	0,5
1962.....	9,5	1,3	1,9	1,9	0,9	1,0	2,1	0,4
1963.....	9,4	1,4	1,8	1,6	0,9	1,3	1,9	0,5
1964.....	11,0	1,2	2,0	1,7	1,1	2,0	2,3	0,7
1965.....	12,0	1,0	2,1	1,7	1,7	1,8	2,9	0,8
1966.....	10,9	0,8	2,1	1,4	2,0	1,3	2,5	0,8
1967.....	9,1	0,6	2,2	1,3	1,2	1,1	2,0	0,7

¹⁾ Treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri.

²⁾ Hvalfangst, bergverksdrift, lufttransport.

Tabell 7. Lønn¹⁾ i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»). Årlige tall.

	Lønnsandel i							
	Hele økonomen	Skjermede næringer utenom jordbruk	Importkonk. næringer			Eksportkonk. næringer		
			I alt	Herav		I alt	Herav	
				Konsumvareindustri	Investeringsvareindustri		Sjøfart	Eks.konk. unntatt sjøfart og fiske ²⁾
1951—1956 gjennomsnitt	56,5	64,9	66,7	62,1	70,1	45,7	49,9	47,3
1957.....	57,9	66,3	69,1	64,8	71,9	46,3	43,5	50,3
1958.....	63,0	68,7	68,9	67,5	69,6	59,2	73,7	55,3
1959.....	64,1	69,0	71,6	66,6	74,6	63,9	91,7	56,8
1960.....	63,4	67,3	72,9	65,5	77,6	61,9	86,4	55,2
1961.....	63,3	67,2	70,7	66,1	73,5	62,2	82,0	56,6
1962.....	65,7	69,0	71,5	67,8	73,6	65,7	83,6	60,5
1963.....	64,8	67,8	71,5	67,0	74,1	64,8	79,3	61,2
1964.....	64,0	68,1	71,3	69,5	72,3	59,0	71,2	56,3
1965.....	63,4	68,4	72,0	71,8	72,1	55,0	72,5	52,2
1966.....	65,4	69,9	74,0	76,3	73,0	57,8	77,9	56,2
1967.....	67,7	71,2	75,9	81,7	73,5	63,9	81,6	59,8

¹⁾ Bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier

²⁾ Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

Tabell 8. Innenlandske priser, eksport- og importpriser.

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951—1957	1957—1963	1963—1965	1965—1967	1965—1966	1966—1967
Eksportpriser i alt	0,8	÷ 3,4	3,1	1,2	1,1	1,3
Av dette:						
Sjøsamtstjenester	1,7	÷ 5,3	1,8	2,6	1,1	4,2
Vareeksport (inkl. nye skip)	÷ 0,9	÷ 1,6	4,0	0,1	0,9	÷ 0,7
Importpriser i alt.....	1,8	÷ 1,9	1,1	1,9	1,5	2,3
Av dette:						
Varer uten skip	0,3	÷ 2,2	1,0	1,1	1,1	1,1
Skip	6,5	÷ 1,8	1,8	6,7	1,5	12,2
Bytteforholdet overfor utlandet	÷ 1,0	÷ 1,5	2,0	÷ 0,7	÷ 0,4	÷ 1,0
Nasjonalregnskapets indeks for konsum og investering	4,0	2,4	4,2	4,1	4,0	4,2
Nasjonalregnskapets konsumprisindeks	3,5	2,4	4,6	3,8	3,2	4,4
Konsumprisindeksen	3,8	3,0	4,9	3,8	3,3	4,4

Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1967. Mill. kr.

Mottaker Lever- ende sektor	Jord- bruk	Skjer- mede næringer	Import- konkur- rerende næringer	Eksport- konkur- rerende næringer	Fiske	Sjø- trans- port	Privat konsum	Off. konsum og in- vestering	Eksport	I alt
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	-	1 220	55	70	-	-	2 014	161	353	3 873
Skjermede nær- ringer	1 355	-	1 138	1 540	96	500	23 225	22 750	3 137	53 741
Importkonkurr. næringer	27	2 060	-	229	27	79	3 059	3 233	2 725	11 439
Eksportkonkurr. næringer	171	2 300	620	-	9	57	698	290	6 660	10 805
Fiske	67	356	3	597	-	7	132	4	63	1 229
Sjøtransport	-	312	-	0	-	-	140	16	10 235	10 703
Import	199	3 416	3 162	2 779	64	3 162	4 283	9 327	93	26 485
Overføringskonti Bearbeidings- verdi ¹⁾	-	-	-	-	-	-	129	2 133	2 004	-
I alt	3 873	53 741	11 439	10 805	1 229	10 703	33 680	33 648	25 270	184 383
¹⁾ Av dette:										
Lønn	290	21 787	4 027	2 746	101	2 342	-	-	-	31 293
Eierinntekt	1 918	8 789	1 280	1 851	554	529	-	-	-	14 921
Indirekte skatter	9	7 837	679	81	-	15	-	-	-	8 621
- Subsidier	1 045	1 191	77	150	25	78	-	-	-	2 566
Kapitalslit	882	6 855	552	1 062	403	4 090	-	-	-	13 844

A. Bruttonasjonalprodukt i faste priser¹⁾ etter næringsgruppe. Arlige tall.

Mill. kr.	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jordbruk i alt.....	1 474	1 540	1 629	1 562	1 396	1 654	1 619	1 607	1 647	1 603	1 720	1 598	1 651	1 605	1 614	1 570	1 559
Jordbruk	1 610	1 672	1 777	1 728	1 562	1 818	1 795	1 746	1 790	1 764	1 932	1 768	1 857	1 793	1 778	1 725	1 654
Mjølkeforedling.....	÷ 136	÷ 132	÷ 148	÷ 166	÷ 166	÷ 164	÷ 176	÷ 139	÷ 143	÷ 161	÷ 212	÷ 170	÷ 206	÷ 188	÷ 164	÷ 155	÷ 95
Andre skjermede næringer	13 377	13 976	14 536	15 402	15 806	16 107	16 719	16 671	17 274	18 233	24 990	25 813	27 181	28 364	29 376	30 513	31 868
Importkonkurrerende næringer i alt	2 310	2 206	2 364	2 486	2 554	2 670	2 689	2 671	2 761	3 061	3 778	3 951	4 062	4 332	4 490	4 721	4 909
Konsumvareindustri i alt	1 178	1 115	1 132	1 159	1 179	1 235	1 230	1 151	1 251	1 385	1 622	1 655	1 695	1 720	1 713	1 767	1 797
Tobaksindustri	219	241	243	242	243	234	249	253	258	264	374	375	377	364	350	346	358
Tekstilindustri	357	317	314	315	296	342	313	296	296	334	399	408	421	431	430	450	436
Bekledningsindustri	400	384	397	404	430	442	450	398	474	487	498	496	535	537	501	502	506
Gummivareindustri.....	79	62	63	69	76	76	61	62	72	86	86	93	90	99	106	116	119
Kull- og mineraloljeforedling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	92	105	85	85	90	86	94
Diverse industri	123	111	115	129	134	141	157	142	151	169	173	178	187	204	236	267	284
Investeringsvareindustri i alt	1 132	1 091	1 232	1 327	1 375	1 435	1 459	1 520	1 510	1 676	2 156	2 296	2 367	2 612	2 777	2 954	3 112
Jern- og metallvareindustri	552	511	561	641	673	703	687	732	768	807	617	677	692	763	790	822	916
Maskinindustri.....	203	210	242	266	273	249	287	300	299	398	455	477	550	600	641	695	735
Elektroteknisk industri	377	370	429	420	429	483	485	488	443	471	676	666	669	751	796	847	863
Skipsindustri	5 652	5 904	6 031	6 340	6 620	7 328	7 591	7 650	8 149	8 677	8 757	9 197	9 775	10 703	11 845	12 412	13 470
Eksportkonkurrerende næringer i alt	709	918	791	777	790	863	865	840	780	780	936	919	878	930	949	758	814
Skogbruk	619	602	509	610	593	671	559	493	536	522	606	565	584	653	854	1 007	1 158
Fiske	2 365	2 387	2 526	2 517	2 817	3 100	3 388	3 525	3 781	4 174	4 033	4 365	4 791	5 113	5 654	6 008	6 664
Sjøfart.....	233	251	219	244	199	206	237	215	212	162	163	164	73	96	79	39	38
Hvalfangst	248	272	292	292	315	345	320	321	327	350	322	355	386	410	446	452	518
Bergverksdrift	596	543	617	689	712	706	764	741	825	886	740	747	815	936	1 004	1 028	1 065
Treforedlingsindustri	478	496	534	670	639	697	711	684	739	703	875	924	1 018	1 087	1 235	1 354	1 325
Kjemisk industri ²⁾	360	388	479	481	476	631	625	678	784	890	938	978	990	1 192	1 318	1 405	1 492
Primær jern- og metallindustri	44	47	64	60	79	109	122	153	165	210	144	180	240	286	306	361	396
Lufttransport.....	22 813	23 626	24 560	25 790	26 376	27 759	28 618	28 599	29 831	31 574	39 245	40 559	42 669	45 004	47 325	49 216	51 806
Hele økonomien																	

¹⁾ 1955-priser for årene 1951-1960 og 1961-priser for årene 1961-1967.

²⁾ Inkluderer kull- og mineraloljeforedling for årene 1949-1959.

B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall.

Mill. kr.	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	
Jordbruk i alt.....	1 149	1 217	1 338	1 471	1 417	1 612	1 548	1 525	1 753	1 666	1 738	1 644	1 741	1 813	1 983	2 003	2 208	
Jordbruk	1 083	1 132	1 240	1 373	1 323	1 512	1 432	1 424	1 616	1 511	1 574	1 433	1 486	1 543	1 654	1 710	1 808	
Mjølkeforedling	66	85	98	98	94	100	116	101	137	155	164	211	255	270	329	293	400	
Andre skjærmede næringer	8 086	9 191	9 857	10 905	11 369	12 187	13 190	13 733	14 715	15 987	17 552	19 394	21 370	23 170	25 481	27 631	30 576	
Importkonkurrerende næringer i alt	1 557	1 632	1 843	1 978	2 081	2 286	2 342	2 375	2 459	2 653	3 047	3 366	3 654	4 017	4 378	4 834	5 307	
Konsumvareindustri i alt	738	740	809	839	848	933	917	840	931	1 036	1 143	1 221	1 341	1 387	1 417	1 470	1 549	
Tobakksindustri	37	44	44	38	36	44	45	45	46	53	40	30	67	54	37	45	42	
Tekstilindustri	255	241	255	272	244	287	267	251	282	307	328	349	374	401	427	460	429	
Bekledningsindustri	309	325	356	360	393	419	419	377	427	447	464	488	544	565	553	511	533	
Gummivareindustri	54	47	57	57	61	62	54	52	63	70	72	85	89	101	114	127	132	
Kull- og mineraloljeforedling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	89	102	91	68	62	63	116	
Diverse industri	83	83	97	112	114	121	132	115	113	119	150	167	176	198	224	264	297	
Investeringsvareindustri i alt	819	892	1 034	1 139	1 233	1 353	1 425	1 535	1 528	1 617	1 904	2 145	2 313	2 630	2 961	3 364	3 758	
Jern- og metallvareindustri	} 403	411	462	543	596	625	633	698	700	718	531	620	659	760	795	870	1 068	
Maskinindustri		150	174	203	234	228	214	254	265	254	308	339	438	422	468	526	583	627
Elektroteknisk industri		266	307	369	362	409	514	538	572	574	591	656	705	740	880	1 067	1 240	1 335
Skipsindustri		4 512	4 587	3 877	4 035	4 565	5 779	6 001	4 848	4 760	5 079	5 332	5 412	5 751	6 784	7 859	8 038	8 123
Ekspor konkurrerende næringer i alt	591	851	731	724	780	913	996	931	813	833	918	901	847	934	1 040	932	929	
Skogbruk	370	365	315	394	425	478	364	326	409	383	374	344	373	459	733	907	655	
Fiske	1 626	1 521	1 060	919	1 367	2 135	2 318	1 489	1 323	1 445	1 595	1 754	2 026	2 431	2 590	2 565	2 870	
Sjøfart	205	175	84	117	97	115	160	95	91	59	73	50	18	70	81	30	21	
Hvalfangst	192	265	295	286	288	337	325	288	268	282	280	306	346	365	427	509	521	
Bergverksdrift	748	559	482	599	593	561	551	497	526	599	538	498	527	634	666	616	688	
Treforedlingsindustri	440	441	441	570	562	579	573	570	639	612	684	711	770	843	1 064	1 127	997	
Kjemisk industri ¹⁾	310	388	438	393	407	606	665	614	650	818	787	779	735	916	1 118	1 168	1 239	
Primær jern- og metallindustri	30	22	31	33	46	55	49	38	41	48	83	69	109	132	140	184	203	
Lufttransport	15 304	16 627	16 915	18 389	19 432	21 864	23 081	22 481	23 687	25 385	27 669	29 816	32 516	35 784	39 701	42 506	46 214	
Hele økonomien																		

1) Inkluderer kull- og mineralolje for årene 1951-1959.

C. Lønn¹⁾ etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jordbruk i alt.....	211	223	215	206	211	223	224	225	228	241	244	245	244	252	266	273	290
Jordbruk	179	185	176	164	165	172	168	166	158	146	135	131	126	124	125	131	131
Mjølkeforedling	32	38	39	42	46	51	56	59	70	95	109	114	118	128	141	142	159
Andre skjermede næringer	5 088	5 889	6 435	6 975	7 447	8 136	8 745	9 439	10 153	10 765	11 794	13 379	14 490	15 783	17 421	19 303	21 785
Importkonkurrerende næringer i alt	1 030	1 118	1 198	1 301	1 410	1 525	1 619	1 636	1 760	1 933	2 155	2 407	2 611	2 865	3 154	3 578	4 027
Konsumvareindustri i alt	436	464	499	518	552	579	594	567	620	679	756	828	898	964	1 018	1 122	1 266
Tobaksindustri	16	19	19	20	21	23	29	25	27	28	29	32	34	35	37	40	44
Tekstilindustri	157	160	165	171	171	187	192	174	198	208	228	254	275	299	313	344	372
Bekledningsindustri	188	204	227	234	257	265	263	256	271	288	317	331	365	383	386	416	457
Gummivareindustri	33	35	38	39	42	40	40	44	47	52	55	65	70	71	80	93	107
Kull- og mineraloljeforedling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	27	29	28	34	42	45	67
Diverse industri	42	46	50	54	61	64	70	68	77	81	100	117	126	142	160	184	219
Investeringsvareindustri i alt	594	654	699	783	858	946	1 025	1 069	1 140	1 254	1 399	1 579	1 713	1 901	2 136	2 456	2 761
Jern- og metallvareindustri	} 281	298	319	361	400	433	464	472	519	577	635	702	777	858	946	1 046	1 140
Maskinindustri		298	319	361	400	433	464	472	519	577	635	702	777	858	946	1 046	1 140
Elektroteknisk industri		119	127	142	152	160	171	185	200	227	258	297	339	364	396	465	528
Skipsindustri		237	253	280	306	353	390	412	421	455	508	553	576	657	755	899	1 032
Ekspportkonkurrerende næringer i alt	1 692	1 991	1 990	2 074	2 241	2 515	2 777	2 870	3 041	3 145	3 316	3 553	3 725	4 001	4 323	4 647	5 191
Skogbruk	266	366	302	288	308	346	352	345	315	317	347	348	336	327	341	330	334
Fiske	71	64	70	73	79	89	98	95	108	102	107	83	69	75	75	83	101
Sjøfart	597	671	708	723	766	843	1 008	1 097	1 213	1 249	1 307	1 466	1 606	1 732	1 879	1 997	2 342
Hvalfangst	105	125	89	100	101	110	122	110	104	98	97	84	40	49	28	28	15
Bergverksdrift	81	101	108	113	124	148	159	152	148	156	166	161	181	182	206	228	251
Treforedlingsindustri	219	240	254	278	301	323	338	344	375	407	444	462	488	524	558	596	648
Kjemisk industri ²⁾	181	216	236	266	278	316	333	345	362	364	376	429	449	490	538	599	660
Primær jern- og metallindustri	152	183	196	205	253	300	324	334	363	393	425	462	480	543	598	666	705
Lufttransport	20	25	27	28	31	40	43	48	53	59	57	58	76	79	100	120	135
Hele økonomien	8 021	9 221	9 838	10 556	11 309	12 399	13 365	14 170	15 182	16 084	17 509	19 584	21 070	22 901	25 164	27 801	31 293
Herav arbeidsgiverandel av trygdepremier	120	153	165	181	201	239	265	309	481	568	682	944	1 063	1 204	1 449	1 789	2 887

¹⁾ Inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

²⁾ Inkluderer kull- og mineralolje for årene 1951-1959.

D. Eierinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jordbruk i alt.....	938	994	1 123	1 265	1 206	1 389	1 324	1 300	1 525	1 425	1 494	1 399	1 497	1 561	1 717	1 730	1 918
Jordbruk	904	947	1 064	1 209	1 158	1 340	1 264	1 258	1 458	1 365	1 439	1 302	1 360	1 419	1 529	1 579	1 677
Mjølkforedling	34	47	59	56	48	49	60	42	67	60	55	97	137	142	188	151	241
Andre skjermede næringer	2 998	3 302	3 422	3 930	3 922	4 051	4 445	4 294	4 562	5 222	5 758	6 015	6 880	7 387	8 060	8 328	8 791
Importkonkurrerende næringer i alt	527	514	645	677	671	761	723	739	699	720	892	959	1 043	1 152	1 224	1 256	1 280
Konsumvareindustri i alt	302	276	310	321	296	354	323	273	311	357	387	393	443	423	399	348	283
Tobakksindustri	21	25	25	18	15	21	16	20	19	25	11	÷ 2	33	19	-	5	÷ 2
Tekstilindustri	98	81	90	101	73	100	75	77	84	99	100	95	99	102	114	116	57
Bekledningsindustri	121	121	129	126	136	154	156	121	156	159	147	157	179	182	167	95	76
Gummivareindustri	21	12	19	18	19	22	14	8	16	18	17	20	19	30	34	34	25
Kull- og mineraloljeforedling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	62	73	63	34	20	18	49
Diverse industri	41	37	47	58	53	57	62	47	36	38	50	50	50	56	64	80	78
Investeringsvareindustri i alt	225	238	335	356	375	407	400	466	388	363	505	566	600	729	825	908	997
Jern- og metallvareindustri	} 122	113	143	182	196	192	169	226	181	146	136	168	172	217	190	205	333
Maskinindustri																	
Elektroteknisk industri																	
Skipsindustri																	
Elektroteknisk industri	47	55	76	92	76	54	83	80	54	81	120	85	153	158	177	206	200
Skipsindustri	56	70	116	82	103	161	148	160	153	136	148	152	164	223	312	341	303
Ekспортkonkurrerende næringer i alt	2 820	2 596	1 887	1 961	2 324	3 264	3 224	1 978	1 719	1 934	2 016	1 859	2 026	2 783	3 536	3 391	2 932
Skogbruk	325	485	429	436	472	567	644	586	498	516	571	553	511	607	699	602	595
Fiske	299	301	245	321	346	389	266	231	301	281	267	261	304	384	658	824	554
Sjøfart	1 029	850	352	196	601	1 292	1 310	392	110	196	288	288	420	699	711	568	528
Hvalfangst	100	50	÷ 5	17	÷ 4	5	38	÷ 15	÷ 13	÷ 39	÷ 24	÷ 34	÷ 22	21	53	2	6
Bergverksdrift	111	164	187	173	164	189	166	136	120	126	124	145	165	183	221	281	270
Treforedlingsindustri	529	319	228	321	292	238	213	153	151	192	94	36	39	110	108	20	40
Kjemisk industri ¹⁾	259	225	205	304	284	263	240	225	277	248	308	282	321	353	526	528	337
Primær jern- og metallindustri	158	205	242	188	154	306	341	280	287	425	362	317	255	373	520	502	534
Lufttransport	10	÷ 3	4	5	15	15	6	÷ 10	÷ 12	÷ 11	26	11	33	53	40	64	68
Hele økonomien	7 283	7 406	7 077	7 833	8 123	9 465	9 716	8 311	8 505	9 301	10 160	10 232	11 446	12 883	14 537	14 705	14 921

¹⁾ Inkluderer kull- og mineralolje for årene 1951-1959.

E. Årsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Årlige tall.

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jordbruk i alt.....	346	328	311	307	302	296	287	278	272	264	261	255	249	244	238	233	231
Av dette: Lønsmottakere.....	44	39	36	34	32	32	29	27	26	23	22	21	19	19	17	17	16
Jordbruk	341	323	306	301	296	290	281	272	266	258	254	248	242	237	231	226	224
Av dette: Lønsmottakere.....	39	34	31	28	26	26	23	21	20	17	15	14	12	12	10	10	9
Mjølkeforedling	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Av dette: Lønsmottakere.....	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7
Andre skjermede næringer	762	782	796	816	814	813	824	825	836	847	861	873	895	909	927	939	952
Av dette: Lønsmottakere.....	657	677	692	714	712	711	724	725	737	748	763	774	795	809	825	837	849
Importkonkurrerende næringer i alt	152	150	150	152	153	150	151	143	144	144	149	151	154	155	157	159	164
Av dette: Lønsmottakere.....	127	126	128	131	134	133	134	127	129	131	137	139	144	145	147	148	154
Konsumvareindustri i alt	82	78	78	76	75	73	71	65	65	64	64	63	64	63	62	61	62
Av dette: Lønsmottakere.....	63	60	62	61	62	61	59	54	56	55	57	56	59	57	56	55	56
Tobakksindustri	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Av dette: Lønsmottakere	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tekstilindustri	26	24	24	23	22	22	21	19	19	19	19	19	19	19	19	18	18
Av dette: Lønsmottakere	23	21	21	20	19	19	19	17	18	18	18	18	19	19	18	17	17
Bekledningsindustri	41	40	40	39	38	36	35	32	32	32	31	30	30	29	27	27	27
Av dette: Lønsmottakere	28	28	30	30	31	30	28	26	26	26	26	25	26	24	23	23	23
Gummivareindustri.....	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Av dette: Lønsmottakere.....	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4
Kull- og mineraloljeforedling	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Av dette: Lønsmottakere.....	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Diverse industri	8	7	7	7	8	8	8	7	7	6	7	7	8	8	8	8	9
Av dette: Lønsmottakere.....	6	5	5	5	6	6	6	5	6	5	6	6	7	7	7	7	8
Investeringsvareindustri i alt	70	72	72	76	78	77	80	78	79	80	85	88	90	92	95	98	102
Av dette: Lønsmottakere.....	64	66	66	70	72	72	75	73	73	76	80	83	85	88	91	93	98
Jern- og metallvareindustri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	26	27	28	28	28	29
Av dette: Lønsmottakere.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	24	25	26	26	26	27
Maskinindustri.....	35	34	34	36	38	37	38	36	38	38	35	35	35	35	35	35	36
Av dette: Lønsmottakere.....	30	29	29	31	33	33	34	32	34	35	34	35	35	35	35	35	36
Elektroteknisk industri	11	12	12	13	13	12	12	13	13	14	15	16	17	17	17	18	19
Av dette: Lønsmottakere.....	11	12	12	13	13	12	12	13	13	14	14	15	16	16	17	17	19
Skipsindustri	24	26	26	27	27	28	30	29	28	28	30	30	30	31	33	35	36
Av dette: Lønsmottakere.....	23	25	25	26	26	27	29	28	26	27	29	29	29	30	32	34	35

Innsifling fra Det tekniske beregningsutvalg for Inntektsoppgjørene 1968.

E (forts.). Årsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Årlige tall.

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Eksportkonkurrerende næringer i alt	200	208	204	204	209	214	213	211	211	215	212	209	205	205	203	201	198
Av dette: Lønsmottakere.....	150	156	153	153	160	167	168	170	171	176	174	172	166	167	167	166	165
Skogbruk	32	39	33	31	30	32	31	29	26	25	24	22	22	21	20	18	17
Av dette: Lønsmottakere.....	26	31	26	24	23	24	23	22	19	18	18	17	16	16	15	13	12
Fiske	51	51	51	51	49	47	45	43	42	41	39	39	38	37	36	35	34
Av dette: Lønsmottakere.....	9	9	9	9	9	10	10	11	11	10	9	8	7	6	6	6	7
Sjøfart.....	48	47	48	48	52	53	56	58	61	64	64	63	64	65	64	62	61
Av dette: Lønsmottakere.....	46	45	46	46	50	51	54	56	59	63	62	62	62	63	63	61	60
Hvalfangst	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1	1
Av dette: Lønsmottakere.....	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1	1
Bergverksdrift	9	9	9	9	9	10	9	9	8	9	9	9	9	8	8	9	9
Av dette: Lønsmottakere.....	9	9	9	9	9	10	9	9	8	9	9	9	9	8	8	9	9
Treforedlingsindustri	22	22	23	24	24	24	24	24	25	26	26	26	25	25	26	25	24
Av dette: Lønsmottakere.....	22	22	23	24	24	24	24	24	25	26	26	26	25	25	26	25	24
Kjemisk industri	18	19	19	20	21	22	21	21	22	22	21	22	22	22	22	23	23
Av dette: Lønsmottakere.....	18	19	19	20	21	22	21	21	22	22	21	22	22	22	22	23	23
Primær jern- og metallindustri	15	16	16	16	19	20	21	21	21	22	23	23	22	24	24	25	26
Av dette: Lønsmottakere.....	15	16	16	16	19	20	21	21	21	22	23	23	22	24	24	25	26
Lufttransport.....	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Av dette: Lønsmottakere.....	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Hele økonomien	1 460	1 468	1 461	1 479	1 478	1 473	1 475	1 457	1 463	1 470	1 483	1 488	1 503	1 513	1 525	1 532	1 545
Av dette: Lønsmottakere.....	978	998	1 009	1 032	1 038	1 043	1 055	1 049	1 063	1 078	1 096	1 106	1 124	1 140	1 156	1 168	1 184